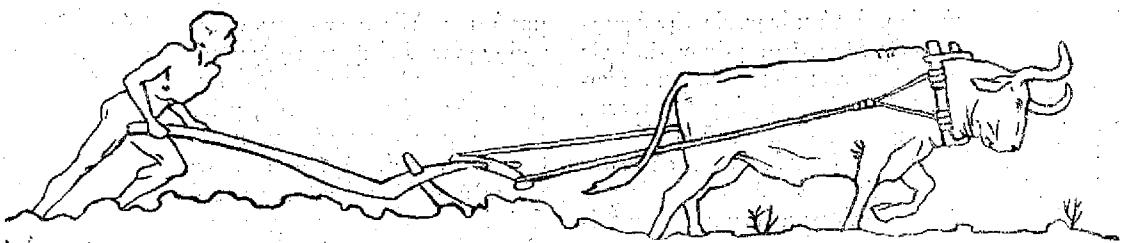

ΦΟΡΤΩΜΕΝΟΣ ΤΑ ΔΙΧΤΥΑ

ΥΠΟ Θ. ΓΚΕΩΡΓΚΗ — ΜΟΝΑΧΟΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 81 Ο.
ΚΤΩΒΡΙΟΥ 1911.

“ΝΗΠΙΑΚΩΣ ΚΗΠΩΣ,”

Τὸ Σχολεῖον. Η μεγάλη αὐτὴ σκαφίδα τῆς Πειδόσπουδαίας ζύμης, που πρόκειται νὰ δημιουργήσῃ κάθε ἄλλην σύμφωνα μὲ δὲ ἔχει μέσα τῆς πνευματικόν, ψυχικὸν καὶ δυναμικὸν αὐτὴ ἡ ζδια. Ἡλθε παιδός νὰ συζητῇ ἐδῶ, νὰ ἀναλυθῇ ἡ ἀξία του, νὰ παρατηρηθῇ ἡ ἐνέργεια του, τί είχε σὰν ἀφετηρίαν καὶ τί οὐν ἀποτέλεσμα ὡς τώρα.

Πρώτην ἀπὸ τὶς λερές αὐτὲς Πύλες — ἀς εἰπὼ έτοι τὰ σχολεῖα μὲ τὴν λέξιν τοῦ μέλλοντος — ἐκτύπωσα τὴν πύλην τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου». Μοῦ ἀνοίχθηκε πρόσθυμα κι' ἀληθινά, εἰδα νὰ διδάσκεται ἐκεὶ μέσα ἡ φυσικωτέρα καὶ πειδ ἀληθινὴ ζωή. Εἰδα γόμους ξεχασμένους ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων νὰ ξαναγεννιῶνται καὶ νὰ ξαναεφαρμόζωνται τέλεια στὸ σχολεῖον τῆς κ. Αἰκατερίνης Λασκαρίδη — νόμους γιὰ τὴν ὑγεία, γιὰ τὴν πνευματικότητα, γιὰ τὴν εὐρωστία τοῦ σώματος, συμπλήρωμένους ἀπὸ κάθε σημερινὴ τελειότερά γνῶσι. Κι' εναγγειλικὲς νουσθεσίες νὰ ούπτωνται ἀπὸ ηρεμες καὶ γαληνεμένες ψυχὲς — γεννήματα ἐνδὸς μεγάλου πολιτισμοῦ ποὺ βασιλεύει ἐκεὶ μέσα — στὰ φυτώρια τῶν μικρῶν ἀνθρώπων. Κυριαρχεῖ σύντημα Φρόβελ ἀπὸ ἄρρη ὁ ἄρρη. Γιὰ νὰ ἐννοηθῇ τί θὰ είπῃ αὐτό, συμπληρώνω : Ἰδέες γενικὲς τοῦ Ρουσσῶν γιὰ τὴν καθολικὴ διάπλασι τοῦ παιδιοῦ, ὀδηγημένες, ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὸ δρμέμφυτον αὐτοῦ τοῦ ίδιου

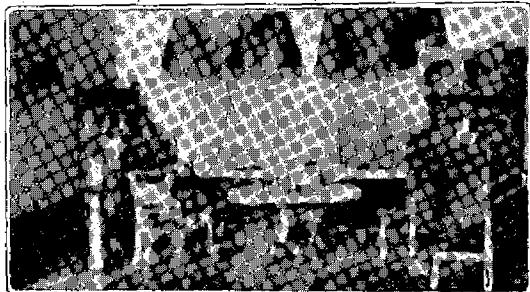
παιδιοῦ, ποὺ ἡμίπόρεσε ἐπιδέξια νὰ τὸ μελετήῃ. “Υστερα μιὰ σύνδεσις, μιὰ ταξινόμησις καλῇ καὶ ψυχολογιμένη τῶν ἀφηρημένων θεωριῶν τοῦ Ρουσσῶν κι' ἀκόμα μιὰ ἀνάπτυξις καὶ μιὰ ἐφαρμογὴ — ὅχι δικαίως τέλεια ίκανοποιητική — αὐτῶν τῶν θεωριῶν ἀπὸ τὸν Πεσταλότσι. Ο ἥλιος τοῦ γοῦν τοῦ ήταν δυνατώτερος καὶ πειδ κατάλληλος γιὰ παιδαγωγικὰ ἐδάφη. Ή κυρία Λασκαρίδη στὸ σχετικὸν βιβλίον τῆς, λέγει πάλι σήμερα τὸν θεωροῦν πατέρα τῆς Πραγματογνωσίας. Ας τοῦ μείνῃ δ τίτλος, — σὰν δίκαιο ἀντάλλαγμα τοῦ καλοσυνθέτου οχεδίου ποὺ ἀφήκε γιὰ τοὺς νεωτέρους ἐργάτας τῆς ἀνθρωπιστικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης.

Καὶ τελευταῖα, τοῦ Φρόβελ — ποὺ ήταν δπαδός τοῦ Ρουσσῶν καὶ τοῦ Πεσταλότσι — τελειωτικὸς καταρτισμὸς τῶν θεωριῶν σὲ σύστημα διλόκληρον μὲ βαθμιαίους ταξινόμησιν κι' ἐφαρμογὴν διλῶν τῶν κανόνων του. “Ἐτοι σ' αὐτὸν ἀπομένει τὸ συμπλήρωμα, ἡ φωτεινὴ τελεία τοῦ μεγάλου ἔργου. Κ' ἀν θελήσῃ τώρα κανεὶς νὰ ἴδῃ μακρύτερα εἴτε ψηλότερα, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ στηριχθῇ σ' ἔνα ἀπὸ τὰ σκαλοπάτια τῆς θεώρατης αὐτῆς σκάλας. Τὸ πρώτο σκαλοπάτι κάτω στὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τελευταῖο ἐπάνω ἀπὸ τὸ τέλος. Κάθε σκέψις πιθανή, καὶ κάθε ὑπόθεσις, σχετικὴ μὲ τὸ σύστημα, ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀκρων. Συμπλήρωμα εἰς τὸ σχέδιον δὲν

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ

ήμπορει πειά νὰ γίνη, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἐφαρμογήν του, ποὺ αὐτή ἔξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὶς λεπτομέρειες νὰ εἰπῇ κανεὶς τοῦ κάθε παιδαγωγικοῦ πνεύματος. Ο Φρόβελ ἐφήρμοσε τέλεια, ἀπλούστατα, θαυμαστά. Καὶ παντοῦ^τ δὲ τὰ παιδαγωγικὰ ἰδρύματα τῆς Εὐρώπης, σὲ δλους τοὺς «Νηπιακοῦ Κήπου», οἱ προτομές του τῷρα λαμπακοποῦν^τ στὸ ψήφιο πάντα κάποιου βά-

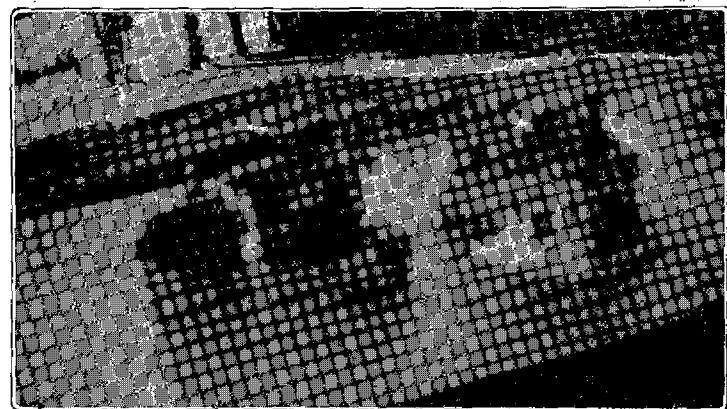

Ἐργα τῶν μαθητοιῶν τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου» — Τραπεζαρία

ὑρου. Μόνον στὴν Γερμανία, τὴν ἀποκλειστικὴν του πατρίδα, τὸ σύστημά του δὲν ἐφαρμόζεται τέλεια. Ἀθέαντον ἵσα μὲ σήμερα τέλος πάντων τὸ πικρὸν ρήτορ τοῦ εὐαγγελίου, «οὐδεὶς προφήτης ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ».

Ἐκεῖ ὑπάρχουν «Νηπιακοὶ Κῆποι» ποὺ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα μοιάζουν μὲ τοὺς ἀλληλιούς καὶ ποὺ ἐργάζονται μὲ μέθοδον ἐντελῶς πουραστικὴν καὶ δυσανάλογον πρὸς τὴν ἐλαχίστην πνευματικὴν κίνησιν τοῦ παιδιοῦ. Τάχα παρεξῆγησις τοῦ μεγάλου παιδαγωγοῦ ή ἀδυναμία τοῦ πρακτικοῦ γερμανικοῦ νοῦ^τ ἀντιληφθῆ τὴν λεπτότητα καὶ τὴν γενικότητα τοῦ ἀνδρὸς ποὺ ἐμίλησε μὲ τὴν φύσιν;

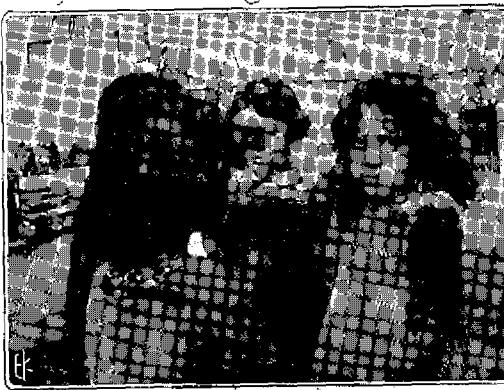
Οἱ πειδὸν γνήσιοι «Νηπιακοὶ Κῆποι», σήμερα εὐρίσκονται στὴν Δρέσδη καὶ ἐπιβλέπονται ἀπὸ τὸν «Φρόβελιανὸν Σύλλογον». Τὸν διευθύνει ἡ λογία κόμισσα R. v. Marenholtz-Bülow ἀπὸ τὶς Ιερανώτερες μαθήτριες τοῦ Φρόβελ, ποὺ μὲ δλα τὰ ἐβδομῆντα χρόνια τῆς ἐργάζεται ἀκούσαστη, σύμφωνα μὲ τὶς πνευματικὲς παρακαταθήκες τοῦ πεθαμένου διδασκάλου τῆς. «Ομως, καθὼς φαίνεται, δ. Φρόβελ, δὲν ὑπῆρξε μόνον ἔνας βαθὺς θεμελιωτὴς τῆς πραγματογνωσίας καὶ ἔνας μεγαλοφυὴς, ἐφαρμοστὴς τοῦ συστήματος. Ἀλλὰ καὶ ἔνας ποιητὴς ἀκόμα, ποὺ ἀντι-

Ἐργα τῶν μαθητοιῶν τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου» — Χωρικά σπιτάκια

ἄνθρωπον: «μόλις ἀνοίξῃς τὰ μάτια, δόσε πρῶτα τὸ χέρι στὴ φύσι γιὰ νὰ ἡμιορέσῃς νὰ γνωρίσῃς υπερα τὰ παλὰ τῆς ζωῆς. Κι ἀπὸ τὴν μάννα πρῶτα, καὶ ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ υπερα, σὰν ἀρχίσῃς νὰ νοιώθῃς τὴν κίνησι ποὺ γίνεται μέσα σου καὶ τὸ τραγούδι τῆς Δυνάμεως ποὺ σκορπιέται ἀπὸ τὸ κάθε σου μέλος, τότε καὶ τὸν Θεὸ καὶ τὴν μάννα σου θὰ τὰ βρῆς στὴν ψυχὴ σου καὶ τὶς μορφές των σκαλισμένες ἀσβύστα στὸν οὐρανὸν τοῦ ἥμικου ἑαυτοῦ σου».

μετώπισε μὲ ἔκτασιν τὴν γναῖκα-μητέρα καὶ ἐστιχούρησεν ἐπίτηδες τραγουδάκια γιὰ τὸ παιδί της. Τραγουδάκια γλυκά, τρυφερά, καὶ ἔνας δημιουργὸς σὰν καὶ ἀντόν, μάντις τοῦ μυστικοῦ μηχανισμοῦ δῆλης τῆς γύρω ζωῆς, ἐμάζευσε τὰ φτερά του σὲ ἔνα ἐκκουραστικὸ κλείσιμο καὶ ἀφῆκε νὰ κυλήσῃ δλός δέ εαυτός του ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς αὐτοὺς στίχους, σὰν μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἴδεαν του καὶ σὰν μαγευμένος ἀπὸ τὸ φῶς της. Τὰ τραγούδια του τὰ λέγει: «Μutter und Koselede». Ο νοῦς του δὲλημερίς δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ ἀλλάζῃ καὶ νέες ὁραῖες σκέψεις γιὰ τὸ παιδί. Αν εἶναι πρᾶγμα ποὺ ἐθεοποιήθηκεν ἀπὸ φαντασίαν ἀνθρώπου, εἶναι τὸ παιδί ἀπὸ τὸν Φρόβελ. Θὰ ἔλεγε κανεὶς πως ξέθαψε ἀπὸ τὴν γῆν τὶς φύλες καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὰ ἐλάχιστα ὅστρακα γιὰ νὰ τὰ φωτίσῃ μὲ λαχτάρα τὸν φυδμὸν τῆς ζωῆς των. Γιὰ τὸ παιδί. Εἴχε πειά παταλάβῃ, εἴχε μελετήση, εἴχε μαντεύση, εἴχε διαισθανθῆ, καὶ ἔτσι, υπερα ἀπὸ αὐτές τὶς πηγὲς ποὺ ἀποκαλύφθηκαν ἐμπρὸς του, ἥμπορεσε νὰ συνδέσῃ τὸ πρῶτον κίνημα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν φύσιν, δείχνοντας τόσο στενὴ τὴν συγγένεια καὶ τόσο ὑποχρεωτικὴ τὴν φιλία αὐτῶν τῶν δυό. Μὲ δλο τὸ σύστημά του εἶναι σὰν νὰ λέγῃ δ. Φρόβελ στὸν νεογέννητον

Μαθήτριαι τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου» παζουν κατὰ τὸ διάλειμμα

τὰ μὴ τὰς διδάξῃ στὰς παιδαγωγοὺς ποὺ ἐμόρφωσε καὶ ποὺ μορφώνει δλοένα.

Μαθήτριαι τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου» ἐργάζονται εἰς τὴν ταράτσαν

νὰ μὴ τὰς διδάξῃ στὰς παιδαγωγοὺς ποὺ ἐμόρφωσε καὶ ποὺ μορφώνει δλοένα.

Ογκοί: σφαῖρες, κύλινδροι, κύβοι.

Ἐπιφάνειες: πλίνθοι καὶ πλινθίδες.

Γραμμές: Σχίδακες, ξυλάρια, δακτύλιοι.

Ἐργασίες καὶ ραπτὲς ἐργασίες.

Γραμμὲς πάλι: γραμμογραφία, ἵχνογραφία, ζωγραφική.

Ἐπιφάνειες: Περαστὴ καὶ ὑφαντή, διπλωτὴ καὶ κοπή ἐργασία.

Στερεὰ σώματα: Ἐργασία μὲ χαρτόνι ἐφαρμογὲς διάφορες, ψεκάτιοι, πριόνια.

Πλαστικὴ: δλόκληρες πόλεις, μῆλοι, βρύσες, τσαγιέρες, πιατάκια, παλαθάκια πύλινα, πυραμίδες, κούκλες δλόκληρες, χίλια κοιράπια μικροπραγματάκια ποὺ ἔξαρτᾶται τὸ σχῆμα των ἀπὸ τὴν καλαιοθησίαν τῶν μικρῶν. Καὶ δ τάφος τοῦ Φρόβελ κάτασπρος φτιασμένος, ὑφισμένος μὲ τὴς λυτές του γραμμὲς εἰς ἓν λοφίσκον — ἀπὸ τὰ δακτύλια τῶν μικρῶν. Τέ συγκινητικὴ ἐκφρασίς μιᾶς εὐγνωμοσύνης. «Ολες αὐτές οἱ ἐργασίες — μορφωτικὲς τῶν καλῶν τάσεων τοῦ παιδιοῦ, ἐνθαρρυντικὲς τῆς ἴδιαρυζαν ποὺ θὰ τύχῃ νὰ εἶχῃ καθένα. Κι ἀκόμα μαθήματα στὸ παιανίον, ὁρες δλόκληρες κατώ τὸν χρονή της βροχὴν τοῦ ήλιου. Γυμναστικές, παιγνίδια δύομια μὲ φτερογύνισμα, χοροί κυκλικοί, τραγούδια ποὺ νὰ τὰ ξαναφέρειν ἡ ηχώ στὰ δέρινα κύματα τῆς.

Απὸ τὰ θαυμαστὰ ἔργα τῶν μικρῶν δημιουργεύμεν λίγα σὰν ἀμυδρὸν φανέρωμα τῆς σκέψης των καθώς ποὺ πού θυσιάζονται γιὰ τὴν καλαιοθητικὴ τόνωσι τοῦ παιδιοῦ.

Τέτοιος δ «Νηπιακὸς Κήπος» τῆς Ελλάδος ποὺ ιδρύθη καὶ ὑφανθηκεν εἰς σημαντικὴν περιοπὴν ἀπὸ τὴν Αἰγαίαν Λασιθίδη.

Καὶ δῆμος ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος Φρό-
βελ σταματᾷ ὡς τὸ νηπιαγωγεῖον. Ἀπὸ ἑκεῖ,
πηγαίνοντας τὸ παιδί εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχο-
λεῖον, ἀφίνει πίσω του κάθε καλὴν ἀρχήν, ἔχην
κάθε ἐλεύθερον δίδαγμα καὶ ἀρχίζει τὴν σχολα-
στικήν, τὴν στενήν, τὴν ἀντιφυσικήν μόρφωσιν
μέσα στὸ βαρὺ κτίριο μὲ τὸ παμπάλαιο διδα-
κτικὸν σύστημα.

Ἐτοι δὲ μόχθος — ἔνας τόσο μεγάλος — τῆς
καὶ Λασικαρίδη πετεῖται σὰν μέσα στὴν θάλασσαν
καὶ οἱ ἐμπνευσμένες τῆς δύματες, ἐνθαρρυντικὲς
τοῦ ἀνόργαντος τῶν ψυχῶν, κατακαθίζουν εἰς
τὴν ἀνάμνησιν τῶν μικρῶν σὰν ὄντερον ὥραίας
μὰ περασμένης γιορτῆς. Ἐνα στόμα ἀπερίσκε-
πτο — τῆς κάθε νέας κυβερνήσεως — τῆς λέγει:
ὅς ἐδῶ. Μὰ γιατί; Γιατί νὰ τῆς περιορίζουν

τὴν δρᾶσιν; γιατί νὰ τῆς δένουν τὰ χέρια εἰς
ῶραν ποὺ πρόκειται νὰ κάμῃ ἐκπληριτικὰς ἐμφα-
νίσεις ὥριμων πειὰ ἔργων; Γιατί νὰ μὴ τῆς
δένουν δλο, μὰ δλο τὸ σχολεῖον, μιὰ ποὺ ξεύφει
καλὰ τὰς ἀνάγκας του, νὰ τὸ ἀνακαίνιση πρω-
ματικὰ καὶ δπος νομίζει αὐτῇ; Τάχα μιὰ τέτοια
ἐμπιστοσύνη δὲν ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν Κυβέρ-
νησιν εἰς τὴν ἴδρυτριαν τοῦ «Νηπιακοῦ Κήπου»;
Κι' δῆμος ἡ καὶ Λασικαρίδη δὲν ζητεῖ, παρὰ μόνον
τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον. Οἱ διάφοροι ὑπονο-
γοὶ τῆς Παιδείας διαβάζουν κάθε τόσο τὰς παι-
δαγωγικάς της ἐκθέσεις, τὰ συστήματά της, τὰς
φαντασίας της διὰ μίαν νέαν διδασκαλίαν, τὰ
παραδέχονται δλα καὶ τὰ ἔχονταν. Ποὺ θὰ εἰσῇ
πῶς δὲν εἶναι οἱ ἀληθινοὶ ἐπόπται τῶν γραμ-
μάτων, μὰ μόνον ὅμοιώματά των ἀπὸ καπνόν;

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΟΝ ΦΙΛΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΦΥΓΕ

Στὴ φύσι ἐμὲ θὰ μὲ θυμᾶστε μόνο
εἶπες, κι' ἀπὸ τὸ πλευρό μας ἔφεργες γοργὸς
καὶ τώρ' ἀκολούθει τὸν ὑστερόν σου δρόμο
θλιμένος καὶ βαρὺς δὲ λογισμός.

Ἐγγενικέ μας φίλε, δὲ ὥραία μορφή σου
ἡταν γιὰ μᾶς γλυκεία παρηγοριά
καὶ ἔξενος ν' ἀνασταίν' δὲ δυνάτη ψυχή σου
δλα τὰ νεκρωμένα μας Ιδανικά.

Καὶ τὸ κορμί σου ὑψώνοταν σὰν στήλη ἀρχαία
καὶ ἡ φωνή σου μὲν Ἀποιλιάτικη ἔμοιαζε βροχή...
ἡσουν ἀδέρφι ἐσύ μὲ δλα τὸ ἀπαλά καὶ ὥραία
καὶ ἡσουν τὸ τρανὸ στολίδι μας ἐσύ.

Ἡρόδα νὰ ἰδῶ τὴν "Ανοιξη—μᾶς ἔλεγες στερνά—
γι' Αντὴν μονάχα ἥρθα στὴ ζωή.
Τὴν εἶδα, τὴν κατάλαβα, τῆς διούφηξα τὰ μυ-
τώρα, ξαναγυρίω στὴ Σιγή. [στικά]

ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μὲ γλυκοδέχτη τὸ χωριό, καὶ οἱ χωριανὲς
σὰν ἀδελφὲς μοῦ δώσαντε τὸ χέρι
καὶ δυὸ διλόγυρτες γρηγὲς ἔληξ
τὴ θλύψη μου κοιμίζουν κάθε μεσημέρι.

Τὶς θύρες τους ἀνοίγω τὶς μανταλωτές,
μέσα βαρύνα τὰ βήματά μου ἥχοῦντε...
ἐκεὶ μὲ τὶς μισοσθυμένες Παναγίες
πόσους καῦμον δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε...

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΟΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΤΣΙΓΓΑΝΟΥ

— Τί θέλει αὐτὸς ἐδῶ; εἴτε δυνατὰ μιὰ φωνὴ
καὶ δλοι στρατήκανε νὰ δοῦνε.

Στὸ μεγάλο τραπέζι καὶ δίπλα σ' ἔναν φορ-
τωμένον παράσημο, ἔνας μαυροντυμένος ἀνθρω-
πος εἶχε καθήσει, κίτρινος, κίτρινος, ποὺ θὰ
φαινόταν δίχως ζωὴ ἀν δυὸ μάτια, ποὺ λάμ-
πανε σὰν δυνατὰ φωσάκια, δὲν ἔδειχναν οὐχί μόνο
τὸ ἐνάντιο, ἀλλὰ καὶ κάτι περισσότερο ὀπόμα.

Ο ἀνθρωπος ἔγειρε λίγο τὸ κεφάλι σὰν ἀπὸ
τὸ βάρος τῶν τόσων ματιῶν, ποὺ στηλωθήκανε
πάνω του.

— Τί θέλεις ἐδῶ ἐσύ; τὸν ρώτησε δὲ οἰκοδε-
σπότης, ἀρχοντας μεγάλος.

Ο ἄγνωστος τὸν κύταξε μὲ τὰ λαμπερά του
μάτια, ἔπειτα εἶπε, κατεβάζοντας τὰ μάτια στὸ
γεμάτο ἀπὸ ἀχνίζοντα φαγιὰ τραπέζη.

— Βοῆκα τὴν πόρτα ἀνοιχτή, τοὺς φύλακας
νὰ μιλοῦνε μὲ ὥραία κορύτσια καὶ μπήκα!...
Πεινοῦσα!...

— Ωραία!

— Αὐτὸς τὸ πῆρες γιὰ μοναστῆρι!

— Ετοι φαίνεται!

— Οπως ποὺ τὰ μάτια, τώρα τὰ λόγια φάνη-
καν νὰ τὸν βαραίνουν.

Ο πρόγυπτας πάλι μίλησε.

— Ποιδς εἶσαι; Πῶς σὲ λένε; Τί κάνεις;

— Τραγουδῶ καὶ λέγω ιστορίες! Απάντησε
αὐτὸς μὲ σιγαλή φωνή.

— Ολοι γελάσανε.

— Σιωπή!... Φώναξε δὲ ἀρχοντας γυρίζον-
τας τὸ βλέμμα στὸ τραπέζι. Ἔγεινε σιωπή.
Ἔξω ἀκούσθηκε ἡ θύελλα νὰ δυναμώνῃ. Τὰ
παράμυρα ταραχθήκανε σ' ἔνα δυνατὸ χτυπήμα
τοῦ ἀνέμου καὶ μιὰ ἀστραπὴ ἔλαμψε ἔπειτα
βροντή. Τὸ χαλάζι χτύπησε τὰ γυαλιά τῶν
παραθύρων.

— Ωραία!... εἶπε δὲ ἀρχοντας πρέσοντας τὸ
βλέμμα στὸν ἄγνωστο ἀπὸ τὰ παράμυρα, ποὺ
τὰ χτυποῦσε τὸ χαλάζι. Υστερα, γυρίζοντας στὶς
κυρίες.

— Ορίστε!... Σὰ νὰ τὸν εἴχατε παραγγελία
γιὰ ιστορίες ποὺ σᾶς ἀρέσουν!... Ὁχι τρα-
γοῦδε!... Τώρα δῆμος, πρῶτα πρῶτα ἐμπρός
στὸ φαῖ γιατὶ σχεδὸν ἔκρυψε!

Γιὰ λίγη ὥρα μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα
ἔγεινε ἡσυχία ἀπὸ φωνές. Μόνον δὲ κρότος τῶν
πιάτων, περούνιδων καὶ κάποια φώτηση ἀκου-
γόταν.

Ο ἀνεμός ἔξω βογκούσε, ἡ ἀστραπὴ ἔλαμπε
καὶ ἡ βροχὴ καὶ τὸ χαλάζι χτυπούσανε κάθε
τόσο τὰ παράμυρα σὰν νὰ κυτάζει μέσα.

— Τώρα θὰ μᾶς κάνῃς ἀρχὴ ἀπὸ τὴ δικῇ σου
ιστορίᾳ!... εἶπε δὲ ἀρχοντας ἀμα τελείωσαν,
σφραγίζοντας τὰ χείλια του. Ἐνα χαμόγελο
μικρὸ μὲ δυσκοία δνοιεῖ τὰ χείλια τοῦ ἀγνώ-
στου.

— Τὴν ιστορία μου; εἶπε. Καλά!... Μὰ
ὄχι, θὰ σᾶς πῶ τὴν ιστορία ἐνδὸς ἄλλου καὶ μαζὶ
είναι καὶ ἡ δικῇ μου ιστορία.

— Ο ἀρχοντας σήκωσε τὸ ποτήρι.

— Εἰς ὑγείαν!

— Εἰς ὑγείαν!... ἀπήντησεν οἱ ἄλλοι καὶ
φέραντε τὰ ποτήρια στὰ χείλια. Μιὰ ἀστραπὴ
ἔλαμψε ἔξω δείχνοντας τὴ μαύρη κορυφὴ ἐνδὸς
κυπαρισσοῦ νὰ σαλεύῃ ἔξω ἀπὸ τὸ παράμυρο
σὰν τρελή.

Ο ἄγνωστος ἀρχισε ἀμα είδε τὰ ποτήρια νὰ
ἔλθουνε στὸ τραπέζι καὶ τὰ μάτια νὰ στηλ-
νωνται σ' αὐτὸν.

— Ήτανε ἔνας ξεπεσμένος ἀνθρωπος ἀλήτης,
δυστυχισμένος. Ἐτοι τὸν γόμιζα! Γόμιζε καὶ
ἔπαιζε στὰ χωριά βιολὶ γιὰ νὰ ζήσῃ. Ἐπαιζε
στὰ πανηγύρια, στοὺς στενοὺς δρόμους τοῦ
χωριοῦ γιὰ νὰ χορέψῃ ἡ μάνα τὸ παιδί της καὶ
νὰ πηδήσουνε τρελὰ τὰ χωριατόπαιδα!... Τὸν
ἥξερα, πολλὲς φορὲς τὸν εἶδα νὰ πάζῃ βιολὶ
στὴ μικρὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ μου κάτω ἀπὸ τὰ
μεγάλα πλατάνια.

Μιὰ βραδεία τὸν ἀπάντησα, καθὼς γύριζα
ἔπαιζε στρατηγοπέτα. Καὶ μὴ γνωρίζοντας τί νὰ κάνω
τὸν ἀκολούθησα. Αὐτὸς προχωροῦσε ἔξω, πρὸς
τὶς ἔρημές, πολὺ ἔξω. Ἐκεῖ ποὺ ἡ ἔρημια τὴ
φωνὴ τοῦ λύκου γνωρίζει μόνο, καὶ ἡ σιωπὴ
ἔχει στήσει τὴ σκηνή της.

— Εκεῖ ἔβγαλε τὸ βιολὶ του.

Ο οὐρανὸς κείνη τὴ νύχτα εἶχε στολισθῆ σὰ
νὰ ἔστρωταις, καὶ δέρας ήτανε γεμάτης ἀπὸ μυ-
ρούδιες ὄγριων λουλουδιῶν.

Ἐννόησα δτι δὲ Ἀτσίγγανος θὰ ἔπαιζε τώρα,
γιὰ τὸν λαμπτοστόλιστο οὐρανό, γιὰ τὴ φύση,
ποὺ ἔδρατε. Καὶ ἀρχίσε. Ο σκοπὸς ποὺ ἔπαιζε
δὲν ήταν δύμοιος μὲ κείνους, ποὺ χτυποῦσε στὰ
πανηγύρια, στὶς πόρτες, στὶς πλατείες. Ἁτανε
μιὰ μελωδία, ποὺ δὲν εἶχα ἀκούσει ἔως τότε καὶ
ποὺ ήτανε δύμοια ἀλλοτε μὲ τραγούδι νερούδιας
ἔρωτευμένης ἀνθρωπο, καὶ ἀλλοτε μὲ θρῆνο
δάιμονος ποὺ θυμάται δτι ὑπῆρξε ἀγγελος!...

Σὲ λίγο ὥρα μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα
ἔγεινε ἡσυχία ἀπὸ φωνές. Μόνον δὲ κρότος τῶν
πιάτων, περούνιδων καὶ κάποια φώτηση ἀκου-
γόταν. Γιὰ λίγη ὥρα μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα
ἔγεινε ἡσυχία ἀπὸ φωνές. Μόνον δὲ κρότος τῶν
πιάτων, περούνιδων καὶ κάποια φώτηση ἀκου-
γόταν.

έλευθερη τοῦ Ἀτσίγγανου, ποὺ δὲν ἔχει κατοικία, παρὸ δῆλη τὴ γῆ μὲ τὸν έλευθεροῦ οὐδανό!... Καὶ ψάλλει, ψάλλει, καὶ τὸ βιολί του τὸν συνοδεύει, κ' ἔγω αἰσθανόμουνα μέσα μου τὰ λόγια ἔκεινα τὰ γεμάτα ἔλευθερία καὶ μυροῦδια τῶν ἀγορῶν δασῶν νὰ παίρνουν ζωή! Καὶ τότε χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ σταματήσω κάτι, ποὺ μὲ έσερνε νὰ πλησίασω κοντά του, βγῆκα ἀπ' τὸ μέρος ποὺ ήμουν κρυμένος, καὶ τὸν πλησίασα.

Στὸ βῆμα μου ποὺ τάραξε τὴν ήσυχία ποὺ μέσα χυνόταν τὸ τραγούδι τῆς έλευθερης ζωῆς, δ 'Ατσίγγανος ἔπαιψε καὶ στράφηκε.

Εἶδα τότε τὸ πρόσωπό του.

"Ήταν δόμοιο, δόμοιότατο, μὲ τὸ δικό μου πρόσωπο!... Καὶ ποὺν προφθάσω νὰ σκεφθῶ, μὲ μιᾶς, μ' αὐτὸ ποὺ εἶδα, παρουσιάσθηκα ἔγω στὴ θέσι του!... Ο 'Ατσίγγανος ποὺ ἔπαιξε, ήμουν ἐγὼ δ περαστικὸς ποὺ τὸν εἶχα ἀκολουθήσει! Καὶ ἀπ' ἔκεινη τὴ νύχια δὲν είμαι πιὰ ἐγὼ ἔκεινος ποὺ ήμουν, είμαι δ 'Ατσίγγανος ποὺ δὲν ἔχω οὔτε σπίτι, οὔτε πατρίδα!... Αὐτὴ εἶναι ή ίστορία μου!

— 'Η ίστορία σου;

— Είσαι βαγαπόντης!...

— Κανένας κατεργάσης θάναι!...

— "Οχι! εἴπε σιγά καὶ μὲ μελαγχολία δ ἄγνωστος σὰ νὰ μιλοῦσε μόνος του, είμαι παιδὶ τῆς τρικυμίας καὶ αὐτὴ μὲ έρριξε ἐδῶ!...

— Σ' έρριξε ή τρικυμία!... Φώναξε κάποιος ποὺ τὸν ἀκούσει.

— Ναυαγὸς θάναι!... Μιὰ φωνὴ γυναικεία συμπαθητικὴ ἀκούσθηκε μέσα στὸν θόρυβο τοῦ γέλιου.

— "Οχι, δχι! εἶναι, λέει, παιδὶ της!...

— Γιὰ πές μου πῶς ήρθες; διέτοξε δ ἀρχοντας.

— Πῶς ήρθα; Νά, σ' ἔνα πλοιάριο μπῆκα φιαγμένο ἀπὸ δένδρο ποὺ τὸ εἶχε χτυπήσει-δ κεραυνός, καὶ τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ μὲ ἔφερε δῶ!

— Μά τοῦτος εἶναι τρελλός!...

— Αστε τον!... Φώναξε πάλι δ ἀρχοντας. Καὶ ἔπειτα εἴπε στὸν ἄγνωστο.

— Γιὰ πές μας τώρα καμιὰ ίστορία!... Γιὰ τὶς κυρίες!...

Ο ἄγνωστος ἀρχοισε.

— Χθές εἶδα ἔναν ἀνθρώπο, ποὺ δικάζανε σ' ἔνα δικαστήριο γιὰ κάποιο λάθος, ποὺ εἶχε κανεῖ. Στὸ σπίτι τὸν περίμεναν γυναίκα, παιδιά γιὰ νὰ πάρῃ, καὶ προσευχόντανε δλοι μαζὶ στὸν Πλαστη γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν προστάτη τους καὶ νὰ τὸν σώσῃ ἀλ' τὸ στόμα του Νόμου!... Ἀπ' τὰ χέρια του ξούσαν!... "Έχετε δῆ, κυρίες, δικαστάς; "Έχετε δῆ; Νά, κάθονται σε έδρες ξαπλωμένοι καὶ δικάζουνε. Κάποτε

εἶναι σοβαροί, συχνὰ δμως γελοῦνε καὶ δ πονεμένος, ποὺ κάθεται κάτω, βλέπει τὸ γέλιο τους καὶ γελιέται! "Άλλοιμονο!... "Άλλοιμονο σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει στὸν πόστο τοῦτον ἐδῶ Θεό!... Λοιτόν! Οἱ δικασταὶ κείνη τὴν ήμέρα γελοῦσαν περισσότερο καὶ δικάσανε πιὸ αὐτοῖς ἡ τὸν δυστυχῆ, ποὺ καθότανε κάτω, καὶ ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ βλέποντας τὰ γελαστὰ πρόσωπα τῶν δικαστῶν, ἔγεινε καὶ αὐτὸς γελαστός!... Τί θὰ γείνη τώρα η οἰκογένεια τοῦ φτωχοῦ ἔκεινου;...

— Ούφ!

— Μωρὲ ίστορία!

— Ποῦ τὴν βρήκες!

— Δὲν σᾶς ἀρέσει; Δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει γιὰ τὸν φτωχὸ ἔκεινον, καλοί μους ἀρχοντες; Καλά!

— "Όχι σὰν κι' αὐτή!

— Ο δύγνωστος φάγηκε νὰ ἀκροάξεται τὴ θύελλα, ποὺ πάλενε ἔξω καὶ ἔπειτα είπε.

— Χθές καθώς περινῦσα ἀπὸ ἕνα δρόμο παληό, γεμάτο ἐρείπια, ἀκούσα μιὰ γοητὰ νὰ μιλᾷ μὲ μιὰ νέα, ποὺ καθισμένη στὸ κατώφλι τῆς πλειστῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ της, ἔκλαιε σφρογγίζοντας τὰ μάτια μὲ τὴν ποδιά της τὴ μαύρη.

Τῆς ἔλεγε η γοητά;

— Κλαῖς έσου; μὲ τὰ τόσα γιάτα καὶ κάλλη!...

— Αχ, νὰ τάχα!

— Καὶ τί, θὲς νὰ κάνω; Δὲν υπάρχει μέσα σ' οὔτε ψωμὶ καὶ η μάνα ἀρρωστη, κοντεύει νὰ πάρῃ ἀπ' τὴν πεῖνα! τῆς εἴπε η κόρη.

— Καλέ, τῆς λέγει η γοητὰ πάλι, ἔτοι νὰ κάνης έσου καὶ θὰ παρουσιάσθηνε χιλιάδες νὰ σου δώσουν δ, τι θέλεις!...

— Φεύγα! τῆς ἔκανε η κόρη καὶ σηκώθηκε, καλύτερα τὸ ποτάμι!

— Τί κοντή! ἔλεγε η γοητὰ φεύγοντας. "Αχ νάμουν νέα!...

Καὶ δμως, δταν ἥτανε νέα η γοητά, ἥτανε τίμια!...

— Τί θὲς νὰ πῆς;

— Θὰ μᾶς πῆς τίποτα καλύτερο;

— Ο ἄγνωστος περίμενε νὰ πάψῃ δ θόρυβος, χτυπῶντας σιγά τὸ τραπέζι μὲ τὸ δάχτυλο καὶ ἔπειτα ἀρχισε πάλι.

— Σ' ἔνα χωρίο ἀγρίων... ἔχετε δῆ, κυρίες, ἀγρίους; είνε παντοῦ! Φιάνει νὰ προσέξῃ λίγο κανεῖς!... Λοιπόν! Σ' ἔνα χωρίο ἀγρίων είχανε ἔναν θεό μέσα σ' ἔναν μεγάλο ναό! Τὸν είχανε σκεπασμένο μ' ἔνα χρυσὸ πανί καὶ κανεῖς δὲν τὸν ἔβλεπε, ἐκτὸς ἀπ' τοὺς παπάδες καὶ τοὺς μεγάλους!

Μιὰ μέρα ἔνας περίεργος, γιατὶ υπάρχουνε καὶ μέσα στὸν ἀγρίους περίεργοι, μπῆκε κρυφά

ΘΕΑΤΡΟΝ "ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ", — Ε. ΦΥΡΕΤ

ΦΩΤΟΓΡ. Ε. ΖΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

μέσα στὸν ναὸν καὶ πῆγε νὰ δῇ τὸν θεό. Αὐτὸς δὲ θεός, καθὼς φαίνεται, κοιμάτανε γιατὶ τὸν ἄφησε νὰ πλησιάσῃ!... Μὴ νομίζετε δτὶ δὲν κοιμοῦνται καὶ οἱ θεοί; Νά, ἀπόδεξις καὶ δικός μας, δὲ ἀληθινός, ποὺ κοιμάται ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἔκανε τὸν κόσμο!... Λοιπόν!... Πήγε σιγά, σιγά, δὲ περίεργος, καὶ πιὸ σιγά σήκωσε τὸ χειρό πανί, ποὺ σκέπαζε τὸν θεό καὶ εἶδε!... Μὰ καὶ τί νομίζετε εἶδε;... Οἱ θεοὶ ποὺ προσκυνοῦνται δὲνοι, ήτανε ἔνα χονδρό, χονδρὸς κούτσουρο!

Φωνὲς ἀγριες διέκοψαν τὸν ἄγνωστο.

— Πάψε!

— Βλαστημᾶς!

— Θεός φεύτικος ἡ ἀληθινός, σεβαστὸς εἶνε! φωνάξε καὶ δὲρχοντας.

Οἱ ἄγνωστος, μόλις ἔπαιψε δὲρχοντας, ἀρχίσε πάλι, χωρὶς νὰ τοῦ πῇ κανεῖς.

Σὲ μιὰ ἀργιμά, κάτω ἀπὸ ψηλὰ δένδρα, στὴ σκιά των, κοιμώντανε πολλοὶ δυστυχισμένοι. Ζητοῦνταν στὸν ὄπιο νὰ βροῦνε τὴν εὐτυχία. Ἀπὸ πάνω τους, στὰ δένδρα, τὰ πουλιὰ ψέλνανε τὴν ἐλεύθερη ζωή. Αὐτοὶ κοιμώντανε καὶ δὲν ἀκούγανται.

τίποτα! Κάποιος περαστικὸς τοὺς εἶδε, τοὺς ξύπνησε καὶ τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι ἔνα μαχαίρι.

— Στὸν ὄπιο μὴ ζητᾶτε τὴν εὐτυχία, μὲντὸ θὰ τὴν βρῆτε!... τοὺς εἶτε.

— Τὶ θὲς νὰ πῆς; Φώναξε δὲρχοντας ἀγριος καὶ σηκωθῆκε. Μαζὶ του δὲν σηκωθῆκανε καὶ ἀρχίσανε νὰ φωνάξουν.

Καὶ δὲρχοντος εἶχε σηκωθῆ.

— Φωνάξετε τοὺς φύλακας!... φώναξε δὲρχοντας.

— Φύλακες! Φωνάξανε πολλὲς φωνές. Ἄλλος δὲρχοντος ὥρητσε ξαφνικὰ γοήγορος ἔξω φίγοντας κάτω ἔνα φύλακα, ποὺ κείνη τὴ στιγμὴ ἔτρεχε νὰ δῃ τὶ συνέβη.

Τὸν ἀκολούθησαν, ἐνῷ δὲρχοντας φώναξε καὶ ἀλλοὺς νὰ τρέξουν.

“Εξω εἶδαν τὴ νύχτα τὴ μαύρη, τὴν ἀστραπὴν νὰ σχίζῃ γοήγορη τὸ οκοτάδι, τὸν ἄνεμο, τὴν βροχή, τὸν βόγκο τοῦ πελάγους ἀκούσαν.

Οἱ ἀνθρώποις εἶχε χαθῆ!

Τοσως, εἶπε κάποιος, καθὼς εἶπε, θὰ ήτανε κάποιο στοιχεὶο τῆς τρικυμίας, τῆς θύελλας, ποὺ πάλευε καὶ ἔνωθηρε μὲντη!...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΜΩΡΙΣ ΜΑΤΕΡΑΙΓΚ

Τὸ βραβεῖον «Νόμπελ» τῆς φιλολογίας ἐγράφη δτὶ δίδεται ἐφέτος εἰς τὸν Βέλγον συγγραφέα Μ. Μάτερλιγκ. Δημοσιεύονται τὸ πορτραΐτο του γραμμένον ἀπὸ τὸν Γάλλον λογογράφον Ρεμό ντε Γκουργόν.

Ζωὴ πονεμένων δητῶν, ποὺ κινοῦνται μέσα μὲντης πονεμένων μιὰς νύχτας. Δὲν ἔρουν παρὰ νὰ ὑποφέρουν, νὰ χαμογελοῦν καὶ νὰ ἀγαποῦν δταν θέλουν νὰ μποῦν εἰς τὸ νόημα ἡ προσπάθεια τῆς ἀνησυχίας των γίνεται ἀγωνία καὶ ἡ ἔξεγερσίς των τελειώνει, εἰς θρήνους. Ανεβαίνουν, ἀνεβαίνουν πάντα τὶς σιγαλές σκάλες τοῦ μαρτυρίου καὶ χτυποῦν τὸ μέτωπο σὲ μιὰ σιδερένια θύρα: ἔτσι ἀνεβαίνει ἡ ἀδελφὴ Υγραίνη, ἔτσι ἀνεβαίνει καὶ χτυπάει στὴ σκληρότητα τῆς σιδερένιας πόρτας καθεμένα ἀπὸ τὶς φτωχές μπάρες, τὸν δποῖων δ. Μ. Μάτερλιγκ μᾶς ἀποκαλύπτει τὶς ἀπλές καὶ ἀγνὲς τραγῳδίες.

Εἰς ἄλλους καιροὺς τὸ νόημα τῆς ζωῆς ὑπῆρξε γνωστὸν τότε οἱ ἀνθρώποι δὲν ἀγνοοῦσαν τίποτε οὐσιώδες, ἀφοῦ ήξεραν τὸν σκοπὸ τοῦ ταξιδιοῦ των καὶ σὲ ποιὸ τελευταῖο πανδοχεῖο βρισκόταν ἡ κλίνη ποὺ θὰ ἀναπαυθοῦν. Οταν, μὲ τὴν Ἐπιστήμη μάλιστα, αὐτὴ ἡ στοιχειώδης ἐπιστήμη τοὺς ἀφαιρέθη, ἄλλοι ἔχαρηκαν, νομί-

ΜΩΡΙΣ ΜΑΤΕΡΑΙΓΚ

ζοτας πῶς ἔλαφρουνται ἀπὸ ἔνα βάρος: ἄλλοι ἔθοιησαν, αἰσθανόμενοι καλά, δτι ἐπάνω ἀπὸ δλα τὰ βάρη τῶν ὅμων των, τοὺς ἔχουν φρειτώση ἔνα, τὸ δποῖον μόνον τοῦ ἔβαρουται περισσότερον ἀπὸ δλα τὰ ἄλλα: τὸ βάρος τῆς Αμφιβολίας.

Ἄπὸ αὐτὸν τὸ συναίσθημα ἐγεννήθη μία δλόληρη λογοτεχνία, λογοτεχνία πόρνου, ἔξεγέρσεως ἐναντίον τοῦ φρειτοῦ, βλασφημῶν ἐναντίον τοῦ ἀφώνου Θεοῦ! Άλλα, μετὰ τὴ μανία τῶν κραυγῶν καὶ τῶν ἐρωτήσεων, ἥλθεν ἡ ἀνάπτυλα, καὶ ἦταν ἡ λογοτεχνία τῆς θλύψεως, τῆς ἀνησυχίας καὶ τῆς ἀγωνίας: ἡ ἀντίστασις ἐκρίθη ἀνωφελής καὶ ἡ κατάρα παδαριώδης: Διδαγμένη ἀπὸ τοὺς μάταιους πολέμους, ἡ ἀνθρωπότης πολὺ ἀργά τὸ πάρενται ἀπόφασι νὰ

μὴν ἔξογη τίποτε, νὰ μὴν καταλαβαίνη τίποτε, νὰ μὴν φοβῆται τίποτε, νὰ μὴν ἐλπίζῃ τίποτε παρὰ κατὶ πολὺ μακρινό.

Εἶναι κάποιον ἔνα νησί μέσα στὴν ὁμίλη, καὶ στὸ νησὶ είναι ἔνας πύργος, καὶ μέσα στὸν πύργο μεγάλη σάλα φωτισμένη ἀπὸ μιὰ μικρὴ λάμπα, καὶ στὴ μεγάλη σάλα είναι ἀνθρώποι ποὺ περιμένουν. Τὶ περιμένουν; Δὲν ξέρουν. Περιμένουν νὰ χτυπήσῃ κάποιος στὴν πόρτα, περιμένουν τὸν Φόβο, περιμένουν τὸν Θάνατο. Μιλοῦν ναὶ, λένε λόγια ποὺ ταράζουν γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴ σιωπή, ἔπειτα ἀκοῦν ἀκόμη, ἀφίνοντας τὶς φράσεις των μισοτέλειωτες καὶ τὶς χειρονομίες των μισοκομμένες. Ακοῦν, περιμένουν. Δὲ θάρρη τάχα; Ή, θάρρη; Ἐρχεται πάντα. Εἶναι ἀργά, ίσως θάρρη αὐριο. Καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ μαζεμένοι μέσα στὴ μεγάλη σάλα κάτω ἀπὸ τὴ μικρὴ λάμπα ἀρχίζουν νὰ χαμογελοῦν καὶ νὰ ἔλπιζουν. Κάποιος χτυπάει. Κι' αὐτὸν εἶναι δλος εἶναι μία δλόληρη ζωή, εἶναι δληζωή.

Τὸ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, τὰ μικρὰ δράματα τοῦ Μ. Μάτερλιγκ, τόσο θελητικὰ ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, είναι βαθὺα ζωντανὰ καὶ ἀληθινά αὐτὰ τὰ πρόσωπα, τὰ δποῖα ἔχουν τὸν δέρα φαντασμάτων, είναι ἔξογωμένα ἀπὸ ζωή, δπως αὐτές οἱ σφράζες, οἱ δποῖες φαίνονται χωρὶς ἐνέργεια καὶ οἱ δποῖες, φρετωμένες ἡλεκτρισμόν, κινδυνεύονται νὰ ἐκραγοῦν, στὸ δηγγυμα μιὰς αἰχμῆς δὲν εἶναι ἀναλύσεις, ἀλλὰ συνθέσεις εἶναι ψυχικές καταστάσεις ἡ, περισσότερο ἀρόμη, καταστάσεις τῆς ἀνθρωπότητος, στιγμές, δευτερόλεπτα ποὺ θάναι αἰώνια: ἐν συνδόλῳ εἶναι πραγματικὰ ἔξι αὐτίας τὶς ὀλίγης των πραγματικότητος.

Ἐνα τέτοιο εἶδος τέχνης ἐκαλλιεργήθη ἄλλοτε, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ «Ρομάντσου τοῦ Ρόδου», ἀπὸ εὐλαβεῖς τραγουδιστάς, οἱ δποῖοι σὲ φυλλάδες μὲ μίαν ἀλαζονικὴν ἀδειξιότητα ξετύλιξαν ἀφρηγημένες ἔννοιες καὶ σύμβολα. «Τὸ ταξίδι τοῦ Προσκυνητοῦ» τοῦ Μπονυνάν, «τὸ Πνευματικὸ Ταξίδι» τοῦ Ιστανού Παλαφόξ, τὸ «Παλάτι τοῦ θείου Ερωτοῖς» ἐνδὲ ἀγνώστου, δὲν εἶναι ἔργα ἐντελῶς ἀξια περιφρονήσεως, ἀλλὰ τὰ πράγματα εἶναι σ' αὐτὰ πολὺ ἔξηγμένα καὶ τὰ πρόσωπα ἔχουν πράγματα ὀνδύματα πολὺ φανερά. Βλέπει κανές, σὲ θέατρα ἐλεύθερα, δράματα ποὺ παιζονται ἀπὸ πρόσωπα, τὸ δποῖα ὀνομάζονται Καρδία, Μίσος, Χαρά, Σιωπή, Φροντίδα, Στεναγμός, Φόβος, Όργη καὶ Αίδως. Οἱ καιρός τέτοιων διαστεδάσεων ἐπέρασε ἡ δὲν ξανδρύθε: μὴ ξαναδιαβάζετε τὸ «Παλάτι τοῦ θείου Ερωτοῖς» διαβάστε τὸν «Θάνατο τοῦ Τιταγκάλ», γιατὶ σὲ νέο ἔργο πρέπει νὰ ξητήσετε αὐτὲς τὶς αἰσθη-

τικὲς χαρές, διὸ τὶς θέλετε πλήρεις, δξεις καὶ συναρπακτικές. Ο Μ. Μάτερλιγκ, ἀληθινά, μᾶς συναρπάζει, μᾶς πληγόνει καὶ μᾶς δένει, μὲ δεσμὰ κανωμένα ἀπὸ τὰ γλυκὰ μαλλιά νέων πριγκηπισσών, ποὺ κοιμοῦνται, ποὺ ἀνάμεσά των είναι δι ταραγμένος θποῖος ἔγος μικροῦ παιδιοῦ «θλιμένου σὰν μικρὸς βασιλέας».

Μᾶς δένει καὶ μᾶς φέρνει δπον τοῦ ἀρέσει, ζως εἰς τὸ βάθος τῶν θβύσεων δπον στριφογυρίζει «τὸ ἀποινθεμένο πτῶμα τοῦ ὀντού τῆς Αλλαδίν», καὶ πιὸ μακρινά, ζως εἰς τὶς σκοτεινὲς καὶ ἀγνὲς χῶρες, δπον οἱ ἐφατεμένοι λέγονται: «Πόσο βαρύν μ' ἀγκαλιάζεις... — Μὴν κλείνῃς τὰ μάτια, δταν σ' ἀγκαλιάζω έτσι... Θέλω νὰ ἰδω τὰ φιλιὰ ποὺ τρέμουν μέσα στὴν παρδιά σου καὶ δλητὴ τὴ δροσιὰ ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴ ψυχὴ σου... δὲ θὰ βροῦμε πλέον φιλήματα σὰν αὐτά... — Πάντα, πάντα!... — Οχι, δχι: δὲν ἀγκαλιάζονται δύο φορὲς ἀπάνω στὸ στήθος τοῦ θανάτου...» Εἰς τόσον ὀνταία διαστατάστατα καθαρά παρατήρησις καταντᾶ βιοβή σιωπῆ κανές, διότι ἔνοιωσε ἔνα νέον τρόπον ὀγάπτης καὶ νέα λόγια ἔρωτος. Νέα, ἀληθινά δ. Μ. Μάτερλιγκ είναι πολὺ δεντός του, καὶ διὰ νὰ μείνῃ ἐντελῶς προσωπικός δλλά αὐτῆς τῆς μοναχῆς χορδῆς ἔσπειρε καὶ ἔστριψε τὸ κανάβι, καὶ τραγούδαε γλυκειά, λυπητεοή καὶ μοναδικὴ κατω ἀπὸ τὰ λιγόψυχα χέρια του. Ἐπέτυχε ἔνα ἔργο ἀληθινό τηνδρε μιὰ φωνὴ μπόκωφη πρωτάκουστη, ἔνα εἶδος στεναγμοῦ δηγηλά μυστικοῦ.

Ἡ λέξις μυστικισμὸς ἐπῆρεν αὐτὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τόσες διαφορετικές σημασίες καὶ μάλιστα ἀντιφατικές, ὡστε θὰ ἔπειτε νὰ τὴν καθορίζει κανές ἐν νέου καὶ καθαρὰ κάθε φορὰ ποὺ θὰ τὴν γράψῃ. Μερικοὶ τῆς δίνουν μὰ σημασία, η δποῖοι θὰ τὴν ἐπιλησίας στὴ λέξιν ὑποκειμενισμὸς ποὺ φαίνεται εὐκολονόγητη καὶ είναι βέβαιον δτι συγγενεύει, ἀφοῦ μυστικισμὸς ἡμπορεῖ νὰ εἰπωθῇ η κατάστασις μέσα εἰς τὴν πραγματικότητος τοῦ Μπονυνάν, τὸ Πνευματικὸ Ταξίδι τοῦ Ιστανού Παλαφόξ, τὸ «Παλάτι τοῦ θείου Ερωτοῖς» ἐνδὲ ἀγνώστου, δὲν εἶναι ἔργα σε σχέσεις καὶ οἰκειότητες καὶ εὐθείες, μὲ τὸ δπειρον, γι' αὐτό, δὲν τὸ δπειρον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ἐνιαίον οἱ ψυχές δλλάζουν καὶ είναι πολλές μία ψυχὴ δὲν ἔχει μὲ τὸν θεόν θεός, διὸ καὶ ἀμετάβλητος καὶ ἐνιαίος, μεταμορφωταὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν καθενὸς, διότι τὰ πλάσματά του καὶ δὲν λέγει στὸ δὲνα δτι εἴπε στὸ δλλό. Τὸ προνόμιον τῆς ψυχῆς τῆς ξενψωμένης στὸν μυστικισμὸ εἶναι η ἐλευθερία τὸ σῶμα μάλιστα γι' αὐτὴν εἶναι η γείτονας, εἰς τὸν δποῖον μόλις. δὲν εἶναι τὴν

φιλική σύμβουλη τῆς σιωπῆς ἀλλὰ ἔὰν αὐτὸ μάλιστα, δὲν τὸ ἀκούει παρὰ ἀνάμεσα ἀπὸ ἔὰν τοῦχο, καὶ ἔὰν κινηται δὲν τὸ βλέπει παρὰ ἀνάμεσα ἀπὸ ἔὰν σκέπασμα. Ἐνα δόλλο ὄνομα ἐδόθη, ἵστορικῶς, σὲ μιὰ τέτοια κατάστασι τῆς ζωῆς : ἡσυχασμός αὐτὴ ἡ φράσις τοῦ Μάτερολιγκ εἶναι ἐντελῶς ἔὰν ἡσυχαστοῦ, ὁ δοποῖς μᾶς δείχνει τὸν Θεόν νὰ χαμογελᾷ «τὰ πιὸ βαρύν σφάλματά μας, ὅπως χαμογελοῦν στὸ παιχνίδι μικρῶν σκύλων ἀπάνω σ' ἔὰν τάπητα».

Ο. Μ. Μάτερολιγκ βλέπει ἔὰν καιρό, δύον οἱ ἀνθρώποι θὰ συνεννοοῦνται ψυχὴ μὲ ψυχήν, δύοις οἱ μυστικοὶ συνεννοοῦνται διὰ τῆς ψυχῆς μὲ τὸν Θεόν. Ἀλλὰ βλέπει αὐτὴν τὴν αὐγὴ γιατὶ κυττάζει μέσα στὸν ἑαυτό του καὶ γιατὶ εἶναι ὁ ἴδιος μιὰ αὐγὴ ἔὰν δύμως ἔβλεπε τὴν ἔξωτερη ἀνθρωπότητα, δὲν θὰ ἔβλεπε παρὰ τὶς ζωώδεις κοινωνικὲς δρέξεις. Οἱ ταπεινοὶ, γιὰ τοὺς δοποῖς ἔχραψε θεῖα, δὲν θὰ διαβάσουν τὸ βιβλίον του, καὶ ἔὰν τὸ διάβαζαν δὲν θὰ ἔβλεπαν παρὰ κατὶ γελοῖον, γιατὶ ἔμαθαν δτὶ τὸ ἰδεῶδες εἶναι ἔὰν παγκὶ καὶ ἔρεσον δτὶ, ἔὰν ἐσήκωναν τὰ μάτια τους στὸ Θεό, οἱ κύριοι τους θὰ τοὺς ἔμαστήγωναν.

Ἐτσι δ «Θησαυρὸς τῶν Ταπεινῶν», αὐτὸ τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως, μὲ κάμινει νὰ σκέπτωμαι μὲ πίκρα τὴν ἀθλία κατάστασι τῶν ἀνθρώπων τῆς σήμερον καὶ χωρὶς ἄλλο καὶ δλων τῶν δυνατῶν καιρῶν καὶ δτὶ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως θὰ περάσῃ καὶ μόνον μερικοὶ θὰ τὴν ἀκούσουν νὰ σημαίνῃ.

Ωστόσο πόσα μέσα σωτηρίας σ' αὐτὲς τὶς σελίδες, δύον δ Μάτερολιγκ, μαθητὴς τοῦ Ρύσμπρον, τοῦ Νοβάλις, τοῦ Ἐμερσον καὶ τοῦ Ἐλλοῦ, δὲν ξητεῖ σ' αὐτὰ τὰ ἀνώτερα πνεύματα (τῶν δοποίων τὰ δύο, νεώτερα εἶχαν μεγαλοφυές διαισθήσεις) παρὰ τὴν χειρονομίαν, ἡ δοποὶα δίνει τὸ θάρρος γιὰ τὰ σκοτεινὰ ταξίδια. Οἱ κόινοι ἀνθρώποι καὶ οἱ πλέον ἐνσυνέδητοι, οἱ δοποῖοι έχουν τόσες δρεσ θερμότητος, θάρρους μέσα σ' αὐτὲς ἐνθαρρύνονται νὰ γευθοῦν τὴν ἀπλότητα τῶν ήμερων καὶ τὰ ὑπόκωφα ψιθυρίσματα τῆς βαθειᾶς ζωῆς. Θὰ ἐμάθανται τὴν σημασία τῶν πλέον ταπεινῶν χειρονόμιων καὶ τῶν πλέον ἀσημάτων λέξεων, καὶ δτὶ τὸ γέλιο ἔνδος παιδιοῦ ἡ ἡ φρυναρία μιᾶς γυναικὸς Ισοδυναμοῦν, γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ μυστήριο ποὺ περιέχουν, μὲ τὰ πλέον λαμπερὰ λόγια τῶν Σοφῶν. Διότι δ Μάτερολιγκ, μὲ τὸ ὕφος τοῦ Σόφοῦ ποὺ ἔχει, τοῦ πολὺ σοφοῦ μᾶλιστα, μᾶς ἐμπιστηρεύεται σκέψεις ἀσυνείθιστες, μιᾶς ἀπλό-

τητος πολὺ ἀσεβοῦς διὰ τὴν ψυχολογικὴν παράδοσιν, καὶ μιᾶς τόλμης πολὺ περιφρονητικῆς διὰ τὶς διανοητικὲς συνήθειες καὶ ἀναλαμβάνει μὲ γενναιότητα νὰ μὴ δώσῃ στὰ πράγματα παρὰ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ θὰ εἶχαν εἰς ἔὰν πόσιο τελειωτικό. Ἐτσι δ ἀδονισμὸς λείπει ἐντελῶς ἀπὸ τὴ σκέψη τους ξέρει τὸ ἐνδιαφέρον ἀλλὰ καὶ τὸ ἀσήμαντον τῶν κινήσεων τοῦ αἵματος καὶ τῶν νεύρων, θυελλῶν ποὺ προηγούνται τὴ σκέψη καὶ ἔὰν μιλῇ γιὰ γυναικες, ποὺ εἶναι ἄλλο πρόγμα παρὰ ψυχὴ, τὸ κάνει γιὰ νὰ πληροφορηθῇ «γιὰ τὸ μυστηριώδες ἀλας ποὺ διατηρεῖ πάντα τὴν ἐνθύμησι τῆς συναντήσεως δύο στομάτων».

Ποιήματα ἡ φιλοσοφία, ἡ φιλολογία τοῦ Μάτερολιγκ ἔρχεται σὲ μιὰ ὥρα, δύον ἔχουμε τὴ μεγαλύτερη ἀνάγκη νὰ ἔξυψωθοῦμε καὶ νὰ γίνωμεν ἰσχυροί, οὲ ὥρα δύον δὲν εἶναι ἀδιάφορον νὰ μᾶς ποὺ δτὶ διὰ τὸ ὑπέρτατος σκοπός τῆς ζωῆς εἶναι «νὰ κρατήσουμε ἀνοιχτοὺς τοὺς μεγάλους δρόμους ποὺ διδηγοῦν ἀπ' αὐτὸ ποὺ βλέπουμε σ' αὐτὸ ποὺ δὲν βλέπουμε». Ο. Μ. Μάτερολιγκ δὲν ἐκράτησε μόνον ἀνοιχτοὺς τοὺς μεγάλους δρόμους τοὺς περιφραγμένους ἀπὸ τόσες καλόβουλες ψυχὲς καὶ δύον μεγάλα πνεύματα ἔδω κ' ἔκει ἀνοίγουν τὶς ἀγκαλιές τους σὰν δάσεις— ἀλλὰ φαίνεται μάλιστα δτὶ ηὔξησης πρὸς τὸ ἀπειρον τὸ βάθος αὐτῶν τῶν μεγάλων δρόμων: εἴτε «λέξεις εἰδίκες πολὺ χαμηλά» ώστε τὰ βάτα ξεμάκρυναν μονάχα τους, τὰ δέντρα κλαδεύτηκαν αὐτομάτως καὶ ἔὰν βῆμα περισσότερον εἶναι δυνατὸν καὶ τὸ βλέμμα πάσι σήμερα μιαρώτερα ἀπὸ χθές.

«Ἄλλοι έχουν χωρὶς ἄλλο ἡ εἶχαν γλῶσσα πλέον πλούσια, φαντασία πλέον γόνιμη, χάρισμα παρατηρήσεως πλέον διαιγές, περισσότερη φαντασία, εὐκολίες πλέον ἐπιδέξεις γιὰ νὰ σαλπίσουν τὴ μουσικὴ τοῦ λόγου — ἔστω ἀλλὰ μὲ γλώσσα δειλή καὶ φτωχή, μὲ παιδικοὺς δραματικοὺς συνδυασμούς, μὲ σύστημα σχεδὸν ἐκνευριστικὸν φραστικῶν ἐπαναλήψεων, μ' αὐτὲς τὶς ὀδεξιότητες, μ' δλες τὶς ἀδεξιότητες δ Μ. Μάτερολιγκ δουλεύει βιβλία μικρὰ καὶ μεγάλα μὲ βέβαιη πρωτοτυπία, μὲ νεότητα τόσον ἀληθινὰ νέα, ώστε θὰ στενοχωρήσῃ πολὺν καιρὸν ἀκόμη τὸ ἀξιοδάκυτο κοπάδι τῶν μισονείστων, τοῦ λαοῦ ἐκείνων, οἱ δοποῖοι συγχωροῦνται μία τόλμη ἔὰν ὑπάρχῃ προηγούμενον — δύος εἰς τὸ πρωτόκωλον — ἀλλὰ οἱ δοποῖοι βλέπουν μὲ περιφρόνησι τὸ πνεῦμα ποὺ εἶναι ἡ ἀδιάκοπη τόλμη.

Μετάφρασις ΑΒΓ.

*Απὸ τὸ «Πορτραίτο» τοῦ REMY DE GOURMONT

ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ

Ἡ ἔφτα θυγατέρες τῆς Ὁρλαμόνδης δτων ἡ νεράδα πένθανε,
ἡ ἔφτα θυγατέρες τῆς Ὁρλαμόνδης πήγαν νὰ βροῦν τὶς πόρτες.

«Αναψαν τὸν ἔφτα τῶν λύχνους,
ἀνοίξαν τὸν πύργους
ἀνοίξαν τετρακόσιες σάλλες
χωρὶς νὰ βροῦν τὴν ἡμέρα.

«Εφθασαν στὴ ἡχηρὰ σπήλαια,
τότε κατέβηκαν
καὶ σὲ μιὰ πόρτα κλεισμένη
βρήκαν ἔνα χρυσὸ κλειδί.

Βλέπουν ἀπ' τὶς χαραμάδες τὸν Ὁκεανὸ^τ
τὶς πιάνει φόβος θανάτου
χτυποῦν στὴν κλειστὴ πόρτα;
δύος ν' ἀνοίξουν δὲν τολμοῦν...

ΤΡΕΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ

«Εσφαξαν τρεῖς παιδούλες
νὰ ἴδουν τὶ είχεν ἡ καρδιά των.

«Η πρώτη καρδιὰ ἦταν γεμάτη εὐτυχία
καὶ παντοῦ δπου χύθηκε τὸ αἷμα τῆς
τρία φίδια σφύριζαν τρία χρόνια.

«Η δεύτερη ἦταν γεμάτη καλωσύνη
καὶ παντοῦ δπου χύθηκε τὸ αἷμα τῆς
τρεῖς δοχάγγελοι ἀγρύπνησαν τρία χρόνια.

Μ. ΜΑΤΕΡΛΑΪΚ

Μετάφρασις Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ «Εμπερός»

Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

Μὲ τὸν τίτλον αὐτὸν δ ο. Paul Schellhas δημοσιεύει εἰς τὸ περιοδικὸν «Das Neue Blatt» ἀρθρον ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ οχολείου καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν. «Ο συγχραφεὺς λέγει δτὶ ἡ ἐκπαίδευσις αὐτὴ, δπως γίνεται σήμερον, παρουσιάζει ἀνθρώπους ἀνικάνους διὰ τὴν πρακτικὴν ζωῆς, ἀποδίδει εἰς τὴν κοινωνίαν μηχανὰς καὶ δχι ἀνθρώπους. Καὶ τοῦτο, διότι παρημέλησεν ἐντελῶς σπουδαιότατον παράγοντα διὰ τὴν ἀληθινὴν ἐκπαίδευσιν: τὴν μόρφωσιν τοῦ αἰσθήματος. Εἰς τὰ ἐκπαίδευτηρια δλα, εἰς αὐτὸ τὸ γυμνάσιον παρημελήθη καθ' διοκήησεν ἡ αἰσθητικὴ μόρφωσις καὶ δς ἐκ τούτου ἡ φύσις τῆς ἐκπαίδευσεως κατέστη μόνον μηχανική.

«Κανεὶς δὲν διὸ ἀρνηθῇ, δτὶ οἱ ἀγῶνες τῆς ἀνωτέρας ἐκπαίδευσεως δὲν διευθύνονται μὲ τρόπον κατάλληλον πρὸς μόρφωσιν τοῦ πνεύματος. «Ολα τὰ ἀλλὰ εἶναι ἐπουσιώδη. Καὶ δύος ποῖον τὸ κέρδος ἀπὸ πνεῦμα μορφωμένον τόσον ἀποκλειστικός; Εἶναι σφαλερὸν τὸ νὰ πιστεύωμεν, δτὶ οἱ γνώσεις καὶ ἡ σχολαστικὴ μόρφωσις διὰ τὸν διοκήησεν τῆς ζωῆς. Τοῦτο δὲ δὲν θὰ τὸ κατορθώσουν οὔτε ἡ τελειότερα σχολαστικὴ ἐκπαίδευσις, οὔτε αἱ μοδιλλούσεις γνώσεις.

«Τὸ σχολεῖον σήμερον, τὸ δποίον ἀδιαφροτεῖ διὰ πάσαν σοβαρὰν ἐκπαίδευσιν τοῦ αἰσθήματος, σύμβαλλει εἰς τὸ νὰ μὴ ἐκδηλώνονται οἱ ἔξερχομενοὶ αὐτοῦ κανέναν σχεδὸν ἐδιαφέρον πρὸς πᾶν δτὶ εὐγενεῖς καὶ δραϊτον.

«Σοβαρὰ μόρφωσις τοῦ αἰσθήματος θὰ προελύμβανεν ἀκόμη τὸν κινδύνον τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τῆς ἀβούλίας, οἱ δποίοι εἶναι τόσον συγχρονεῖς εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις. Η δύναμις νὰ εὐχαριστήσαι τὶς ἀπὸ μικρὰ πράγματα, νὰ δοκιμάζῃ ἡσυχα τὸ θέλλητον τοῦ καθετὸ ποὺ εἶναι φυσικόν, δποίον, εξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν μόρφωσιν τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ. «Ἐπρεπε τὸ σχολεῖον ν' ἀναλάβῃ ὑποχρεωτικῶς τὴν ἀνά-

πτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῶν, ἀντισταθμίζον οὕτω τὰς ἐπιβλαβεῖς ἐπιδράσεις, τὰς δύοις ἔξασκεῖ ἐπὶ τῶν μελλόντων πολιτῶν ἡ νεωτέρα ζωή. Ἐκπλήσσεται κανεὶς νὰ εὑρίσκῃ τόσους ἀνθρώπους — συμπεριλαμβάνομένων καὶ ἑκείνων ποὺ ἔχερχονται ἀπὸ τὰς ἄνωτέρας σχολάς καὶ τὰ πανεπιστήμια — ἀδιαφόρους, ἀκαλαισθήτους, καθαυτὸν ἀστούς. Λείπει ἀπ' αὐτοὺς κάθε δρμῇ πρὸς οἰνοδήποτε ἴδεωδες καὶ παρὰ τὴν νεότητά των, ἀδιαφοροῦν διὰ καθετή, ποὺ δὲν εἶναι τὸ ἐπάγγελμά των, καὶ δὲν ἔχουν καμίαν αἰσθησιν τοῦ ἀπλοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ. Τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκταίδευσιν, εἰς τὴν φύσιν τῆς καὶ τὰ ἀποτελέσματά της. Εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, αἱ δύοις δὲν διεστρεβλώθησαν ἀπὸ καμίαν ἐκταίδευσιν ἀποκλειστικῶς σχολαστικήν, εὑρίσκει κανεὶς συχνότερα ἢ εἰς τοὺς πνευματικῶς ἀνεπιγμένους τὴν ἀδόλον αὐτὴν χαράν, ποὺ αἰσθάνονται ἐνώπιον τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀπλῶν ἐκδηλώσεών της. Καὶ δῆμος ὁ λαὸς εἶναι περισσότερον ἐκτεθειμένος εἰς τὰς σκληρότητας τῆς ζωῆς. Ἀρκεῖ ἐπὶ παραδείγματι νὰ παρατηρήσωμεν μὲ ποίαν εὐχαρίστησιν οἱ πτωχότεροι ἀνατρέψουν κατοικίδια ζῶα, καλλιεργοῦν δένδρα ἢ ἀνθη, τὰ δύοις ἔχουν ἀνάγκην ἐπιμελείας καὶ στοιχίουν εἰς αὐτοὺς σχετικῶς περισσότερον παρὸς ὅσον θὰ ἐστοιχίουν εἰς τοὺς πλουσίους. Εὑρίσκει κανεὶς τὸ αἰσθήμα τοῦτο τῆς φύσεως εἰς τοὺς νεωτέρους τῶν μαθητῶν: βραδύτερον δῆμος λιγοστεύει,

καὶ ὅσον προχωρεῖ ἡ σχολαστικὴ μόρφωσις.
«Διὰ νὰ θεραπευθῇ ἡ λυπηρὰ αὐτὴ κατάστασις, διὰ νὰ ἔξερχωνται πλέον ἀπὸ τὰ σχολεῖα ἀνθρώποι νὰ ἔννοοῦν τὰς ὁραιότητας τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς καὶ νὰ παλαίσουν νικηφόρως κατὰ τῶν βιωτικῶν σκληροτήτων, πρέπει ἡ ἐπαίδευσις νὰ ἐπιδιώῃ ὅχι κονδαστικά, ἀλλὰ μὲ δημιουργίαν ἀληθινῆς εὐχαριστήσεως καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ αἰσθήματος. Ἡ ψυχρὰ λογική, ἡ δύοις εἴσως τῷ προτίμοιν τῶν παιδαγωγῶν, καὶ τὸ αἰσθήμα τοῦ ὠραίου, ποὺ τόσον πολὺ παρημελήθη, ἔχουν τοσα δικαιώματα. Ὄλιγωτέρα λογική καὶ περισσότερα διανόησις. Καὶ ὁ διδάσκαλος, ὁ δύοις ἐκλήθη νὰ διαδραματίσῃ τόσον ἐνδιαφέρον μέρος εἰς τὴν διάπλασιν τῆς νεολαίας, πρέπει νὰ κατέχῃ ὅτι δρεῖται νὰ μεταδώῃ εἰς τοὺς μαθητάς του: ψυχὴν καὶ πολὺ αἰσθῆμα.

«Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ἀποστολὴν τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ ἴδεωδες, ἡ δύοις εἶναι προνόμιον τῆς νεότητος, νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὴν αἰξάνονταν γενεὰν ἀντὶ τῆς σχολαστικῆς μορφώσεως τὸν πολύτιμον αὐτὸν ὑγιαστὸν τοῦ αἰσθήματος, τὸ ἐφόδιον τὸ δύοις εἰς τὸν σιληρὸν τοῦτον βίον, δπον καθένας δρεῖται νὰ παλαίσῃ, θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ, νὰ διαφυλαξῇ τὴν μεγαλόφυχίαν του. Εἰς τὴν μόρφωσιν αὐτὴν τοῦ αἰσθήματος θὰ ενδρωμεν κάποιο ἀντίρροπον διὰ τὰς ὑλιστικὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς μας, τῶν δύοιων ἡ ἔξασκολονυμήτική ἐπιδρομὴ θὰ φέρῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἥμικήν κατάπτωσιν».

Μετάφρασις ΗΛ. Π. Β.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΩΡΗΜΑ —

IX

Τὸ μεσημέρι τῆς ἀλλης μέρας.

Ο Νάγκελ εἶχε μόλις σηκωθῆ καὶ χωρὶς νὰ πάρῃ πρόγευμα εἶχε βγῆ ἔξω. Ἡτον κι' ὅλας μακρὰ κάτω στὴν πόλιν δὲ καιδὸς ἡτον τόσο λαμπρὸς καὶ ἡ κίνησις τόσο ζωηρὴ στοὺς μώλους! Λιὰ μᾶς γύρισε κι' ἀρώτησε ἔναν ἀνθρώπο, ποὺ ἡτον τὸ γραφεῖο τοῦ Ράινερτ τοῦ δικαστῆ. Ο ἀνθρώπος τοῦ ἔξῆγησε κι' ὁ Νάγκελ διευθύνθηκε ἀμέσως ἐκεῖ.

Χτύπησε καὶ μπῆκε μέσα πέρασε μπρὸς ἀπὸ μερικοὺς κυρίους ποὺ κάθονταν κι' ἔγραφαν καὶ

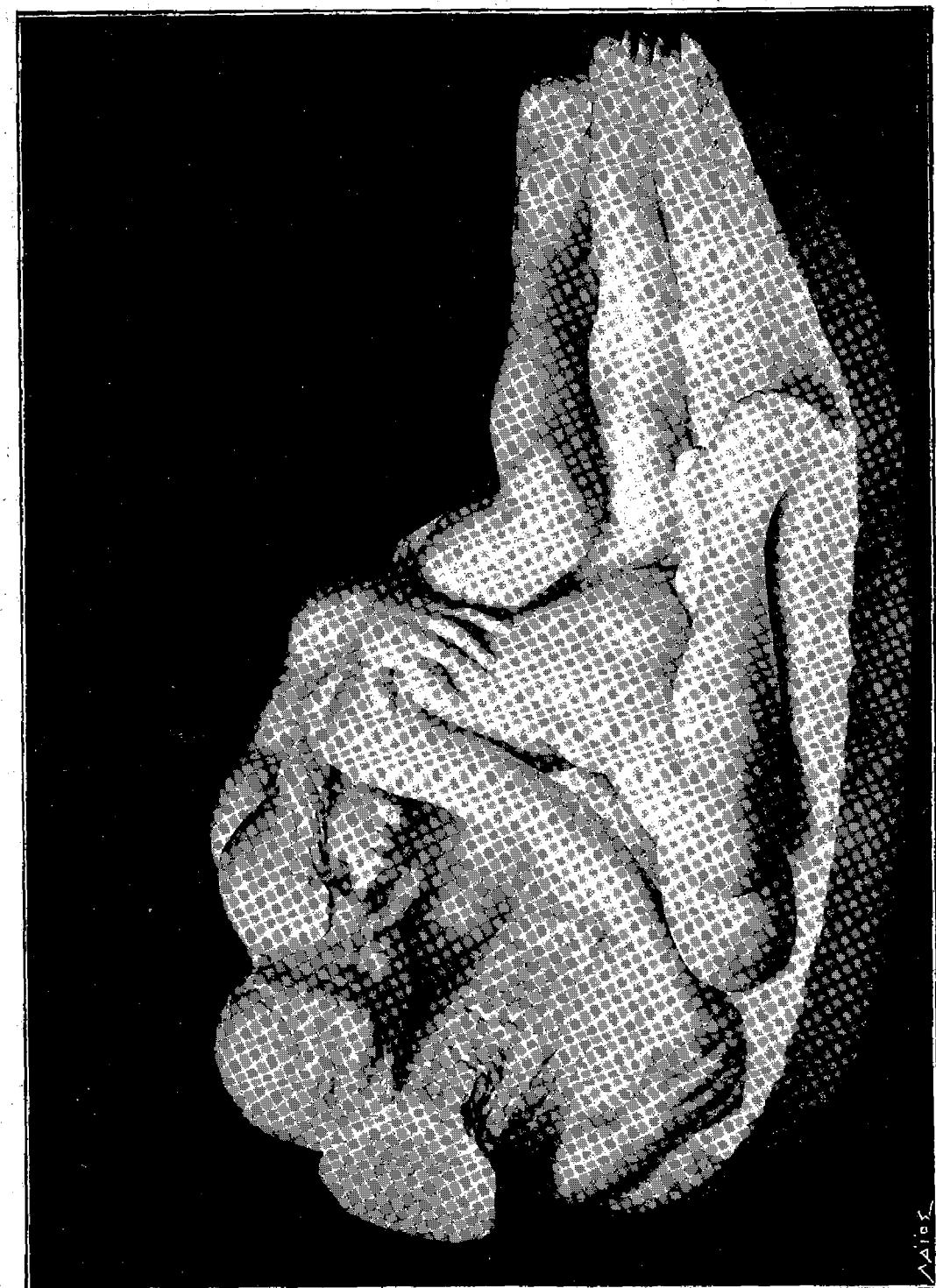
* Η δρμῇ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

πῆγε πρὸς τὸν δικαστή καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ μιλήσουν μαζὶ γιὰ κάτι ἰδιαίτερο — οἱ δύο τους μονάχοι, δὲν θὰ διαρκοῦντε πολὺ. Ο δικαστῆς σηκωθῆκε σὰν λίγο δυσαρεστημένος καὶ πῆγαν μαζὶ σ' ἕνα πλαϊνὸν δωμάτιο.

Τότε τοῦ εἶπε ὁ Νάγκελ:

— Συγγνώμη, ποὺ πόλι ξανάερχομαι στὸ ἴδιο ζῆτημα. Πρόκειται γιὰ ἐκείνην τὴν ιστορία μὲ τὸν Μινούντα, καθὼς ξέρετε. Ερχομαι γιὰ νὰ ζητήσω συγγνώμη.

— Αὐτὴν τὴν υπόθεσι τὴν θεωρῶ τελειωμένη, ἀπήντησε ὁ δικαστῆς. Τὸ βράδυ τοῦ "ΑιΓιαννιοῦ" μπρὸς σὲ διόλκηρη συντροφιὰ εἴπει τὸ μοῦ ζητᾶτε συγγνώμη αὐτὴ ἡ ίκανοτοίησις μὲ ἀρκεῖ δὲν ζητῶ τίποτ' ἄλλο.

— Μεγάλη σας καλοσύνη, είπε ο Νάγκελ, άλλησια, μεγάλη σας καλοσύνη, και χάριν εὐκοινείας τὸ ἔναντι καὶ τὸ πρότι φρονά, είναι μεγάλη σας καλοσύνη. Χι, χι. Μὰ δὲν είμαι πολὺ εὐχαριστημένος δπως τέλειωσε ἡ ὑπόθεσις. Δηλαδὴ για τὸν ἔναντι μου είμαι εὐχαριστημένος, μὰ δὲν είμαι εὐχαριστημένος γιὰ τὸν Μινούττα. Θὰ ἥθελα νὰ ἀναγνωρίσατε πῶς κι' ὁ Μινούττας θὰ ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν ἰκανοποίησι του και πῶς ἔστε είστε δ ἄνθρωπος ποὺ τοῦ τὴν χρεωστάτε.

— Εννοεῖτε νὰ πάω ἐγὼ και νὰ ζητήσω συγγνώμη αὐτοῦ τοῦ βλάκα γιὰ ἔκεινες τὶς ἀνοησίες — αὐτὸ διέλετε νὰ πῆτε; Σᾶς παρακαλῶ, καλύτερα θὰ κάνετε νὰ κυτάξετε τὶς δικές σας δουλειές και νὰ μή...

— Ναί, ναί, ναί, αὐτὸ καλὰ τὸ λέτε! Μὰ γιὰ νὰ ἀπανέλθωμε στὸ ζήτημα; ξεσχίσατε τὸ σακακί τοῦ Μινούττα και τοῦ ὑποσχεδήματε ἐν' ἄλλο. Τὸ ἔρετε;

— Ακούτε νὰ σᾶς πῶ: είστε ἐδῶ σ' ἔνα δημόσιο γραφεῖο και μιλάτε γιὰ μιὰ ἴδιωτικὴ ὑπόθεσι, ποὺ οὔτε είναι καθόλου δουλειά σας. Ἐδῶ είμαι ἐγὼ δ κύριος. Λὲν είναι ἀνάγκη νὰ περάσετε ἀπὸ τὸ γραφεῖο γιὰ νὰ φύγετε κι' ἀπὸ δῶ βγαίνετε στὸν δρόμο.

Καὶ δ δικαστής ἀνοίξε μιὰ μικρὴ πόρτα.

Ο Νάγκελ γέλασε και εἶπε:

— Ενοια σας — δὲν μὲ φριβίζετε. Άλλησια, σᾶς τὸ λέω σοβαρά, πρέπει στὴν στιγμὴ νὰ στείλετε τὸ σακακί ποὺ ὑποσχεδήματε τοῦ Μινούττα. Τὸ χρειάζεται, ξέρετε, και σᾶς πίστεψε στὸν λόγο σας.

Ο δρακαστής ἀνοίξε τὴν πόρτα δρυδάνωντη και εἶπε:

— Έχετε τὴν καλοσύνη!

— Μὰ δ Μινούττας βασίσθηκε πῶς είστε τίμιος ἀνθρώπος, ξεκαλούμησε δ Νάγκελ, και δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν γελάσετε ἔτσι ἀτιμα.

Μὰ τότε δ δικαστής ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ γραφείου και φάγανε τοὺς δύο κυρίους. Ο Νάγκελ ἔβαλε τὸ χέρι στὸν σκούφο του και κίνησε. Δὲν είπε λέξι πιά.

Τί κακὸ τέλος ποὺ είχε πάρει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις. Καλύτερα θὰ ἥτον δὲν είχε πάει νὰ τὸν βρῇ τὸν δικαστή. Γύρισε στὸ ξενοδοχεῖο, ἥπιε τὸν καφέ του, διάβασε τὴν ἐφημερίδα κι' ἔπαιξε μὲ τὸν Γιάκοπον τὸν σάύλο.

Τὸ ἀπόγευμα είδε ἀπὸ τὸ παράθυρό του τὸν Μινούττα ν' ἀνεβαίνῃ τὸν δρόμο τῆς προκυμαίας, ποὺ ἥτον χαλασμένος κι' δλο πέτρες, φροτωμένος ἔναν σάκο. Ήτον σάκκος μὲ κάρβουνα. Πήγαινε πολὺ σκυμμένος, μόλις μποροῦσε νὰ δῃ μπροστά του, γιατὶ τὸ φροτίο του

τὸν πλάκωνε σχεδὸν ὡς στὴν γῆ. Λὲν ἥτον και τόσο σταθερὸς στὰ πόδια του και περπατοῦσε τόσο στραβά, ποὺ τὸ πανταλόνι του ἀπ' τὸ μέσα μέρος ἥτον ἐντελῶς κουρελιασμένο. Ο Νάγκελ σῆγε νὰ τὸν ἀνταμώη και τὸν βρῆκε κάτω ἐμπρός στὸ ταχυδρομεῖο, δπου είχε ἀκουμπῆσει μιὰ στιγμὴ τὸ σακάκι του.

Χαιρετίσθηκαν κ' οἱ δύο πολὺ βαθειά. "Οταν δ Μινούττας σήκωσε τὸ κεφάλι του, δ Νάγκελ τὸν ἔπιασε ἀπ' τὸν ὅμο και τοῦτο εἶπε: Μὴ πῆγες κι' είπες τίποτα γιὰ τὰ χρήματα ποὺ σοῦ δωσα; Είπες τίποτα κάνενός; ;

— Ο Μινούττας τρομαγμένος ἀποκρίθηκε:

— "Οχι, δὲν είπα τίποτα.

Κύταξε μήν πᾶς και πῆγε τίποτα, ξεκαλούμησε δ Νάγκελ ἐρεθισμένος, γιατὶ σὲ σκοτώων! Μὰ τὸν θέσ! Ακούς ποὺ σοῦ λέω; κι' δ θεῖος σου τσιμούδια.

Ο Μινούττας στεκόταν μὲ ἀνοιχτὸ στόμα και ποὺ και ποὺ ἀρθρωνε μιὰ λέξι: δὲν θάλεγε τίποτα, οὔτε μιὰ λέξι, τὸ ὑπόσχεται, — δοκίζεται...

Και δ Νάγκελ, σὰν νὰ ἥθελε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ταραχὴ του ἐπόσθεσε ὀμέσως:

— Μιὰ τρύπα είναι αὐτὴ ἡ πόλις, ναί, μιὰ φωληά, ξένας σταῦλος! "Ολοὶ μὲ κυτάζουν δπου κι' ἀν πάω, δὲν μπορῶ νὰ κουνήσω. Τὶ τοὺς μέλει; δ διάβολος νὰ τὸν πάρῃ δλους. Ακούνα σοῦ πῶ ἀκόμα, είμαι βέβαιος πῶς αὐτὴ ἡ Κιέλλανδ π. χ. είναι μιὰ τετραπερασμένη και μπορεῖ νὰ σὲ κάνῃ νὰ τῆς πῆγε δ, τι θέλει μὲ ἐγὼ δὲν ἀνέχομαι αὐτὴν τὴν περιέργεια, ἀκοῦς; "Ημούν χθὲς τὸ βράδυ μαζὶ της. Είναι μιὰ φρεβὴ φιλάφεσκος. Ας είναι, αὐτὸ δὲν είναι τώρα δουλειά μας ἐδῶ. Μόνο σὲ παρακαλῶ ἀκόμα μιὰ φρούριο νὰ μὴ πῆγε τίποτα γι' αὐτὴν τὴν μικροδουλειά. Κι' διὰ διασκέδασις βραδυνή. Δὲν τὸ ἀκούσατε καθόλου; Κι' ἐγὼ θὰ λάβω μέρος στὶς πλαστικές εἰκόνες. Η κυρία Κιέλλανδ τώχει δρίσει κι' δλας.

— Ετοί; είπε δ Νάγκελ συλλογισμένος. Ναί, ξεκαλούμησε ἔπειτα, προσεχῶς θὰ τὸ λάβῃς τὸ σακάκι, ένα καινούριο σακακί μαλιστα, ἀντὶ τὸ παλήρο ποὺ σοῦ ὑποσχέθηκε. Μούλεγε σήμερα δ δικαστής πῶς τὸ είχε ξεχάσει, μὰ θὰ φροντίσῃ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες. Ο δικαστής κατὰ βάθος δὲν είναι τόσο κακός. Μὰ ἀκουσε, οὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχάσῃς: Δὲν πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστήσῃς ποτέ! Οὔτε καν νὰ τὸ κάνῃς λόγο ποτὲ μπροστά του δὲν θέλει νὰ τὸν εὐχαριστήσουν. Καταλαβαίνεις; Θὰ τοῦ ἥτον δυσάρεστο, είπε, ἀν πήγαινε και τὸν εὐχαριστοῦντος γι' αὐτὴν τὴν μικρή χάρη. Βέβαια καταλαβαίνεις κι' δ ίδιος πῶς θὰ ἥτον πολὺ δσχηματικό εἴκε μέρους σου νὰ πῆς νὰ τὸν θυμίστης ἔιείνην τὴν μέρα ποὺ ἥτον μεθυσμένος κι' ἔφυγε ἀπ' τὸ καφενεῖο μὲ βουλιαγμένο καπέλο. Δὲν είναι ἔτοι;

— Βέβαια.

— Είχα γράψει ἔναν στίχο ἀπάνω στὸ μνήμα. Ας είναι, παραδεχομαι πως ἥταν δσχηματικό και ἀρεπτής, μὰ αὐτὸ δὲν ἀλλάζει τίποτα. Τὸν ἔγραφα. "Οταν ἔφυγα, ἥτον ἀκόμα γραμμένος και ὅταν ξαναπῆγα μετὰ μερικὰ λεπτά, ἥταν σβησμένος — ἔστι τὸν ἔσβησες;

— Ο Μινούττας σκύβει τὸ πρόσωπο και δμολογεῖ.

Μὰ τρομαγμένος ποὺ τὸν ἔπιασαν σ' αὐτὸ τὸ τόλμημα, προσπαθεῖ νὰ ξεγιγμή:

— Ξέρετε, ήθελα... Εσεῖς δὲν τὴν γνωρίσατε

τὴν Μίνα Μέέκ, αὐτὸς είναι δ λόγος, εἰδεμή δὲν θὰ τὸ κάνατε, δὲν θὰ τὸ γράφατε. Αμέσως είπα μέσα μου: δὲν φταίει, είναι ξένος ἐδῶ, μὰ ἐγὼ ποὺ είμαι ἀπὸ ἐδῶ, ἐντόπιος, μπορῶ γὰ διορθώσω τὸ κακό δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ διορθώσω; Τὸν ἔσβησα τὸν στίχο. Κανεὶς δὲν τὸν διάβασε.

— Ποὺ ξέρεις πῶς κανεὶς ξέδεν τὸν είχε διαβάσει;

— Ψυχὴ δὲν τὸν διάβασε! "Οταν σᾶς είχα συνοδεύσει ξέδες και τὸν γιατρὸ ὡς τὴν πόρτα, γύρισα πάλι και τὸν ἔσβησα. Ήτον μόνο δύο τοίσιον τύχη κι' ξεπειταί άναγκάζεται νὰ χαρίζῃ σακακία γιὰ νὰ τὰ φτιάξῃ πάλι. Δὲν είναι ἔτοι;

— Βέβαια τὸ καταλαβαίνω.

— Λοιπὸν σύμφωνοι;

— Ναί, δὲν θὰ πῶ τίποτα.

— Καλά... Γιὰ δέκου, μιὰ στιγμή, γιατὶ δὲν παίρνεις ένα καροτσάκι γιὰ νὰ πηγαίνης τὰ κάρβουνα στὰ σπίτια;

— Δὲν μπορῶ γιὰ ἔκεινην τὴν βλάβη ποὺ ξεχω πάθει δὲν μπορῶ νὰ τραβῶ. Μπορῶ νὰ κουβαλῶ ἀφετὰ βιριά φροτία, δταν προσέχω νὰ τὰ φροτωθῶντα καλά, μὰ δὲν μπορῶ νὰ τραβῶ και νὰ κάνω τέτοιου εἰδούς προσπάθεια εἰδεμή κινδυνεύω νὰ πέσω κατώ μπρούμντα και τότε πονῶ πολύ. Ενδη μὲ τὸν σάκο πάει πολὺ καλά.

— Μπᾶ, μπᾶ, μπᾶ.

Μικρὴ σιγὴ.

— Λαιπὸν δὲν θὰ ξανάρθης πάλι νὰ μὲ επιστεφῆς, ωρῆσε δ Νάγκελ. Νάρθης, καλέ μου φίλε! Δὲν είναι ωραῖο ἐκ μέρους σου νὰ μὴν ξεχεσαι καθόλου. Δὲν είναι οὔτε ἀνάγκη νὰ πῆγε δταν ξερθῆς. Μὴ ξεχάσης, δριθμὸς ἔπτα μπαίνεις κατ' ενθείαν μέσα.

Δέγοντας αὐτὰ τὸχως εἶνα χαρτονόμισμα στὸ χέρι και κίνησε βιαστικὰ τὸν δρόμο πρὸς τὴν προκυμαία δ Μινούττας τοῦ φωνάξει μὰ δὲν τὸν ἀκούσει. "Ολην τὴν ωρα ποὺ μιλοῦσε παρακολουθοῦσε μὲ τὰ μάτια του τὸ πράσινο φρόεμα.

Οταν ἔφθασε στὸ σπιτάκι τῆς Μάρθας Γούδε, στάθηκε μιὰ στιγμὴ και κύταξε γύρω του. Κανεὶς δὲν τὸν ἔβλεπε. Δὲν ἔλαβε ἀπάντησι δταν χτύπησε στὴν πόρτα. Καὶ δύο ἀλλες φροὲς είχε ξερθεῖ και δὲν είχε λάβει ἀπάντησι οὔτε τότε, μὰ τώρα τὴν είχε δη ποὺ γύριζε σπίτι της, και δέν ήθελε νὰ φύγῃ πάλι, χωρὶς νάμπη μέσα. Χωρὶς δισταγμὸ ἀνοίξε τὴν πόρτα και μπήκε.

Ἐστέκετο στὴν μέση τῆς κάμαρας και τὸν ἔκνταξε. Τὸ πρόσωπο της διὰ μιᾶς είχε γίνει καταπόκυνο και ἥτον τόσο φοβισμένη, ποὺ γιὰ πολλὴ ώρα βαστοῦσε τὰ χέρια της τεντωμένα προστά της και δὲν ἔξερε τι νὰ κάνῃ.

— Παρακαλῶ, κυρία μου, συγχωρήστε τὴν ἀδιακριτία μου ποὺ μπαίνω ἔτοι μέσα, είπε δ Νάγκελ και χαιρέτησε μὲ ξεχωριστὴ εὐγένεια.

Θά σᾶς ήμουν πάρα πολὺ ευγνώμων ἀν μποροῦσα νὰ μιλήσω μαζί σας ἔνα λεπτό. Μὴ φοβᾶστε· ή δουλειά μου θὰ τελεώσῃ γλήγορα. Γύρεψα νὰ σᾶς ίδω κι' ἄλλες φορές, μὰ δὲν τὸ κατώφθωσα, καὶ ἐπὶ τέλους σήμερα ἔχω τὴν εὐτυχία νὰ σᾶς βρῶ σπίτι σας. Όνομαζομαι Νάγκελ, είμαι ξένος ἐδῶ καὶ καθόμαι τώρα στὸ Κεντρικόν. Πάλι σᾶς παρακαλῶ πολὺ νὰ μὲ συγχωρήστε ποὺ ήρθα ἔτοι μέσα διὰ τῆς βίας.

Ἐξένη ὀμόμα δὲν ἔλεγε τίτοτα, μὰ τοῦ προσέφερε μιὰ καρέκλα καὶ πήγε ἔκεινη καὶ στάθηκε ποντά στὴν πόρτα τοῦ μαγειρειοῦ. Ἡτον πολὺ φοβισμένη καὶ ἔπαιξε μὲ τὴν ποδιάτης ἐνῷ τὸν κύταζε.

Ἡ κάμαρα ἡτον ὅπως τὴν εἶχε φαντασθῆ ἔνα τραπέζι, μερικὲς καρέκλες καὶ ἔνα κρεβάτι καὶ σχεδὸν τίποτ' ἄλλο. Σιὰ παραδύνα ἡταν μερικὲς γλάστρες μὲ ἀσπρὰ λουλούδια, μὰ δὲν εἶχε κουρτίνες τὸ πάτωμα δὲν ἡτον καθαρό. Ο Νάγκελ εἶδε καὶ τὴν παλὴὰ καρέκλα μὲ τὴν ψηλὴ ράχη στὴν γωνία πίσω ἀπὸ τὸ κρεβάτι· εἶχε μόνο δύο πόδια κι' ἀκούμπονος σπασμένη καὶ μισσοπατισμένη ἀπάγω στὸν τοῖχο. Τὸ κάθισμα ἡτο ντυμένο μὲ κόκκινο βελούδο.

— Ἀχ, νὰ μποροῦσα μόνο νὰ σᾶς καθησκάω, κυρία μου! εἴπε πάλι δ Νάγκελ. Δὲν μὲ φρισθοῦνται πάντα τόσο πολὺ δταν πηγαίνω πουθενά· χι χι χι. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά ποὺ πηγαίνω νὰ δῶ ἀνθρώπους ἐδῶ στὴν πόλι· δὲν εἶστε ἡ μόνη ποὺ ήρθα νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ. Πηγαίνω ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, πάντοῦ δοκιμάζω—ἴσως ν' ἀκούσατε κι' δῆλας. "Οχι; Καὶ δύμας ἔτοι εἶναι. Τὸ ἔχει τὸ ἐπαγγελμά μου, ἔγω μαζεύω δῶλων τῶν εἰδῶν παλὴὰ πράματα, ἀγοράζω παλὴὰ πράματα καὶ πληρώνω δοῖο δέξια μποροῦν νέχονν. Μὰ μὴ φρισθείτε, κυρία μου, δὲν θὰ σᾶς πάρω τίποτα; χι χι χι, δὲν τὴν ἔχω αφτήν τὴν κακή συνήθεια· νὰ εἰστε ήσυχη δοῦσο γι' αὐτό. Οταν δὲν βρῶ ν' ἀγοράδω τίποτα, τότε δὲν παίρνω τίποτα· καὶ ποτὲ δὲν ιλέβω τίποτα.

— Μὰ ἔγω δὲν ἔχω τίποτα παλὴὰ πράματα, πού . . . εἴπε ἐπὶ τέλους καὶ ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀπελπισμένη.

— Ἐτοι λέν δλοι πάντα! είτε δ Νάγκελ. "Ἄς εἶναι, παραδέχομαι πῶς είγαι πράματα· ποὺ τογχατὰ κανεῖς καὶ ποὺ λυπάται νὰ τ' ἀποχωρίζεται πράματα, ποὺ τάχῃ συνειδίσει κανεῖς δλην τού τὴν ζωή, πληρονομίες ἀπὸ γονεῖς ἡ προγόνους. Μὰ πάλι, αὐτὰ τὰ ἀχρηστά πράματα μένουν ἔτοι καὶ δὲν χρησιμεύουν σὲ τίποτα πιά· γιατί λοιπὸν νὰ πιάνουν τόπο καὶ νὰ μένουν ἔτοι ἀνεκμετάλλευτα; Γιατί αὐτὰ τὰ ἀχρηστά ολογενειακὰ ἐπικλαὶ ἡ κειμήλια πολλὲς φορὲς ἀξιζουν καμιὰ καλὴ δραχμούλα, καὶ τ' ἀφίνομε

καὶ καταστρέφονται ὥς που γίνονται σαράβαλα. Δὲν εἶναι τότε καλύτερα νὰ τὰ πουλοῦμε, ἐνόσω ἀξιζουν ἀκόμα κάτι; Μερικοὶ ἀνθρωποι, δταν πηγαίνω, θυμάνουν καὶ λέγουν, δὲν ἔχουν παλὴὰ πράματα — καλά, δικαίας δπως τοῦ ἀρέσει, κάνω μιὰ ὑπόλιτοι καὶ φεύγω. "Άλλοι πάλι ντρέπονται καὶ φοβισθοῦνται νὰ μοῦ δεῖξουν ἔνα τηγάνι χωρὶς πάτο. Τι νὰ κάνουν, τόσο ἔρουνται εἶναι οἱ ἀπλούνι ἀνθρωποι ποὺ δὲν ἔρουν πόσο ἀνεπιγνένη εἶναι ἡ μανία ἔκεινων· ποὺ κάνουν συλλογές. Ἐπιμένω καὶ τὸ λέγω μανία δμοιογῶ πῶς ἔμενα μὲ κατέχει πέρα πέρα αὐτὴ ἡ μανία καὶ γι' αὐτὸ κάθε πράμα τὸ λέω μὲ τῶνομά του καὶ γιατί δχι; Μὰ ἀς εἶναι, αὐτὸ μὲ ἐνδιαφέρει μόνο ἔμενα, εἶναι δικῇ μου δουλειὰ καὶ τὸ λέω μόνο ἔτοι περαστικά. Μὰ ηθελα νὰ πῶ: εἶναι ἀλήθεια γελοῖο καὶ ἀνόητο αὐτὸι οἱ ἀνθρωποι νὰ μὴ τολμοῦν νὰ δεῖξουν τὶς ἀρχαιότητες ποὺ ἔχουν. Μὰ μήπως καὶ τὰ δαχτυλίδια καὶ τὰ ὄπλα ποὺ βγάζουν ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν γιγάντων δὲν εἶναι σ' ἔλειψη κατάστασι; καὶ γι' αὐτὸ μήπως ἔχουν ὀλιγώτερη ἀξία; Τὶ λέτε κι' ἔσεις, κυρία μου; "Επρεπε νὰ βλέπατε τὴν συλλογὴ ποὺ ἔχω ἀπὸ κουδούνια ἀγελάδων! "Έχω ἔνα κουδούνι ἀπὸ ἔνα παληομέταλλο μόνο, ποὺ ἔνα γένος Ἰνδιάνων τὸ ἐλάτρευε σὰν θεό. Γιατί φαντασθῆτε ἀμέτρητα χρόνια ἡτον πρεμασμένο σ' ἔνα κοντάρι μέσ' στὸ στρατόπεδο κι' οἱ ἀνθρωποι τούκαμναν προσευχές καὶ θυσίες! Φαντασθῆτε! Μὰ ἀπομαρύνομαι ἀπὸ τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεως μου. "Οταν ἀρχίζω νὰ μιλῶ γιὰ τὰ κουδούνια μου, ξεχιούμαι καὶ λέω πολλά!

— Μά, ἀλήθεια, δὲν ἔχω τέτοια παλὴὰ πράματα, εἴπε πάλι δ Μάρθα. Δυστυχῶς, ξαναεῖπε καὶ σιώπησε πάλι.

— Μπορῶ, εἴπε δ Νάγκελ σιγά καὶ μὲ σκεπτικὸ ὑφροῦ μπορῶ π. χ. νὰ κυτάξω ἔκεινην τὴν καρέκλα ἔκει; "Εδειξε τὴν γωνία κοντά στὸ πίσω μέρος τῆς ράχης εἶδε ἔνα κομάτι ἔνιο βαλμένο μέσα στὴν καρέκλα σὰν μπάλωμα, καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ κομάτι ἔνιο πάλι ἐν ἄλλο μπαλωματάκι πιὸ μικρὸ — ἐντελῶς πρόστιχη δουλειὰ — ἀνοστη, καὶ ποὺ οὔτε δὲν ἡτον καλὰ καμιμένη. Ή καρέκλα ἡτον μισσοπατισμένη καὶ τὴν ἐκτάζε μὲ πολλὴ προσοχῆ.

— Ναί, εἴπε δ Μάρθα Γούδε ἔπειτα, διν ἀλήθεια δέλετε . . . "Έννοῶ, διν μπορῆ νὰ σᾶς κάνη καθόλου εὐχαρίστηση νάχετε αὐτὴν τὴν καρέκλα, μπορεῖτε νὰ τὴν πάρετε. Σᾶς τὴν δίνω μὲ ὑπαρχίαστηση. Σᾶς τὴν φέρων μόνη μου στὸ ξενοδοχεῖο, διν ἐπιθυμῆτε. Δὲν τὴν χρειάζομαι. Καὶ διὰ μιᾶς τὴν ἐπιασαν τὰ γέλια ποὺ τὸν ἔβλεπε νὰ ἐπιμένῃ μὲ τόσο ζῆλο γι' αὐτὴν τὴν σαρακοφαγωμένη καρέκλα. Μὰ ἀλήθεια, ἔχει μόνο ἔνα ποδάρι γερδ, εἴπε.

Τώρα δ Νάγκελ τὴν εἶχε τὴν καρέκλα στὰ χέρια του, τὴν κύταζε καὶ τὴν γύριζε καὶ τὴν ἔξεταζε προσεκτικὰ ἀπὸ δλα τὰ μέρη. Δὲν ἡτον

ἐπιχρυσωμένη, στὴν ράχη εἶχε κάτι στολίσματα σὰν μιὰ κορόνα σκαλισμένη. Στὸ κάθισμα εἶχε κάτι κοφίματα ἀπὸ μαχαίρι, σὰν νὰ είχαν κόψει καπνὸ ἐκεῖ ἀπάνω.

— Τὴν ἔχομε ἀπὸ κάποιο ἀπὸ τὸ ἔξωτεροικό, δὲν ἔχω ἀπὸ ποὺ διπλούς μιὰ φορὰ εἶχε φέρει πολλὲς τέτοιες καρέκλες μὰ μόνο αὐτὴ τὴν τιμή δγι θὰ τὴν δρίσω μόνος μου. "Ετοι, ἔγω πάντα ἐκτιμῶ ἔνα πρόμα, προσφέρω τόσο καὶ τόσο καὶ τελειώνει ἡ δουλειά. Εἰδεμὴ θὰ μπορούσατε νὰ ητήσετε ἔνα ἀδιάκριτο ποσόν, νὰ θέλετε νὰ βγήτε πιὸ κερδισμένη ἀπὸ μένα, γιατί δχι; Τώρα, μπορεῖτε νὰ πῆτε πῶς δὲν πιστεύετε νὰ κάνετε τὴν ἐντύπωσι τόσο ἀπληστή — καλά, αὐτὸ τὸ παραδέχομαι. Καὶ δύμας βλέπετε ἔχω νὰ κάνω πάντα μὲ λογῆς λογῆς ἀνθρώπους καὶ γι' αὐτὸ μὲ ἀρέσει νὰ δρίζω μόνος μου τὴν τιμή, γιὰ νὰ ξέρω τι κάνω. Τὸ ξέρω δρκή. Τί σᾶς ἐμποδίζει π. χ. νὰ ητήσετε τρακόσιες κορόνες γιὰ τὴν καρέκλα, διν πρόκειται ἔσεις νὰ δρίσετε τὴν τιμή; Μὰ μοῦ εἶναι ἐντελῶς δδύνατο νὰ πληρώσω τέτοια μυθώδη τιμή τὸ λέγω καθαρό, γιὰ νὰ μὴ βρεθῆτε ἔπειτα γελασμένη. Δὲν θέλω βέβαια νὰ καταστρέψω τὸν ἔαυτό μου θὰ ἔπρεπε νὰ ημουν τρελλός γιὰ νὰ πληρώσω τρακόσιες κορόνες γιὰ τὴν καρέκλα· γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυογῶ, σᾶς δίνω διακοσίες κορόνες, οὔτε ἔνα λεπτὸ περισσότερο. Τὴν ἀξία ἔνδις πράματος θέλω νὰ τὴν πληρώνω, μὰ δχι περισσότερο.

Ἐκείνη δὲν ἔλεγε λέξι, τὸν κύταζε κι' ἀνοιγε τὰ μάτια της. "Ἐπὶ τέλους νόμισε πῶς ἀστειένεται κι' δρχισεις νὰ γελᾷ.

Ο Νάγκελ καρατήρησε πῶς δλο ἔγινετο πιὸ ζωηρὴ κι' εὐχαριστήμηκε. Εἶχε δρθεὶ πιὸ ποντὰ στὴν μέση τῆς κάμαρας, ἐστέκετο σχεδὸν κοντά του τὸν ἐνῷ αὐτὸς γύριζε τὴν καρέκλα ἀπὸ δλες τὶς μερικὲς κι' ἡτον σὰν νὰ μὴ τὴν χορταίνῃ. Μιλοῦσε ἀδιακόπα, δλην τὴν ψώρα, ἔλεγε τὶς παρατηρήσεις του γιὰ τὴν ἐργασία, ἐνθουσιάσμηκε, δταν στὸ πίσω μέρος τῆς ράχης εἶδε ἔνα κομάτι ἔνιο βαλμένο μέσα στὴν καρέκλα σὰν μπάλωμα, καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ κομάτι ἔνιο πάλι ἐν ἄλλο μπαλωματάκι πιὸ μικρὸ — ἐντελῶς πρόστιχη δουλειὰ — ἀνοστη, καὶ ποὺ οὔτε δὲν ἡτον καλὰ καμιμένη. Ή καρέκλα ἡτον μισσοπατισμένη καὶ τὴν ἐκτάζε μὲ πολλὴ προσοχῆ.

— Ναί, εἴπε δ Μάρθα Γούδε ἔπειτα, διν ἀλήθεια δέλετε . . . "Έννοῶ, διν μπορῆ νὰ σᾶς κάνη καθόλου εὐχαρίστηση στὸ χέρι. Δὲν ἔχω τὸ δίλαιο· ίσως νὰ μπορούσατε νὰ καταφρέτε λίγο μεγαλύτερη τιμή. Μὰ ἔγω τώρα έβαλα στὸν νοῦ μου διακοσίες κορόνες, στρογγυλό, ἀριθμό, γι' αὐτὸ τὸ πράμα καὶ δὲν μοῦ φαίνεται νὰ μπορῶ εύκολα νὰ δώσω περισσότερο. Εσείς πάλι κάνετε δπως θέλετε, μὰ σκεφθῆτε το πρίν. Διακοσίες κορόνες πάντα κάτι εἶναι.

— "Οχι, εἴπε ἀκόμα γελῶντας, κρατήστε τὰ χοήματά σας.

— Νὰ κρατήσω τὰ χοήματά μου; τὴν διέκοψε καὶ κύταζε τὰ χαρτονομίσματα. Τί ἔννοείτε; δὲν καταλαβαίνω, τί ἔχουν αὐτὰ τὰ χοήματα; Μὴ νοιίζετε πῶς τὰ κατασκεύασα μόνος μου; "Ε, "Η — δὲν πιστεύω νὰ μὲ ὑποπτεύσθε πῶς μπορεῖ νὰ τάκλεψα; ε;

“Η Μάρθα δὲν γελοῦσε πιστό. Τὸν ἔβλεπε τόσο σοβαρὸν ποὺ ἀρχισε νὰ συλλογίζεται. Μήν εἶχε τίποτ’ ἄλλους οκοποὺς στὸν νοῦ του, διατελλός; Νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ μάτια του, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὰ περιμένῃ δλα ἀπὸ αὐτῶν. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν εἶχε κάτι στὸν νοῦ του, ἂν δὲν θήθελε νὰ τῆς στήσῃ παγίδα; Γιατί ήρχετο μὲ τὰ χρήματά του ίσα ίσα σ’ αὐτήν; Στὸ τέλος φάνηκε σὰν νὰ πήρε τὴν ἀπόφασί της καὶ εἴπε:

— “Ἄν θέλετε καὶ καλὰ νὰ μοῦ δώσετε μιὰ ἡ δύο κορόνες γιὰ τὴν καρέκλα, σᾶς είμαι εὐγνώμων μὰ κι’ αὐτὸ διὰ εἰναι μεγάλη σας καλοσύνη. Ομως περισσότερο δὲν θέλω.

Ο Νάγκελ ἔδειξε μεγάλη διαστολή, τὴν ἐπλησίεσ τέλιο καὶ τὴν κύταξη στὰ μάτια. “Επειτα ξέσπασε σὲ δυνατὰ γέλια.

— Μά, . . . σκεψήκατε τί. . . Πρώτη φορὰ στὴν ζωή μου μούντηχε αὐτό! Μὰ ξέννοια σας καταλαβαίνω ἀπὸ χωρατά. . .

— Δὲν εἶναι χωρατό. Θεέ μου τί εἶναι πάλι τοῦτο! Δὲν θέλω περισσότερο, δὲν θέλω τίποτα πάροτε τὴν καρέκλα ἂν τὴν θέλετε!

Ο Νάγκελ γελοῦσε ποὺ ξεναρδίζόταν.

— Εννοια σας καταλαβαίνω ἀκόμα ἀπὸ χωρατὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιτιμᾶ, ναί, μ’ ἐνθυσιάζει, νὰ πάρ’ διαβόλος, μ’ ἐνθυσιάζει. Χαίρομαι διὸν ἀκούω νὰ καλὸ χωρατὸ ποὺ πάω νὰ σκάσω ἀπὸ τὰ γέλια. Μὰ τώρα πρέπει νὰ δοῦμε νὰ συμφωνήσωμε δὲν εἶναι ἔτσι; Δὲν εἶναι καλύτερα νὰ τελεώσωμε τώρα τὴν ὑπόθεσι, ποὺ νὰ μᾶς περάσῃ τὸ κέφι καὶ θυμώσωμε; Μπορεῖ ἐπὶ τέλους νὰ πάρετε πάλι τὴν καρέκλα καὶ νὰ τὴν βάλετε πίσω στὴν γονιά καὶ νὰ πῆτε πώς θέλετε πεντακόσια ἔ;

— Οχι πάρτε τὴν τὴν καρέκλα. Έγώ . . . Τί συλλογίζεστε;

Κυτάχθηκαν. Έκείνη εἶχε χλωμιάσει.

— Άν νομίζετε πώς συλλογίζομαι τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ πάρω τὴν καρέκλα γιὰ μιὰ λογικὴ τιμή, ἀπατᾶσθε εἴπε. Γιατί μ’ ἔχετε, γιὰ κανέναν παληγάνθρωπο, γιὰ κανέναν λαποδύτη; Ναί ἡ ὅχι; Ή μήπως μὲ παίρνετε γιὰ κανέναν καραγκιόζη γιὰ νὰ περνᾶτε τὴν δρά σας καὶ νὰ διασκεδάζετε; Έγώ ξέρω τί ἀξεῖται μία ἀρχαιότης δὲν εἶναι ἡ πρώτη ποὺ ἀγοράζω.

Η Μάρθα ὅλο ἐπέμενε:

— Μά, Θεέ μου, ἡ καρέκλα εἶναι δική σας — δική σας!

— Θὰ ἔπειπε βέβαια νὰ σᾶς είμαι πολὺ εὐγνώμων γιὰ τὴν μεγάλη σας γενναιοδωρία: θὰ ἔπειπε νὰ γονατίσω μπροστά σας καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, κυρία μου. Μὰ ξέμεις ποὺ μαζεύομε πράματα, ξέχομε κι’ ἔμεις λίγο φιλότιμο μέσα μας, δσο λίγο κι’ ἂν εἶναι μερικὲς φορές, κι’ αὐτὸ τὸ

φιλότιμο μ’ ἔμποδίζει, μὲ κάνει νὰ μὴ ἐπιτρέπεται στὸν ἑαυτό μου ἔνα ἀκριβὸ ἀντικείμενο νὰ προσπαθήσω νὰ τὸ πάρω γιὰ τίποτα. Έγώ, διάιοκτήτης, θὰ ἔχανα τὴν ὑπόληψι γιὰ δλην μου τὴν συλλογὴ ἀντὶ ἔβαζα μαζὶ μὲ τὰλλα μου πράματα ἔνα ἀντικείμενο ποὺ τὸ ἀπέκτησα ἔτσι λαθρεμπορικῶς. Δὲν μπορεῖτε νὰ καταλάβετε πὼς κι’ ἡ τιμὴ παῖζε ρόλο, πὼς πολὺ συχνὰ ἔνα ἀντικείμενο ἀποκτᾶ μεγαλύτερη ἀξία μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἔστοιχε τὸσες καὶ τὸσες προσπάθειες καὶ τόσα καὶ τόσα εἴσοδα ὡς που νὰ τὸ προμηθευθῆ κανεὶς; Χί κι χί! Πρέπει νὰ γελάσω, εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια, πολὺ ἀστεῖο νὰ καθθωμαι ἔδω νὰ μιλῶ, γιὰ τὴν δική σας ὀφέλεια ἀντὶ νὰ κυτάξω τὸ δικό μου συμφέρον. Μὰ ἔσεις μὲ ἀναγκάζετε:

Τέ, γιὰ τὸν Μινούττα θὰ εἶναι;

Ναί, καὶ τί μ’ αὐτό; δχι περιέργειες, παρακαλῶ. Μόνο γιὰ νὰ ξέρῃ γιὰ τὰ μέτρα, λέσι.

Καλά — λοιπὸν ναί, εἶναι γιὰ τὸν Μινούττα ἐπὶ τέλους καλά, ίσως εἶναι καλύτερα νὰ έρθῃ ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀπὸ τὸ ψηλά, λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα; Μὰ δταν τὸ καλοσκέφθηκε τί θάλεγε δταν θὰ λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα, δὲν τοῦ φάνηκε πάλι καλό τὸ σχέδιο, ήτον πολὺ τολμηρό· ήτον ἀνόητη κι’ ἀνοστη ἰδέα. Προπάντων αὐτὸ δητον ποὺ τὸν έθυμωνε, πὼς δταν θὰ λάμβανε δὲν θὰ έσκεπται σὰν ξέρωπος, σὰν ξφο θὰ ξκανε.

Ο Νάγκελ πλήρωσε ἀμέσως τὰ χρήματα, χαιρέτησε κι’ ἔφυγε. Έτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ τὴν γαρά του, διαμύδοντες. Έτσι βέβαια — τί; — Έννοια σου θὰ δησι! Όταν ἔφθασε στὸ ξενοδοχεῖο, ἔτρεξε στὴν κάμαρά του καὶ χτύπησε τὸ κουνούνι τὰ χέρια του ἔφεμαν ἀπὸ ἀνυπομονησία, καὶ μόλις δνοιεῖ ἡ πόρτα φάναξε ἀμέσως:

Χαρτὶ γιὰ τηλεγραφήματα, Σάρα!

Έλκε ίσα ίσα ἀνοίξει τὸ κουτὶ τοῦ βιολιοῦ δταν μπῆκε ἡ Σάρα μὲ μεγάλη της ἀπορία εἶδε πὼς αὐτὸ τὸ κουτὶ πὸν τὸ πρόσεχε πάντα τὸσο πολὺ εἴλη μέσα μόνο ἀπλυτα ροῦχα καὶ μερικὰ χαριτά, μὰ δχι βιολί. Δὲν έφυγε ἀμέσως, μόνο στάθηκε ἐκεὶ πὸν ήτον καὶ κύταξε τὸ κουτί.

Χαρτὶ γιὰ τηλεγραφήματα! φάναξε δ Νάγκελ πάλι πιὸ δυνατά. Ζήτησα χαρτὶ γιὰ τηλεγραφήματα!

Όταν ἔπι τέλους τοῦ τάφεραν, κάθισε κι’ ἔγραψε μὰ πάραγγελία δ’ ἔναν γνωστὸ στὴν Χριστιανία νὰ στείλῃ προφά καὶ ἀνώνυμα διακόπτες κορόνες σὲ μία κυρία Μάρθα Γούδε, ἐδῶ σ’ αὐτὴν τὴν πόλι, χωρὶς νὰ γράψῃ τίποτα ἄλλο. Απαιτεῖται πλήρης ἔχεμύθεια, λέει. Ιωάννης Νάγκελ.

Μά, δχι, δὲν ήτον ἔτσι καλά. Όταν τὸ σκέφθηκε πάλι προτίμησε ν’ ἀλλάξῃ τὸ σχέδιο. Ίσως θὰ ήτον καλύτερα νὰ δώσῃ σ’ αὐτὸν τὸν γνωστὸ του περισσότερες λεπτομέρειες καὶ νὰ στείλῃ ἀπὸ πρὸν τὰ χρήματα γιὰ νὰ εἶναι βέβαιος πὼς θὰ τὰ ἔστελνε. Ξέσχισε τὸ τηλεγράφημα, τὸ ξειρέ μάλιστα καὶ ἔγραψε ἔνα γράμμα. Βέβαια, ἔτσι ήτον καλύτερα, μὲ τὸ γράμμα ξέγραψε κανεὶς καλύτερα τώρα δωρισμένως θὰ έγινετο καλά η δουλειά.

Μὰ κι’ ἀφοῦ ἔβαλε τὰ χρήματα κι’ ἔκλεισε τὸν φάκελλο, πάλι κάθισε καὶ ἐσκέπτετο. Πάλι

μποροῦν νὰ τῆς γεννηθοῦν ὑποψίες, ἐσκέπτετο διακόπτες κορόνες εἶναι πολὺ στογγυλὸ ποσόν διακόπτες κορόνες τῆς τὶς εἶχε προσφέρει τῷρα δά. Ούτε ἔτοι δὲν ήταν καλά! Πήρε δὲλλες δέκα κορόνες, ἀνοίξε τὸν φάκελλο καὶ διώρθωσε κι’ ἔγραψε διακόπτες δέκα κορόνες. Έπειτα σφράγισε τὸ γράμμα καὶ τῶστειλε.

Ακόμα μιὰ ὅλοκληρη δρά ἀργότερα τὸ ἐσκέπτετο κι’ ἔχαιρετο. Σὰν θαῦμα θὰ τῆς ήρχετο αὐτὸ τὸ γράμμα ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀπὸ τὸ ψηλά, λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα, δέρια. Καὶ τί θὰλεγε δταν θὰ λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα; Μὰ δταν τὸ καλοσκέφθηκε τί θὰλεγε δταν θὰ λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα; Υποτάπειρης ήταν πολὺς καὶ πολὺς θάλεγε δταν θὰ λάμβανε δλα αὐτὰ τὰ χρήματα, δέρια! Σύμφωνοι; Καὶ πότε θὰ εἶναι ἔτοιμο; σὲ μερικὲς μέρες; καλά!

Ο Νάγκελ πλήρωσε ἀμέσως τὰ χρήματα, χαιρέτησε κι’ ἔφυγε. Έτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ τὴν γαρά του, διαμύδοντες. Έτσι βέβαια — τί; — Έννοια σου θὰ δησι! Όταν θάρφανε τὸ γράμμα οὕτε θὰ τὸ καταλάβαινε, θὰ τῶδινε σ’ ἄλλους νὰ τῆς τὸ ἔξεγήσουν. Θὰ τὸ δνοιγε φαρδύ πλατύ μέσον στὸ ταχυδρομεῖο, ἀπάνω σ’ ἔνα τραπέζι, γιὰ νδροχεται δλος δ κόσμος νὰ τὸ βλέπῃ θὰ παρακαλοῦνται τὸν υπάλληλο τοῦ ταχυδρομείου νὰ κάνῃ αὐτὸς δτι, τονιζει καλό, θάκανε νάζια καὶ θὰλεγε: “Οχι, δχι, κρατήστε τὰ χρήματα σας. Ο υπάλληλος σκεπτικὸς δ’ ἀκονυποῦντες τὸ δάχτυλο του στὴν μύτη καὶ θὰ φώναξε: Στάσου μὰ στιγμή, κατὶ μοῦ μηρίζεται! Καὶ τότε δ’ δνοιγε τὰ βιβλία καὶ θάβλεπε πὼς μερικὲς μέρες πρὸν κάποιος εἴχε στείλει ἀπὸ δῶ διατὸ τὸ ποσόν, ἀκριβῶς τὸ δίδιο ποσόν, μάλιστα ίσως τὰ ίδια χαρτονομίσματα, διακόπτες δέκα κορόνες στὴν τάδε διεύθυνσι στὴν Χριστιανία τότε θάρροισκαν καὶ τόνομα ἔκεινον πὸν τὰστειλε, κάποιος Ιωάννης Νάγκελ, ξένος, ποὺ κάθεται στὸ Κεντρικό ξενοδοχεῖο. . . Έχουν μὰ μύτη αὐτὸ διπάλληλοι τοῦ ταχυδρομείου, ποὺ δλα τὰ χρήματα, λέει. Ιωάννης Νάγκελ.

Ο Νάγκελ χτύπησε τὸ κουνούνι καὶ διάταξε τὸν υπηρέτη νὰ πάρῃ ἀμέσως νὰ φέρῃ τὸ γράμμα πίσω.

Μὰ τόσο εἴλη παραχθῆ δλην τὴν μέρα δπον επὶ τέλους βαριέστησε. Νὰ τὰ πάρῃ διάβολος δλα!

Τὸν ἔμελε ὃν στὸ ἐνδότερα τῆς Αμερικῆς γινόταν μὰ σιδηροδρομικὴ σύγκρουσις καὶ χάνονταν χιλιάδες ἀνθρώπων; Οχι. Λοιπὸν ἀκόμα δλιγώτερο τὸν ἔμελε η τιμημένη παρθένος Μάρθα Γούδε!

Δυὸ μέρες δὲν βγῆκε ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο.

[Μεταφρασ. Τ. Ι.] [Ακολουθεῖ]
ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΑΙ ΕΝΝΕΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ*

Ενας από τους μεγάλους ρωμαντικούς δι Berlioz, έγενε νήση εις την Κρήτη-Σαΐντ-Αντρέ, πολύχρονη της Γαλλίας, τῷ 1803 καὶ ἀπέθανεν εἰς Παρισιόν τῷ 1869. Ἀπὸ παδικῆς ἡλικίας ἔδειξεν ἄγατην πρόση την μουσικήν, ἀλλ᾽ εὗρε φορεδῶν πάλευμον ἐκ μέρους της οἰκογενείας του. Ὁ Πατέρος του, Ιάτρος, ἐπεδύμισε νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του ἀκολουθοῦντα τὴν ίδιαν μὲ αὐτὸν ἐπιστήμην, καὶ πρός τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν Ιατρικὴν σχολὴν ταῦτην Παρισιών. Ὁ Μπερλιόζ δῆμος ἀντὶ τῆς ἀκολουθῆση τὰ εἰς τὴν σχολὴν ταύτην μαθῆματά του, ἐνεγράφη εἰς τὸ Θέατρον καὶ ἤχοις νὰ παρακολουθῇ τὴν τάξιν τοῦ Lesueur διὰ τὴν σύνθεσιν. Τότε ο πατέρος του ὁργισθεὶς ἥριψη θάντῳ τὴν μητρίαν ἐπιχορδήγησεν καὶ οὗτα δὲ νέος Μπερλιόζ εὑρέθη δύνει ὀβιλοῦ μόνος καὶ ἀπροστάτευτος εἰς τὴν μεγάλην πρωτεύουσαν.

Ἐν τούτοις ἐπέμενεν εἰς τὴν ἰδέαν του. Εὗρε μερικά μαθήματα solfège καὶ ἐνεγράψῃ ὡς κορίστας εἰς τὸ θέατρον τῶν «Νουνιάτες» διὰ νὰ ἔξικονομήσῃ τὰ πόδις τὸ ζῆν. 'Αλλ' διὰ μὴ ἦτορον διάφοροι ή ἀγωνία αὐτη, οἱ ἴδιοι καθηγηταί, φίλοι τού και δημοσιογράφοι ήρχισαν νὰ τὸν πολεμοῦν. Εἰς τρεῖς διαγωνισμῶνδες ἔλαβε μέρος διὰ τὸ βραβεῖον τῆς Ρώμης, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἀπέτυχε. Καὶ τοῦτο διότι δὲν ἤκολούθει τὴν μουσικὴν κάνησιν τῆς ἐποχῆς του, ἔδιε νέον δεδμόν εἰς τὴν ἔνορχήστρωσιν, καὶ ή μουσική του ἰδιοφυΐα καὶ ἀντίληψις δὲν συνεφάνει πόρος τὴν τῶν ἀλλών. Τὸ τέταρτον δύμας ἔτος ἐπέτυχε διὰ τῆς Ouverture de Sardanapale καὶ μετέβη εἰς Ρώμην ὅπου ἔμεινε δύο μόνον ἔτη, μὴ δυνηθεῖς νὰ ὑπομεινῇ περισσότερον τὴν σχολαστικότητα καὶ τὸν μικρὸν χαρακτῆρας τῶν συντρόφων του εἰς τὴν Villa Médicis.

Ο Μπερλιόζ διακρίνεται όχι μόνον ως δαιμόνιος συνθέτης, ἀλλά και ως πρώτης τάξεως κριτικός. Έπι-
τριάκοντα έτη γράφει τάξις μουσικάς κριτικάς εἰς τὸ «Journal des Débats» και ἔπειτα, νομίζω, ἡ μουσική
δὲν εἶδεν ἀντίτερον καὶ αὐτοτρόπερον κριτικόν. Τὸ
στατικὸν πνεῦμα του ὅμως, ὁ πολεμικὸς χαρακτήρ-
ου, και ἡ περιφρόνησις τὴν ὅποιαν ἐδίκνυε πάντοτε
διὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, καθίστων αὐτὸν ἀντιπαθῆ
καὶ ἐπροξένθων μέγα ἀδικον εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν του
σταδίουν ενός ποτε. Σήμερον δημος ὁ Μπερλιόζ θεω-
ρεῖται ως εἰς ἐκ τῶν μεγάλων ρουμανικῶν καὶ ἡ
«Apparition de Faust» ἀριστούργημα. «Ἐδωσεν εἰς τὴν
τυνοχήστωσιν νέον δρόμον καὶ γέγονος σπουδαίαν
μελέτην ητος ἐφαρμόζεται εἰς ὅλα τὰ ζετεῖ τῆς Εὐρώ-
πης (Traité d'orchestration, Hector Berlioz). Ὡς φιλό-
τοιος είναι ἐπίσης ἔξαιρετικῆς δυνάμεως. «Les mél-
oïsires», «A travers chants», «Lettres intimes» είναι
ἀγνωστότερα φιλολογικά ἔργα του.

Ο Μπερλίος ειργάσθη την εργα του. "Εγνώμιζε κατό βάθος την έλληνική τέχνην και ιστορίαν και έλαττες τόνισε διότι έγραψε μόνον έπι θεμάτων έλληνικῶν και απάρθιστων δια τῆς μουσικῆς νά φθάση το μεγαλεῖον των. "Πύρτα και ξεμέλετα δικατοπινώστω τὸν Σελεπηγὸν αι τὸν Γκαίτε. Εἰς τὴν ίδιωτικὴν ζωὴν τον ὑπῆρξε συστηχέστατος. Νυμφεύθεις ἐξ ἔρωτος μεγάλην Ἀγίδα τραγύδων, είλε τὸ ἀντίχημα νά χάσῃ τὴν σύζυγον του και ἔπειτα τὸ μονογενῆ οὐδόν τον τὸν ὅποιον ἔλα-ρευεν. "Απ' ἄρχης δέ μεχι τέλους στο σταδίον του ἡ ομηρικὴ δινέγεια ἐβασάνισεν αὐτόν.

ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΝ ΟΤ ΜΑΙΕΥΣ

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐκ τῆς κατασκευῆς του (*forme*), τοῦ μελῳδικοῦ χαρακτῆρος του, τῆς αὐστηρᾶς ἀρμονίας καὶ δρηστρώσεως του διακρίνεται τῶν προηγουμένων συνθέσεων τοῦ Μπετόβερ. Όσυνθέτης φαίνεται ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ ὑφος τοῦ Μόζαρτ. Εἰς τὸ πρώτον καὶ δεύτερον μέρος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναφαίνονται μερικοὶ ρυθμοὶ τοὺς δποίους μετεχειρίζετο δ. Μόζαρτ (καὶ ίδιως εἰς τὸν «Δόν Ζουάν»). Τὸ θέμα τοῦ πρώτου *allegro* ἀποτελεῖται ἀπὸ φράσιν $\frac{2}{4}$ μέτρων, ἡ δποία χωρὶς νὰ ἔχῃ τι τὸ χαρακτηριστικόν, ἐνδιαφέρει ἐνεκεν τῆς τέχνης διὰ τῆς δποίας ἀναπτύσσεται.

Τὸ andante ἔγκλείει ἐν accompagnement κυμβάλων (piano), τὸ δόποιον σύμερον μᾶς φαίνεται δῶσις διόλου κοινόν, ἀλλ᾽ ἐντούτοις προαναγγέλλει τὰς κολοσσαίας ἐντυπώσεις, τὰς δόποιας ὁ Μπετόβεν μᾶς ἐπιρρέει σε τῇ βοηθείᾳ τοῦ δργάνου τούτου. Τὸ andante αὐτὸν εἶνε ὠδαιότατον καὶ ἀναπτύσσεται ἐν εἴδει fugue.

Τὸ scherzo εἶνε μία μορφὴ τὴν δποίαν πρῶτος ὁ Μπετόβεν ἐπενδύσεις καὶ πρῶτον παρενέβαλεν εἰς τὴν συμφωνίαν επι ut majeur. "Ο ρυθμὸς τοῦ scherzo εἶνε ὀλίγον τι βραχύτερος τοῦ διπλασίου τοῦ ρυθμοῦ τοῦ menuetto τὸ δποίον μεταχειρίζεται ὁ Μόζαρτ καὶ Χάϋdn. "Αν ἡ πρώτη συμφωνία μᾶς φέρῃ ὡς νεωτερισμὸν τὸ scherzo, ἐν τούτοις ἐν αὐτῇ ἔλλείπει ἡ μεγάλη καὶ πλονούσια ποιητικὴ ἰδέα ἡ δποία ενδιόσκεται

εἰς τὰς ἀκολούθους συμφωνίας. Μουσικὴ θαυμασίως γραμμένη. Ζωηρά, καθαρά, ἀλλὰ ψυχρόδη καὶ μὲ δὲ λίγον χαρακτήρα, ἐνίστε δὲ πιστή δύναμις. π. χ. τὸ Rondo finale τὸ δύοτον θεωρεῖται παιδιαριώδες. Ἐν γένει εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἔχομεν ἀκόμη τὸν μέγαν Μπετόβεν τὸν δύοτον θὰ ενοιωμεν κατωτέον.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΝ ΡΕ

Τὸ δλον τῆς συμφωνίας ταῦτης εἶνε εὐγενές, ἐνεργητικὸν καὶ ὑπερήφανον. Ἡ εἰσαγωγὴ ἀληθινὸν ἀριστούργημα. Αἱ ὄνταιότεραι τῶν ἐντυπώσεων διαδέχονται ἀλλήλαις χωρὶς νὰ προετοιμάζεται δι' αὐτὰς δὲ ἀκροατής. Τὸ ἄσμα μεγαλοπερέστατον ἔμπνει σεβασμὸν καὶ συγκίνησιν. Ἡδὴ δὲ φυδιμὸς παρουσιάζεται τολμηρότερος, ἥδη δρχήστρωσις πλουσιωτέρα, ἐντονωτέρα καὶ ποικιλοτέρα, τὸ δὲ περιφρημον adagio ουνδέεται μετὰ τοῦ allegro con brio μὲ τούτον χροιστατατον. Τὸ grupetto τῶν altos καὶ τῶν violoncelles τοῦ πρώτου μέτρου, ἐπαναλαμβάνεται κατωτέρῳ, μόνον διὰ νὰ ἔτοιμάσῃ καλύτερον τὸ crescendo, ἥ μελῳδία δὲ ἥ δροια εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον ἐκτελεῖται κατὰ τὸ πρῶτον ἡμίσυ ἀπὸ clarinettes, cors καὶ bassous, καὶ τελειώνει δι' ὅλων αὐτῶν τῶν δργάνων ὁμοῦ. Ἡ ἐνεργητικότης τοῦ τεμαχίου τούτου αὐξάνει περισσότερον ἐκ τῶν ἐπιτυχημένων συγχορδιῶν, αἱ δρπῖαι συνῳδεύουν τὴν μελῳδίαν.

“Οσον τὸ andante εἶνε ἥσυχον, τόσον τὸ scherzo εἶνε εῦθυμον καὶ φαντασιώδες. Ἐν γένει δὲ ὅλη ἡ συμφωνία εἶνε γελαστή. Αἰσθάνεται τις τὸ νεανικὸν σφρῆγος εὐγενοῦς καρδίας ἐν τῇ ὅποιᾳ ἔμειναν ἀνέπταιρα τὰ ὠδαιότερα Ἰδανικὰ τῆς ζωῆς. Οἱ συνθέτης πιστεύει ἀκόμη εἰς τὴν ἀθάνατον δόξαν, εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ ὀλόκληρος ἀφίεται εἰς τὴν ψυχικήν του ἀγαλλίασιν. Τὰ διάφορα δργανα ἀλληλοδιαδόχως ἀποδίδουσιν ἔκαστον ἴδιαιτέραν χροιάν εἰς τὰ τμήματα τοῦ θέματος, καὶ οὕτω δ. ἀκροατής νομίζει ότι παρευρίσκεται εἰς τὰ μαγικὰ παίγνια τῶν πνευμάτων τοῦ Oberon. Τὸ φριγάλε εἶνε τῆς αὐτῆς φύσεως. Ομοιάζει τὸ scherzo καὶ εἶνε λιώσις λεπτότερον καὶ εἰρωνικότερον.

Τὸ andante τῆς συμφωνίας επ' τέ διαφέρει τοῦ τῆς πρώτης. Λένε εἶνε συντετειμένον ἐκ θεμάτως ἐν εἴδει fugue, ἀλλ' εἴς ἄσματος ἀγονῶν παρουσιάζομένου ἀπλῶς ἀπὸ τοῦ quatuor. Τὸ

ΕΚΤΩΡ ΜΠΕΡΑΙΟΖ

* Hector Berlioz: «A travers les chants».

[Μετάφρ. ΕΛΠΙΔΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΔΑΟΥ
καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ]

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ГРАММАТА ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἄγαπητέ μου φίλε,

28 Οκτωβρίου 1911

ΟΤΑΝ πολεμούντε σφοι, δσοι βρίσκονται γύρω τους, πρέπει νά γίνωνται σοφώτεροι. "Ετοι δὲν είναι; Δὲν πιστεύω δμοις οι Ἀθηναῖοι νά γίνωνται σοφώτεροι από τὸν μεγάλο ἀγώνα ποὺ γίνεται ἀνάμεσα σοφῶν αὐτὲς τις ἡμέρες. 'Έγώ τονδλάχιστον ἀπό διαβάζω στις ἐφημερίδες, ποὺ ἔχεις πάντα τὴ φροντίδα να μον στέλνης, ἐφθασα σ' ἔνα μελαγχολικό συμβέρασμα: Πότε τὰ κούφια κεφαλία δηλαδή είναι πολὺ περισσό- τερα στὴν Ἐλλάδα, όταν νόμιζα. 'Εννοεῖς πώς ούτε καιρό, ούτε διάθεσις ἔχω νά διαβάζω ὅλες τὶς κριτικές που τυπώνονται ούτες τις ἡμέρες στὶς ἐφημερίδες. Μα κι ἀπό τὰ λίγα ποὺ διαβάζω, ἔνα πρόδγμα καταλαβάνω: Ήπως ἡ Ἑλληνική σοφία είναι για τὴν ὥρα από πολὺ πρόστιχη ὑφασμά. Παντού γίνονται ἀγῶνες ἐπι- στημονικοί, παντοῦ ἡ ἀγῆλογία, ἡ ἀντιγνωμά, ὁ ἐλεγ- χος, τὸ γκρέμισμα καὶ τὸ χτύπομ, τὸ ἀντικρυσμα τῶν θεῶν; ἡ κριτική καὶ ἡ πολεμική, ἀνταυδόσιον ἀνατά-

στημογικού, παντοῦ ή διντιλογία, ή αντίγνωμα, ή ζέλεχος, τὸ γκρέμισμα καὶ τὸ χτίσιμο, τὸ ἀνεύκρουσμα τῶν ίδεων, η κριτική^κ ή πολεμική, ἀναταράζουν ἀκατάπαυτα τὴν πνευματικήν τῶν τόπων. Μᾶ πόσο διαφορετικά είναι αὐτά ποιοί γίνονται ἔδωπερά! "Ἐνας σοφός βγάλει νά χτυπήσῃ ἐναντίον αὐλον σοφού. Καὶ βέβαια σοφοὺς πρέπει νά τούς προσαδεχθοῦμε, ἀφοῦ δένας κατέχει μίαν ἀκαδημαϊκήν καθέδραν^κ οὐδὲν ὁ ἄλλος τῆν διεκδικεῖ. Βγανώντων λοιπὸν οἱ σοφοὶ νά παλαίφωνυν "στὰ μαρμαρένα ἀλόνια" τῆς Γνώσεως. Καθένας θὰ περίμενε πώς ὁ πόλεμος θὰ γινότανε σὲ μιὰ σφαῖδα ἀντιτερογή καὶ πώς ή ίδεα θὰ χτυπούσε τὴν ίδεα, ή σκέψις τῇ σκέψῃ, η μιὰ ἀντίληψις τὴν δλλῆν ἀντίληψι, τῷρα για νὰ δειχθῇ ή πλάνη ἀπ' τῇ μιὰ μεριά, τῷρα για νὰ λάμψῃ η ἀλήθεια ἀπ' τὴν ἀλλή. Πόλεμος δηλαδή σχολῶν, συστημάτων, ἀρχῶν, σύγχρονισις παλιών καὶ νέων, μονομαχία Πράσινων καὶ Βένετων τῆς σκέψεως, προσπάθεια γιὰ νὰ δειχθῇ μιὰ ὑπεροχή ή νὰ χτυπήσῃ μιὰ μετριότης, πάντα δύμως μέσα σε κάποια σύννορα ξεχωριστού καὶ σεβαστα.

Δεν εξετάζω τὶς ἀφοριμές ποιοί γεννοῦντες τοὺς ἀγῶνες. Δὲν μὲ μέλει ἀν ὁ πόλεμος γίνεται γιὰ μιὰ καθέδρα πανεπιστημιακή^η η γιὰ τὴν Ἰδέα μονάχα. Εἴτε δὲ

συνοδεία σχολιστικά και σεβαστά.
Δέν μέν εξέταξω τις αριθμούς που γεννοῦντε τούς ἀγῶνες. Αλλ ού μέλει ἂν ὁ πόλεμος γίνεται γιὰ μία καθέδρα πανεπιστημιακή ἡ γάλ την Ἰδέα μονάχα, ἔξω ἀπὸ κάθε ίδιωτελεία και ὑπολογισμό. Ἐπιτέλους κάθε φιλοδοξία είναι σεβαστή, ὅταν ἔχῃ ποῦ νά στηριχθῇ και κάθε δύνα απεικόνισης, δικαιολογημένη, ὅταν πηγάζῃ ἀπὸ μία συναίσθησι δξίας και ὑπεροχῆς. "Ολοὶ οἱ πόλεμοι είναι ἀγῶνες ἐπικατήσεως φυλῶν, ὀνθρώπων, ιδεῶν. Νὰ πέσης ἐσύ, νά σηκωθῇ ἔγω. "Οταν ὅμως ένας πόλεμος ἄντι νά ἔσκεπτάσῃ ἥρωες, νάναδεξῃ δυνάμεις, ηνά φανερώσῃ ὠραιότητες — σὲ νικήτες ἡ νικημένους ἀδιάφορο — ἔσκεπτάξει, δείχνει, φανερόνει σκακάτηδες, σημειωμένους και πορειακούς, τὸ θέαμα δὲν μοιάζει βέβαια καθοδόν μ' ἐγκοπεία.

Κι' αὐτὸ γίνεται τώρα τελευταῖς στις Ἀθήναις. Τέλος

τέλος οι τελεῖναι μακριά του. Οι επιτήδειοι, οι ἀγήρωτες, οἱ τιτοτέντοι τὸ τριγυρίζουν δὲλ καιρὸ καὶ αὐτοὶ βρίσκονται κοντά του κάθε φράσ τὸν ἀνοίγονταν οἱ πόρτες του, ἔτοιμοι να πηδήσουν μέσα.

Τί σημαίνει δῆμος; Ή ἐπιστήμη και η σοφία μπορεῖ νὰ δουλεύῃ ἐλεύθερα και μακριά του. Καὶ κοντά στὸ ἐπίσημο Πανεπιστήμιο, μπορεῖ νὰ δουλεύῃ ἐλεύθερα τὸ μεγάλο, ἀνεπίσημο Πανεπιστήμιο, ποὺ θὰ τιμήσῃ μιά ήμέρα τὴν Ἑλληνικὴ σκέψη και θὰ δημιουργήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Ἔπιστήμην και τὴν Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία. Η ἀνεπίσημη Ἑλλὰς είναι γραφτὸ νᾶναι πάντα ἡ καλύτερη Ἑλλὰς κ' ἡ ἀληθινὴ Ἑλλάς.

Γειά σου
Α Σ Ο Φ Ο Σ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Κι' αὐτὸ γίνεται τώρα τελευταῖα στὴν Ἀθήνα. Ἔνας
τοφός βγαίνει καὶ υπεράσπισε τὴν πόλιν.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

KRITIKA ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Πλάτ. Ροδονανάκη, «Τὸ Φλογισμένο Ράσο»

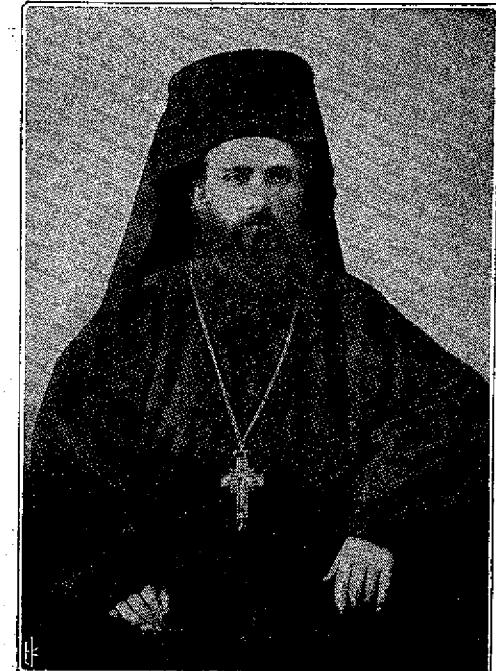
ΤΟΝ κ. Ροδοκανάκην τὸν ἐγνωρίζαμεν ὡς ἔνα ἀριστοκράτην τοῦ ὑφους καὶ τῆς σκέψεως. "Ο, τι μᾶς ἔδωκεν ἔνως τώρα μᾶς τὸν παρουσίαζεν ως ἔξεχοιστὴν φυσιογνωμίαν σανα εἰς τὴν πολιτείαν τῶν γραφόντων. Τού νέον του βιβλίον, 'Τὸ Φλογισμένο Ρίσοιο', τὸν δειχνεῖ ἀκόμη περισσότερον λεπτὸν τῆς γραφεώς τεχνίτην. 'Αλλ', δχι καὶ ἔξιστον πλούσιον εἰς σκέψιν. 'Τοὺς

είς τοῦτο νά πταιή τὸ θέμα τοῦ βιβλίου του. Καὶ βέβαια· δταν ἐπιχειρῇ κανεὶς νά ιστορήσῃ τὰ χρονικά τῆς ἐφηβικῆς τοῦ ἡλικιάς — καὶ ἀν ἀκόμη τὴν ἡλικιάν αυτὴν τὴν ἐπέρασεν ἢ καλύτερα τὴν ἐσκλάβωσην μέστις εἰς τὸ λειτουργὸν Σχολεῖον τῆς Χάλκης — δὲν ἔχει καὶ πολλὰ πρόγραμματα νά είπῃ. Ή βαθειά παρατήσομεν καὶ ἡ γενναῖα σκέψις δὲν ἔχουν ἔδαφος νά στηριχθοῦν καὶ νόμφωσθοῦν ὥστις εἰς τὸν κόσμον, ὅπου αἱ φυσικαὶ λέξεις ὑποχωροῦν εἰς τὴν δύναμιν τῆς διανοήσεως. Καὶ διὰ τοῦτο διεπερθεῖται ἡ ζωγραφική, ἡ μικρολόγος περιγραφή. Καὶ ὁμαδικά, καὶ μέσα σεις αὐτὸν τὸν στονεὸν κύκλον τῆς δράσεως τοῦ νοῦ του καὶ τῆς τέχνης του δ. κ. Ροδοκανάκης ἡμιπορεῖ καὶ ενδισκεῖ σημεῖα διανόδου σημαντικῆς τοῦ σκηνῶν του νά δημιουργήσῃ ἀγκετά γενναῖα. Οἱ στοχασμοί του ἔξαρτα πον γεννᾶνται ἀπό τὰς ἀκολουθίας τῆς Ἐβδομάδος τῶν Παθῶν, φυσάνοντας σύνοδο τῆς φιλοσοφίας. Καὶ δταν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου του ἀφηγεῖται καὶ τὸ τέλος τῆς καλογηρικῆς — μᾶς εἰπώμεν ἔτσι — ζωῆς του, μᾶς μεταδίδει οὕτη ἀλληλιγάτης συγκινήσεως, τὸ ἴδια ἐκεῖνης οὕτη, ποὺ ἐδοκιμάζει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν δύναμιν της μαγικῆς φράσεως «Πρέστε νά γυρίσετε δτίσιο στη Ζωή» καὶ μᾶς γεννᾶ ἀκόμη τὴν εὐχαριστίουν, δύστι τὸ φάσο δὲν ἐκράτησε δέσμιον του ἔνα τόσον ἀβρότερην τεχνίτην, ποὺ μ' ὅλον τὸν Ιμπρεσιονισμὸν του — τὸν ἔχθρον αὐτὸν τοῦ αἰσθήματος — μᾶς περιγράφει ἔτσι σαράνα καὶ μελαγχολικά τὴν γλυκύτητα τῆς ζωῆς τῆς ἐλευθεροῦς καὶ χαρούμενῆς, τὴν δποίαν τόσον ἐνοσταλγοῦσσεν εἰς τὸ θεολογικὸ σχολεῖον του.

«Δελτίο τοῦ Ἐπιπαιδευτικοῦ Ὄμιλου» ἀριθ. 4. Αγλωσσικαὶ ἴδεαι [τοῦ π. Σ. Ραμᾶ.

ρευσθός οὐδὲ λόγος να γινεται διότι το προφορικός αντός λόγος «έπαρκε για δίλες τις πνευματικές ἀνάγκης, κατανοείται ἀμέσως και μαθαίνεται ἀπό τὸν κάθε Ἑλληνα ὅπου γῆς, γιατὶ ἔχει βάση τὸ λεκτικό και τυπικό τού κοινού προφορικού πανελλήνιου λόγου, τοῦ ἀπηλλαγμένου ἀπὸ διαλεκτικὲς ή ἰδιώματικές διαφορές».

Ο κ. Ραμᾶς ἀφοῦ δικαιολογήσῃ θεωρητικῶς τὴν πρότασιν του αὐτῆν καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα: «Αὐτὸς ὁ λόγος (ὅ προφορικὸς τῶν μορφωμένων) ὑψωθεῖ σὲ γραπτόδημανονισθεῖ δηλαδή συνειδητὰ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνας ποὺ θὰ ἔχῃ μέσον του, σὰ γλώσσα λαλούμενην) ἡ γραπτὴ αὐτὴ γλώσσα θὰ διαφέρει ἐλάχιστα ἀπὸ τῶν προφορικῷ λόγῳ τῶν μορφωμένων τάξεων. Ἐπιτέπεται μάλιστα νὰ ἔπλιξησε διὰ ἐπειδὴ θὰ είναι γλώσσα λαλούμενή ἀπὸ τοὺς μορφωμένους, μὲ τὴν ἐκπαίδευση θὰ περάσει στὸ ἄσυνειδητό (στὸν

⁹Ο δολοφονηθεὶς Μητροπολίτης Γρεβενῶν Αἰκανιανὸς

προφορικό λόγο του λαοῦ), ἡ κάθε διαφορά του κατά τὸ λεξικὸν καὶ ὀπόμα κατὰ τὸ τυπικόν. "Ἐτοί δὲ Λαός μορφούμενος θὰ γνωρίσει καὶ θὰ μεταχειρίζεται τὴν Ἑλληνική του Γλῶσσαν".

Μὲ δύον καὶ ἄν λέγη παρακάτω ὁ κ. Ραμᾶς, δτὶ ή τετοια γλώσσα — ὅπως τὴν ἔννοει αὐτὸς — δὲν ἐγράψῃ ἀκόμη, ή ἀλήθεια εἰναι ναὶ ἐγράψῃ καὶ γράψεται ἀπὸ πολλοὺς — κυρίως εἰς τὰς ἑφημερίδας — καὶ διως δὲν εὐχάριστε κανένα. Εἶναι η̄ ίδια Ιστορία — ἄν δχι εἰς δῆλα της τὰ σημεῖα, ἀλλ' εἰς τὰ περισσότερα καὶ σημαντικάτερα — τοῦ Κοραῆ. Τὸ πείραμα ἔγινε καὶ ἀπτυχεῖ. Διότι οἱ μὲν τῆς λογίας παραδόσεως καὶ οἱ διδάσκαλοι την ὥμησαν πρός τὴν κατασεύην τῆς καθηρευούσης, οἱ δὲ φιλοσόπατα τὴν ἀπέρριψαν ἀμέσως καὶ ἐξηρκούονθησαν νά γράφουν τὴν δημοτικήν. Αἱ ίδει τοῦ κ. Ραμᾶ εἶναι βεβαίως ἀξιοὶ πολλῆς συζητήσεως. "Ἀλλὰ πολὺ φιούμασθαι δτὶ ή συζήτησις, καὶ τὸ πείραμα ἀκόμη, εἰς οὐδὲν θὰ καταλήξουν. Διατὶ δῆμως νὰ ἐπιχειρηθῇ ή διαμόρφωσίς και καλλιέργεια (ὅπως γίνεται και γραπτή γλώσσω) τοῦ προφορικοῦ λόγου, δτὸιος στύγκεται ἀπὸ πολλαπλά στοιχεῖα, και νὰ μη̄ ἐπιτητηθῇ ή καλλιέργεια εῆς λαϊκής γλώσσης, ποὺ δὲν ἔχει τὸ πολυσύνθετον τῆς συγκροτήσεως; Μήπως τὸ ἀπλούστερον δὲν εἶναι πάντοτε και τὸ απικιττεύον;

Οὐαὶ τοῖς οὐτανούσιν οὐ φουσκωτοῖς.
Οὐαὶ Ραμφίδες τὸ ἔγινεται ποὺ μὲν μέθοδον αὐτὸ
δὲν ἡμπορεῖται νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανείς. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ
γλωσσικαὶ του θέδαι δὲν ἡμποροῦν ν' ἀφίσουν ἀδιά-
φορον καθένα, ποὺν δὲν ειρευεται τὴν ἀληθινὴν ἐκπαι-
δευτικὴν ἀναμόρφωσιν.

Γ. N. Χατζιδάκη, «Νεοελληνικαί Μελέται

Ο ἀκούραστος ἐργάτης εἰς τὴν ἔξερενησιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης μὲ τὸ νέον ἐβδομηκονταεξάδον βιβλίον του «Νεοελληνικαὶ μελέται» δημοσιεύει παρα-

τηρήσεις του ἐπὶ τῆς ἔτυμοιογίας μερικῶν νεοελληνικῶν λέξεων καὶ ἀλλας ἐπὶ διαφόρων μεταβολῶν τῶν φωνητέων τῆς νέας μας γλώσσης. Τάς συντόμους ταύτας μελέτας τοῦ κ. Χατζιδάκη διακρίνει ἡ γνωστὴ ἐπιστημονικὴ βαθδύτης καὶ ἡ ἐπιμέλεια περὶ τὴν ενδεσμοῦ τῆς ἀληθείας. Τάς τελευταίας σελίδας τοῦ βιβλίου κατέχει ὀπάντησίς του εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Γρ. Βερναρδάκην, διστις συνεχίζει τὸν ἄγνωτον ἐπὶ τῆς γραφῆς τῆς λέξεως καλλέτερος. 'Ο κ. Χατζιδάκης υποστηρίζει εἰς ἡ δρῦν γραφή εἴναι καλλέτερος ὁ κ. Βερναρδάκης θέλει καλλέτερος. Καὶ καθεὶς φέρει τὰ ἐπιστημονικὰ του ἐπιχειρήματα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὀσυμφωνίαν αὐτὴν τῶν γλωσσολόγων μας εἰς τὴν γραφὴν τῶν διαφόρων λέξεων δὲν δικαιοῦται κανεὶς να εὑνχεῖται μὲ δόλην του τὴν καρδιάν καὶ καθημερινόν, δύτως ἐπελύθη συμφωνία καὶ γάρη παραδεκτὸν³ ἀπλοποιηθῆ ἡ δρθιγραφία μας διὰ νὰ ἑξερδωμεν τέλος πάντων πᾶς νὰ γράφωμεν κάθε λέξιν;

НА. П. В.

ΘΕΡΙΝΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΛΛΗΝΕΣ σχεδόν ή θερινή θεατρική περιοδος, χαρακτηρισθείσα και αυτή από την ἐπικράτησιν τῶν ἐπιθεωρήσων και τῶν ἔγγων τῶν ἐστερημένων οἰστρούντων αἵσιας. Αἱ κλίσεις τοῦ κοινοῦ ποτὲ βέβαια δὲν ἀπῆρχαν ἀξιοθαύμαστα καὶ ἐκ τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὸ θεάτρον εὐδοκίηταν μόνον ὅσοι ἡσαν πλησιέστεροι πρὸς αὐτάς· ίδιως ὁρέσκεται εἰς τὰς εὐκόλους ἀστειότητας καὶ εἰς ἄνα θλαιφρὸν οἰονδήποτε τραγούνδειας τὸ εἶδος αὐτὸς δὲν εἰναι δύσκολον γελᾶ καθ' ὅλον τὸ καλοκαῖτρον καὶ καὶ ἐπιλεῖται τὴν χώνευσιν τοῦ ὑπεροχα ἀπὸ τὴν νάροκην καὶ τὴν νωχέλειαν τοῦ κειμένου, εἰναι σάν ἔνας βάρβαρος πρίγκηπας, ποὺ γυρνᾷ καὶ διασκέδαζει εἰς τὴν Εὐρωπήν. Καὶ ὅπως εἴναι φυσικόν, ὁρέσκεται μᾶλλον εἰς τὰς γυναικας τοῦ θεάτρου· ἀπ' ἑδῶ ἔξιγεται διατὶ ἔχομεν δοξασμένας πρωταγωνιστὰς καὶ δημοφιλεῖς καὶ δὲν ἔχομεν δημοφιλεῖς πρωταγωνιστάς· ἀσχεταῖ μὲ τὸ ὑποκριτικὸν τῶν τλαντῶν τὸ κοινοῦ εἴναι ἐνθουσιασμένον μαζὶ τους αὐτές οἱ μεθυσικές κυρίες δὲν ξέρουν μόνον νὰ τραγουδοῦν, ἀλλὰ καὶ μὲ πόση κάρη σηκώνουν τὰ ρούχα τους, πόσο θελτικά τινάζουν τὸ πόδι τους στὸν ἀέρα! Λ' αὐτὸ καὶ κινητάρια ἡ θεατρικὴ ζωηρεύει εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου, ὅποτε δίδονται κατά σειράν αἱ εὐεργετικαὶ τῶν γυναικῶν τοῦ θεάτρου μέσα εἰς τὰς θυρωρίδεις πανηγύρεις καὶ τὰς ἐπευφημίας τοῦ ἀστικοῦ πλήθους περναει δικόσμος τῶν δανωθόν τῆς Ἀνατολῆς καὶ μὲ διαστικήν γενναούτητα γεμίζει τὴν σκηνὴν ἀνθρ. καὶ πολύτιμα δόρα. Τίτοτε περισσότερον ἀπ' αὐτὸ δὲν θὰ ἡμιποροῦσε κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ διὰ τὴν θεατρικὴν κίνησιν. Ἀλλὰ αὐτὸ βέβαια δὲν είναι τέχνη. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ διεσύρθη ἀπὸ τὴν Νέαν Σκηνὴν δ. Κ. Χρηστομάνος καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς δράσεως τοῦ κ. Οίκονομου εἰς τὸ Βασιλικόν, μέιαν ἐποχὴν πολιτισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, ποὺ τὴν διέκρινε λεπτόν γοῦστο καὶ ἀνώτερη πνευματικότης ἀπὸ τῶν ἔργων, τῆς διδυσκαλίας καὶ τοῦ παιξιματος τῶν ἡθοποιῶν, ἔως εἰς τὸ γοβάκι τῆς τελευταίας θεατρινάς καὶ ἔως εἰς τὴν μορφήν της θεατρικοῦ προγράμματος· ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτήν ἀνέκυψε καὶ ἐπλημμύρισεν ἔτις εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως, ἔως εἰς τὰ προγράμματα τοῦ θεάτρου, ἵνα κῆμα βαρβαρότητος ποὺ κοντεύει νὰ ἔξαφανησι κάθε ἴχνος τῆς προσαπαθείας τῶν μοναδικῶν αὐτῶν διασκαλώντων τὴν θεατρικήν τέχνης ἐν Ἐλλάδι. Αἱ πρωταγωνισταὶ, οἵτινες ἔγενοντο διευθύντραι μιάσιων, μετέβαλον τὸ θεάτρον εἰς οίκον ἐμπορίου, ἵνα ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς δύοις ἐδημιούργησαν

δι^τ έσαντάς και δὲν κάμουν καμίαν θυσίαν πλέον διδ-
τήν τέχνην δφ^τ δτον ανταί διενθύνουν θέατρον, κάθε-
προσπάθεια εἰς τὸ θέατρον ἐλειψεν. "Ολα τοῦ παρελ-
θόντος ἔβρυσικολάκιασαν, ἔργα και ίδεες και γοῦστο
και παίζιο εἰς δλα: και αὐταί αἱ δύο πρωταγονι-
στριαι τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς, τὰ πνευματικά τέκνα
τῶν δύο διδασκαλίων, βλέπει κανεις, ὅτι δοσ περισσό-
τερον ἀπομαρτύνονται ἀπό τὴν ἐποχὴν τῆς χειραφε-
σίας των, τόσο ὀλιγώτερον πλέον παρουσιάζουν τὸ
πνεύμα και τὰ ἀγαθά τῆς διδασκαλίας ποὺ ἔλιθον.
Οὗτον ἑπανέρχονται εἰς τὴν σκηνὴν διλέγον κατ' ὀλίγον
τὰ ἔσφωνητά τοῦ παρελθόντος, αἱ ἀμέτροι και ἀνυπό-
λογιστοι κινήσεις, τὸ ἀψυχολόγητον και ἡ ἀκαλαισθη-
σία και ἀταιδευσία τῶν ήθοιοιων τῆς ἀλλοτε. Και
θά μεινουν ἀξέχαστον παρελθόν εἰς τὸν νοῦν τῶν ὀλί-
γων πιστῶν αἱ πνευματικαὶ ἐστέραι τῆς Νέας Σκηνῆς
και αἱ ἔνδοξοι νύκτες τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, ως μια
ἀληθινή και γενναία κίνησις πρός ἀναγέννησιν τοῦ
ἐλληνικοῦ θεάτρου.

Διὰ τοῦτο ὁφεῖλει νὰ ἔξαρθῇ ἀντιθέτως ἡ ὑπέροχος προσωπικότης τοῦ κ. Οἰκονόμου ἐν τῇ συγχρόνῳ θεατρικῇ τέχνῃ καὶ νά σημειωθοῦν, ὡς μία ὄσας καὶ μία εὐτυχία, οἱ οὖλγες παραστάσεις τὰς ὄποιας ἔδοκε κατά τὸ θέρος. Νά εἶπη κανεὶς οἵτις ἡ Ἐλληνικὴ σπηλῇ δὲν ἔγγνωστε τὸν δῆμον τοῦ δὲν θά εἶναι ὄρκετον οἱ τύποι τοὺς ὄποιας ἔδημοιούργησε τοῦ "Οἰστάλδου, Οὔλρικ Μπρέντελ, Ράνκ, Κραμπτον, Φρίτσεχ, Μπόρμαν, Μπρόφανσκη, Μπρογκρύφεν, Ναούσισου, Μεφιστοφελῆς κ.τ.λ. θά παραμείνουν μοναδικοὶ ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἐλληνικήν σκηνὴν ἀλλὰ θά ἡδύναντο νὰ συγκριθοῦν μὲ τὰ ἀφιώτερα παρόμια δημητοργήματα τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ θεάτρου. "Ομως μίαν τελευταίαν παραστάσιν τῆς Λουΐζης Μύλλερ, τοῦ Σίλλερ, ὄφειλει νὰ τὸν ἀναφέρῃ κανεὶς ὡς ἐξαιρετικὸν δεῖγμα τῆς μορφωτικῆς τον δυνάμεως· ἔδινετο ὡς ενεργετική τῆς μαθητήριας τον Δάσο Τατιανῆς Βέλμουν, ἡ δροσία, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἔκαμψεν, ὑπὼν εἰπεῖν, τὴν ἐπίσημον ἐμφάνισίν της πρὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κούνου. "Ο ἴδιος ἔπαιξε τὸν Μύλλερ· συνήθως, ἔως τῷρα, ἔπαιξε τύπους ἐκ τῶν νικημένων τῆς ζωῆς τρόπον τινα, χαρακτηραῖς τοὺς ὄποιας διέκειναν ἀνώτατοι σκέψις, πνεύματα ἀγανά περιοίνα, τὰ δρόπια η ἥπτα τοὺς τα κάμνει νὰ σαρκάζουν μὲ τὸν ἔαυτόν τους καὶ μὲ τὴν ζωὴν· καὶ αὐτὸς ὁ Μεφιστοφελῆς δὲν εἶναι κατά βάθος παρό ἔνας τέτοιος τύπος· ἐνόμισε κανεὶς οἵτις εἰς αὐτοὺς τοὺς τύπους εἶναι τὸ φόρτε του, η εἰδίκότητα του καὶ η προτίμησις του. "Ομως εἰς τὴν Λουΐζαν διέπλασεν ἔνα Μύλλερ ὃ δρόπιος καὶ μόνος θὰ τοῦ ἄρκουνεις εἰς ἄλλον τόπον νὰ τὸν κάμψῃ ἔνδοξον. "Επὶ τῆς σκηνῆς ἡτο δλος ὃ θίασος του, ὃ δρόπιος τὸν ἐβοηθοῦσε εἶναι ἔνας θιασος μικρός, τὸν δρόπιον συνέπηξε καὶ ἐμόφωσεν ἐπ τοῦ μπονδενὸς σχεδόν· με αὐτὸν κάμνει τος καλλιτεχνικὰς τον περιττλανήσιες εἰς τὸ ἔξωτεοικόν, ὅπαν εἰς τὰς πειρό-

δους τῆς μελαγχολίας του παταλαμβάνεται ἀπό τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μοναξιᾶς· καὶ μὲ αὐτὸν ζῆται τὸν ιδιότυπον καὶ ἀφανῆ ζωὴν εἰς τὴν ὁποίαν κλίνει τὸ δύσθυμον πνεῦμα του ἀπό τινος. Τί νὰ εἴτη κανεὶς διὰ τὸ ἀρμονισμένον παῖξιμον τῶν νέων αὐτὸν; πρωτοτύρων σχεδὸν εἰς τοὺς μεγάλους αὐτὸνς οὐδὲν; τί νὰ εἴτη διὰ τὴν θεομότητα καὶ τὸ πάθος μὲ τὸ δποῖον ἡγωνίσθισαν κοντά εἰς τὸν μεγάλον τους διδάσκαλον; Ἡ δলη παιδάσταις διεξήχθη εἰς χαμηλούς τόνους καὶ ἔκαμψεν ἐντελῶς ίδιαζουσαν ἐντύπωσιν, νευτερόζουσα διτις ἵτο εἰς δλην τὴν τεχνικὴν της· ἀπὸ ὧς νὰ ἐπιταχαν μᾶλλον εἰς κασαλόν εἶχη φανίζετο ἀπὸ τὴν σκέψην τους τὸ κοινόν καὶ ἔκινοντο ὡς νὰ ἔλειπτε πραγματικὰ καὶ ὡς αὐτοὶ νὰ ἱσσαν οἱ πραγματικοὶ ἥποις ἐνὸς πραγματικοῦ δρά-

ματος, τὸ δποιον ἐντελῶς κατὰ σύμπτωσιν ἔβλεπομεν ἀδρατο. Αὐτὸ εἶναι δλον τὸ ἔφος τῆς σχολῆς τοῦ κ. Οἰκονόμου καὶ ἡ ἀρχὴ του εἶναι, «τὸ πάντα ἡ ὑπόκρισις». Μίαν οὐτόκισις οειλίζουσα, μὲ τὰ πάθη της βαθέως ἀνθρακίνια, καὶ μὲ τὴν ψυχολογίαν της τόσο λεπτήν και μελετημένην καὶ εἰς τὰ ἔλλοισισα, ὅστε νά καταντῷ ἐπιστημονικὸν δοκουμένον. Εἶναι αὐτὸ τὸ γνήσιον ὑφος τῆς ρωσσονορθρηγικῆς θεατρικῆς Σχολῆς, τὸ δποιον ἐνέπενευσεν εἰς τὸν Στριντεπεργ τὴν ίδεαν τοῦ ίδιοτύπου μικροῦ θεάτρου του. Καὶ εἶναι αἱ ίδεαι τὰς ὄποιας συστηματικὰ ὑπεστήριξεν εἰς τὴν Γαλλίαν πρώτος δ' Ἀντουάν πολεμῶν την παιφάδοσιν τῆς Γαλλικῆς κωμοφ-

δίας: ἔξελιξις τὸν ίδεων αὐτὸν, τραβηγμένων εἰς τὰ
άκρα, δύναται νῦν θεωρηθῆναι, ἀφ' ἐνὸς τοῦ θέατρον π. χ.
παῖς εἰς τὴν ἔργα τοῦ Σαιξεπίδους χωρὶς σκηνοθεσίας,
ἀλλὰ μέσα εἰς ἓνα σημερινὸν σαλόνι μὲ κοστούμια τῶν
Σαιξεπιδῶν ἥρωών καὶ ἀφ' ἐτέρου τοῦ ἄλλο θέατρου
εἰς τὸ δυτίον παῖζουν ἔργα χωρὶς σκηνᾶς καὶ χωρὶς
κοστούμια ὅπου παῖζουν τὸν Μεριστοφέλη π. χ. μὲ
φράκον, κατὰ τὸν τρόπον ποὺ τραγουδοῦν σ' ἑνα σαλόνι
τὸν Κάρμεν μετ' οὐνητικήν τουαλέτα. Ἡτο σάν μια
σειρὰ ἐπιδειξεων ὑποκριτικῆς δεξιοτεχνίας. Διὰ τὸν
λόγον αὐτὸν είχον ἀμφιρρόητο ἀπὸ τὸ ἔργον δλας τας
φράσεις τας ὑπερβολικάς, τας ὑπερλυρικάς τοῦ Σίλλερ,
αἱ δυτοὶ δὲν θύ. Ὅταν συμβιβίζοντο μὲ τὸ σημερινὸν
αὐθημα τοῦ θεατοῦ καὶ μὲ τὴν φωνικότητα καὶ τὸν
ρεαλισμὸν τοῦ πατεζίματος τὸ διδόημα εἶναι λιαν τολ-
ηηρόν βεβαιως, διότι διδεται εἰς τὸν ὑποκριτὴν μεγάλη
ἔλευθερία, ἐνεργείας καὶ δλα ἔξαρτωνται πλέον ἀπὸ
τὴν προσωπικήν του ικανότητα. Ἀλλὰ προκειμένου
διὰ τὸν κ. Οἰκονόμου τὸ ἔγγειόμα, δχι μόνον δὲν
εἶναι δύσκολον, ἀλλὰ τοῦ δίδεται οὕτω εύκαιρια νὰ
διαπλάττη ρόλους οἱ δυτοὶ είναι καθαρὰ δημιουργία.
"Ἐπανος επίσης ὄφελεται καὶ εἰς τὴν πρωταγωνιστοῦ-
σαν τοῦ θάλασσον ἡ δποία κατώρθωσε νὰ πατεῖ μὲ θεο-
μότητα καὶ τρεψρότητα καὶ νὰ διαπλάσῃ μίαν Δούτ-
ζαν ποιὸν παθητικήν, παρὰ τὴν ίσχυνήν φωνήν της,
μαροά, ως ήτο, μέσα εἰς τὸ παρθενικὸν φόρεμά της.
"Ἀλλά τι ὑψηλαί τάσεις μέσα εἰς δλη αὐτὴν τὴν προσ-
πάθειαν, καὶ πόσον ὑπερβάλλουν εἰς τέχνην καὶ πνευ-
ματικότητα δλον τὸν ἄλλον θεατούκον ἐκτραγγήσιμον.

АВГ.

ΑΙΓΑΙΟ ΤΟ ΗΛΙΑΣΙ

Τὸ Σαλόνι τοῦ Φιλιππωροῦ

ΜΟΔΙΣ ἔφιπτε το τὸ Φθινόπωρο καὶ αἱ μάρσις ὄντοις τὸ Σαλόνι του διὰ νὰ φιλοξενήσῃ εἰς τὸ Κρανί-Παλαι τὴν Ζωγραφικήν, τὴν Γλυπτικήν, τὴν Διακο-σμητικήν. Καὶ τὸ Φθινόπωρον βεβαιώς δὲν ἔμεινε δυσαρεστημένον ἀπὸ τις Κυρίες ποὺ ἐκάλεσε, ἀφοῦ καθεδιαύλια ἐποιημένα τιθῆν νὰ φέρου μαζί της δια καλλι-τερούν ἢ τουλάχιστον πλέον ἐνδιαφέρον παρήγαγε τελευταῖα.

Οι «άγριοι» — οἱ τολμηρότεροι δηλαδὴ νεωτερισται—
δργοτέρων τοῦ συνίθουν. «Ἄλλοτε ἔχαλονσαν κόσμο
με τὸν impressionismē, ἐφέτος ὁνομάζονται cubistes
κυβισταὶ καὶ δοξάζουν νέον θεόν τὸν cubisme = τὸν
κυβισμόν. Ἐκαταλάβατε τίποτε; »Οχι. Λοιπὸν ἀκοῦστε
τί σημαίνουν αὐτὲς οἱ περιέργες λέξεις, τὰς ὅποιας τὸ
λεξικὸν τοῦ Lakoussé δὲν ἐπρόθυμασεν ἀκόμη νὰ συ-
μειωθῆ. Cubisme παράγεται ψυσικά ἀπὸ τὸ cube =
κύβος, καὶ φραζάζει τὴν νέαν ταῦν τῶν ζωγράφων νὰ
βασίζουν ὅλα τὰς μορφὰς ἐπὶ γεωμετρικῶν σχημάτων.
Κατὰ τὴν νέαν αἰσθητικὴν κάθε μορφὴ ἡμποσιῖ καὶ
πρέπει ν' ἀναλύεται εἰς τὰ στοιχειώδη γεωμετρικὰ σχή-

νέτο ξηρά, ξηρὰ εἰς τὴν εὑρεσιν τοῦ τετραγώνου τῆς
νηποτεινούσης καὶ τῶν δύο ἀλλων πλευρῶν, καὶ εἰς
ἄλλα παρόδια οὐ ξητήματα, ἐπί τοις χρώματα, πινέλα καὶ
παλέτα καὶ τὸ ἔφριξε στὴν ζωγραφική· Ἐποιεῖ λεγό-
μενα τὰ πράγματα — καὶ δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατόν
νά λεχθούν ἀλλοιῶς — παρουσιάζουν τοὺς εὐθίστες ὡς
θιούρβοποιούς παραδοξολόγους. Ἐν τούτοις τίποτε δὲν
θά γέτοι ὀδικωτερὸν ἀπὸ ἵνα τοιύθου εἴδους χάρακτη-
ρισμόν. Ἐάν διατυπώνουν ἄσχημα τὰς θεωρίες των,
ἔδημοι οὐδέγησαν διμως ἔργον ἀξιοσημείωτα καὶ αὐτὸς εἶνε
τὸ σπουδαιότερον, ἀρού ἔνας ζωγράφος καθηκον ἔχει
μᾶλλον νά ζωγραφίζῃ παρὰ νά γράψῃ.

Αρχηγός τῆς σχολῆς τῶν κυβιστῶν είνε ο Πικασό, νέος ζωγράφος, ο δύοποιος ὅρκιος ἡδη νὰ κυματίζῃ τὸ Παρίσιο. Πῶς συνέλαβε τὴν ἵδεαν τῆς γεωμετρικῆς ζωγραφικῆς; «Η παράδοσις, ή δύοποιος ἀπέδωσε εἰς τὸ πέσσωμα ἐνός μήλου τὴν θεωρίαν τοῦ Νεύτωνος καὶ εἰς τὴν σπασιμοδικήν κίνησιν ἐνός ψόριου βατράχου τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ δυναμικοῦ ἥλεκτρισμοῦ, εἰδῆσθε φυσικὰ εὐκαιρίαν νὰ εἰσπη τὸ δικαῖο της καὶ διὰ τὴν γένησιν τῆς σχολῆς τῶν κυβιστῶν. Εἰς ἓνα cabaret τῆς Μονμάρτρης, στὸν «Lapin Agile» διακαστό, τιμῶν διὰ τῆς γνωριμίας τὸν φρημισμένον cabarettier Ered, απεράσισ τον ζωγραφίση κατει, ὅταν ἀκύρω ήτο ἀγνωστος, εἰς τὸν ἀξιοδήνητον τοίχον τῆς γραφικῆς ταβέρνας. Αλλά ο τοιχός δὲν ἦτον διαλός καὶ ἔχωρις έτεο εἰς γεωμετρικὰ σχῆματα. «Ο Πικισό ἐσκάρωσε ἔνα Αρλεκίνον, ή δὲ ἐντύπωσις, ἀντί νὰ διασπάται ἀπό τὴν κατάτιμην τῆς συνοικίης μορφής, ἐξωτίρευε καταπληκτικά. Τὸ τυχαῖον αὐτὸν γεγονός ἀνήγαγε δι Πικασό εἰς σύστημα καὶ ἐτίσι ἐγεννήθη ὁ κυβισμός, δι ὅποιος έως τώρα τούλαχιστον φαίνεται καλορίζικος.

Είς τὸ Σαλόνι τοῦ φθινοπώδου δὲν ήπαρχουν μόνον «ἄγριοι». Μία αίθουσα παραδείγματος χάριν είνε ἀφιερωμένη εἰς τὸν Πιεστόρ, τοῦ ὅπιον ἐκτίθεται πλούσια συλλογὴ μοναδικῶν εaux-fortes. «Ἄλλη αίθουσα περιλαμβάνει ὀλόκληρον σχεδόν τὸ ἔργον τοῦ Henry de Groux. Ο Φλαμανδός αὐτὸς καλλιτέχνης είχε τόσον ἀποσυρμῆ ἀπὸ τὴν κοσμικὴν κίνησιν, ὅπτε πολλοὶ τὸν ἐνθεωροῦσαν νεκρόν. Αποταρρημένος είει ἐφρημάκον ἐργαστήριον, ἐποργαματοποίησε συγκρετισμούμενος εἰς τὸν έμπνευσις μεγαλειώδεις. Γλυπτικὰ καὶ ζωγράφος συγχρόνως, ἐκδέτει προσωπογραφίας, συνθέσεις, τοπία, προτομάς, ἀνδριάντας. Υπέρδροι ἡ αὐτηροῦ καὶ μελαγχολικὴ φυσιογνωμία τοῦ Δάντη. Σειρά, τραγικὰ συμβολικὴν ἡ φυγὴ τοῦ Τολστού ἀπὸ τὴν Ἐστωνία ποὺς τὸν θάνατον.

Ο κ. Gsell-Maury προσπαθεῖ ν' ἀναζωογονήσῃ τὴν τέχνην τῆς τοιχογραφίας. Τὸ fresco εἶχε παραμεληθῆ πολὺ τὰ τελευταῖα χρόνια. Ὁλίγοι επιχειροῦν νὰ φιέσσουν εἰς τούχους τὸς ζωγραφικάς των συλλήψεις. Ἄλλαδειδούν σήμερον δὲ Gsell - Maury ἀφοσίουνται εἰς τὴν τοιχογραφίαν, ἐνῷ δὲ Rodin, δέ μέγας Rodin ἐτοιμάζεται νὰ διοκοσμήσῃ τοὺς τοίχους τοῦ σεμιναρίου τοῦ

Saint-Sulpice, ὅπου θὰ μετακομισθῇ προεσθία
μουσείον τοῦ Αἰγαίου νησιών. Δὲν ἔχει τὴν ίδεαν δι-
θὰ οὐάρεσσον ποτὲ πολλοὶ τοιχογράφοι. Οἱ σημερινοὶ
καλλιτέχναι ἔσυνθήσιαν νὰ ωτούσαρουν τὰ ἔργα των
καὶ ἡ τοιχογραφία δὲν ἐπιδέχεται διωρθώσεις. Ἰδού
μία θυσιολία. Ἀλλὰ ἔκτος αὐτῆς, οὐάρεξαι καὶ ἀλλήλη
πολὺ σπονδαιστέα. Ή τοιχογραφία, τέχνη διάμεσος
μεταξύ ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, ἀπέτατη ἀπό τὸν
καλλιτέχνην νὰ ἔχῃ ἀντίληψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς γλυ-
πτικῆς μορφῆς, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ δῶρον τοῦ χρώματος.
Διότι ἔχει πρόκειται ἡ τοιχογραφία νὰ είναι ἀπλῆς ζω-
γραφία τοῦ τοπίου δὲν ἔχει κανένα λόγον οὐάρεσσα.
Εἰς τὸ Σαλόνι τοῦ πανεπιστήμου τὸ Ἐθέατρον τῶν

Τεχνῶν» ἐκνέτει — εἰς μικρὸν φυσικά — τὸν σκηνικοὺς διακόσμους διαφόρων δραματικῶν ἔργων, σχεδιασμένους ἀπὸ γνωστοὺς ζωγράφους. Οὐ D'Espagnat, οὐ Dethomas, οὐ Dresa παρουσίαζουν μὲ τέχνην μοναδικὴν δωμάτιον φτωχικὰ καὶ μαγικὰ παλάτια. Καὶ ἀλήθεια, τὶ διαφορὰ εἰς τὴν σημερινὴν αἰσθητικὴν τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου; "Ἄλλοτε οἱ σκηνοθέται, καὶ δὲ Ἀντονάν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπεδίωκαν τὸν αὐτῆρον ὁμοιότερον τῷ τοὺς σκηνικοὺς διακόσμους." Άλλοτε οἱ σκηνοθέται, καὶ δὲ Ἀντονάν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπεδίωκαν τὸν αὐτῆρον ὁμοιότερον τῷ τοὺς σκηνικοὺς διακόσμους. Ή δουλικὴ ἀντιγραφὴ τῶν διακόσμων μέσα εἰς τοὺς ὅποιους κιγούμενα ὡς ὅντα πραγματικά δὲν ἔχει πέρασι πλέον. Αὐτοῦ τὸ δραματικὸν ἔργον δὲν εἶναι πιστὴ ἀναπαράστασις τῆς ζωῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ διάκοσμος πρέπει νὰ εἴναι καλλιτεχνικὴ δημιουργία.

A. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟΝ

Ζωγραφικὴ κίνησις

Ο ζωγραφικὸς καὶ γενικὰ ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος τῆς Γερμανίας ἡτοῖ τοὺς τελευταίους μῆνας εἰς ζωρεῖν ἀναστάτωσιν, προκληθεῖσαν ἀπὸ ἐν φυλλάδιον τοῦ ζωγράφου Βίννεν, ποὺ ἐξηκλοφόρησες ὡς διαμαρτυρία τῶν Γερμανῶν ζωγράφων ἐναντίον τῆς ἐπιδρομῆς τῆς ξένης τέχνης εἰς τὸ γερμανικὸν ἔδαφος. Καὶ πράγματι τοι τελευταῖα ἔτη, ὅχι μόνον τὰ ἰδιωτικὰ καλλιτεχνικὰ πρατήρια ἡνοίκειαν πλατύτερα τὰς πύλας τον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν τέχνην καὶ ἴδιας εἰς τὸν γαλλικὸν, ἀλλὰ καὶ δημόσιαι πανακοθῆκαι ἥρχισαν νὰ ζητοῦν νὰ συμπληρώσουν τὸ κενὸν τῆς παντελοῦς σχέδιον εἰς ἀπούσιας τῶν μεγάλων Γάλλων ζωγράφων τῆς τελευταίας ἐποχῆς. Οὐτὸν ἡ Πινακοθήκη τοῦ Μαγαζίου ἡγράφεις ἔνα Μανέ ἀντὶ 110,000 φρ., καὶ ἀλλαὶ 500,000 φρ. ἐπληρωθῆσαν ἀλλοῦ διὰ κάποιος εἰκόνας τοῦ βαν Γκόγγ. Εἰς τὸν διαμαρτυρὸν αὐτὸν πρὸς τοὺς ξένους ζωγράφους ἐν μέρος τῶν Γερμανῶν εἰδὼς ἐνα κίνδυνον τῆς γηγενίας ἐθνικῆς τέχνης καὶ ἡνᾶθη μὲ τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ Βίννεν. "Εμπόροι καλλιτεχνικῶν ἔργων, ὡς ὁ Καστίρερ τοῦ Βερολίνου, τεχνοκρίται, ὡς ὁ Μάιερ Γκράτις, δι συγγεφεύς τῆς «Εξελίξις τῆς νεωτέρας ζωγραφικῆς», καλλιτέχναι τῆς περιοδικῆς τοῦ Διμερεμαν καὶ τοῦ Κορίντ κατηγορήθησαν διὰ τὴν ὑποστήξιν ποὺ κάμινον εἰς τὸ ἀλλοδαπὸν καὶ διὰ τὸν ἀπεριφράστον θευμασμὸν τοὺς πρὸς τοὺς μεγάλους Γάλλους ἐπιφεύσιοντάς, ἡ γερμανικὴ βαθύτης, ἡ γερμανικὴ φαντασία καὶ τὸ γερμανικὸν αἰσθῆμα ἀντεράχθησαν ἐναντίον τῆς γαλλικῆς ἀλλαρρότητος καὶ ἐπιπολατήτος, ὁ Ρέτελ, ὁ Μέτζελ, ὁ Λάτελ, ὁ Μπαλκλιν καὶ ὁ Μαρέ ἐπεδίχθησαν ὡς ἔνη πρόσωπα ἀπέναντι τῆς ἀρρωστητῆς τέχνης τῶν βαν Γκόγγ καὶ τῶν Σεζάν καὶ Πισσαρό, περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ζωγράφοι καὶ τεχνοχειτάτι διεσπαρθωσαν τὰ βέλη των, ὁ σύνδεσμος τῶν ἐπὶ τῷ γίνεσθαι ζωγράφων τοῦ Μόναχου υιοθέτησε τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ Βίννεν καὶ τὸ περιοδικόν τοῦ συνδεσμοῦ αὐτοῦ ἐκίνησε ἀληθινὴν σταυροφορίαν ἐναντίον τῆς διεθνοῦς γαλλικῆς ἐπιδρομῆς. "Ἐν τούτοις δχι μόνον διαφαίνεται μεταξὺ τῶν γραμμῶν, ἀλλὰ καὶ δημολογεῖται καθαρὰ ὅτι διάγον εἶναι καθαρὸς οἰκονομικός. Εἰς τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ Βίννεν σημειώνεται, ὅτι ἐναῦ ἡ εἰσαγωγὴ εικόνων εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπερβαίνει τὰ 20 ἑκατομ. φρ.,

Ο ζωγράφος A. Βαϊσγιανέμπερ

πολὺς Τσόγκελ, ὁ ἔξοχος προσωπογράφος Σαμπέργερ, ὁ τοπιογράφος Χάικε, οὗτε οἱ νεώτεροι ἀξιοί διπαδοί τῆς παρουσίας κατά νεώτερον καὶ εἰς τὸ Γκλάς Παλάστ, μόνη ἡ Ιστος ἡ δύνας ἡ λεγομένη Scholle κατορθώνει νὰ ἐλικάσῃ τὸ ἐνδιαφέρον. Εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς ἀπαντῆς κανεῖς τοὺς κατ' ἔξοχὴν χρωματιστὰς (coloristes) τοῦ Μονάχου, τὸν Λέο Πούτσι, τὸν Φρίτς Ερλερ, τὸν Πίπτεντ, τὸν Αἴχλερ, τὸν Αΐρερ, ποὺ ὅλοι τοὺς ἀκολουθοῦν τὴν ἴδιαν τεχνικὴν καὶ ἔχουν τὴν αὐτὴν σχέδιον ἀντιληφτινὸν χρωματισμὸν. Ἐκτὸς αὐτῶν ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἑπτήση μία μεγάλη συλλογὴ ἔργων τοῦ πρό. ἐπί τοῦ ποδὸς τοῦ ποταμού Βαϊσγιέρου.

Μετ' ὅλης ἡμέρας κλείσουν τὰς πύλας των αἱ θεριναὶ αὐταὶ ἐκδησεῖς καὶ ἀρχίζει νὰ συγκεντρώνεται τὸ ἐνδιαφέρον μόνον εἰς τὸ διάφορα ἰδιωτικὰ καλλιτεχνικὰ σαλόνους. Ἐν ἐξ αὐτῶν, τὸ τοῦ Μπράκλ, ἐξέδεσεν ἥδη στὸν τὸν μηνὸν μίαν συλλογὴν ἔργων ἐνὸς ἐπί τῶν νέων ζωγράφων τοῦ Μονάχου, τὸν Αἴρερτον Βαϊσγιέρο μέτρο καὶ αἱ πρώται ἀπαρχαὶ τοὺς εἰλανταριστικὴν μὲ μεγάλας προσδοκίας. Ἐξέδετε πάντοτε εἰς τὴν Σετοσίδην καὶ συνειργάζετο εἰς τὴν Ιούσειδ, τὸ γνωστόν καλλιτεχνικὸν περιοδικόν. Ἐταξείδευσε καὶ ἐπτούδασε στὸ Παρίσιο, ἐπηγειράσθη ἀπὸ τὸν ἐφήμερον καὶ παγιώδη παρισινὸν συνομόν καὶ πολλοὶ ἡτονούν μέχοι χθες ἀκόμη οἱ ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ αὐτῆν. Εἰς τὴν ἐκδεσίν τοῦ δικαὶου τῷρα, τὴν πρώτην συνολικὴν ἐμφάνισην ποὺ κανεῖνται μὲ δόλη τὴν πρωτογενῆ ὄρμήν τον, τὸσον δυνατός καὶ συναρπαστικός, ὃσδεν ἔξαρνα ἀπὸ τὴν κούκλαν τῆς χθες νάνετηδησης ἔνας γίγας. Δύο προσωπογραφίαι τοῦ περασμένων ἐπί τον, ἀληθινὰ ἀριστουργήματα εἰς σκοτεινούς τόνους, ἐνεργοῦντας ὡς ἀποκάλυψις, ὡσίες νὰ μήνη ἡμιορθῇ νὰ τὰ δημοσιόνησῃ διθεατής. Ἡ νέα τοῦ δικαὶου ἐξέλιξις φέρεται πρὸς τὸ φῶς. Ἐγγίνει χρωματιστής λεπτός, ἀπλός. Οἱ τόνοι τοῦ εἶναι διαφανεῖς, ὡς νὰ πλέουν εἰς τὸ χρώμα. Εἰς τὸ «Μαρτύριον τοῦ Αγ. Σεβαστιανοῦ», μιαν ἀπὸ τὰς νεωτάτας ἐργασίας, τὸ σῶμα εἶναι ἀπαραίμιλον ὡραίωτης, κρεμασμένον μόνον εἰς τὸ δάσος μεταξὺ μεγάλων κορωνῶν δένδρων μὲ νέα κυανούν πανί στὸ δεξιὸν πλευρόν. Ἐπειτα πάλιν ἡ εἰκών μαῖς ἀραπίνας καθιωμένης γυμνῆς καὶ καπνιζόσης, μὲ βάθος μιαν πρασινοκόκκινην ζωηρόδημην πορτραΐτον κουρτίνων! Ἐνα κάτιρον ύφασμα δεξιά ἐπάνω στὸ καθίσμα κανεῖνται τόσον μεγάλην χρωματιστικήν ἐντύπωσιν μὲ τὴν λάμψην τοῦ παρόν τὸ μελανόν σῶμα. Καὶ τὸ γεννόν τῆς ὅλης ἀραπίνας καὶ τὸ ὅλο γυναικεῖον γυμνόν μὲ τὸ κόκκινον βάθος καὶ τὸ «Θερινὸν ἀπόγευμα» καὶ τὸ ἀπεριγράπτως ζωντανὸν καὶ συναρπαστικὸν πορτραΐτο τοῦ Μάξ «Ἀλμάτε, τὸν γνωστὸν συγγραφέως τῆς «Νιότης», εἶναι σίκονες ποὺ εἰλεῖ καιδὸν νὰ ἴδῃ δημοίας τῶν τοῦ Μόναχου καὶ δημιούρων στοιχείων τοῦ ἐπιπτέδου τῆς γερμανικῆς ζωγραφικῆς διὰ γίγη μόνον μὲ δετικὴν ἐργασίαν καὶ ὅχι μὲ θρύβλων καὶ ἐθνικιστικὰς κρουγάς καὶ ἀποκλεισμὸν τοῦ ἔνου.

Μόναχον, Οκτώβριος 1911 ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ

Η ΜΟΔΑ

Αἱ συγκαταλεχθῆ λοιπόν μετεξέν τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Σήμερα η γραμμή, δι συνδυασμὸς τῶν ἀποχρώσεων — γιατὶ πειδεῖ δὲν ἔχομεν τὰ ὡρισμένα, χρώματα στὶς καλλιτεχνικὲς ἀμφιέσεις — η δημονία τῶν πτυχῶν καὶ ἀλόματο τοῦ ταΐρισμα τῶν υφασμάτων εἶνε σκεψις σχεδιαστῶν μὲ λεπτὴν ἀντιληφτινὴν καὶ εἰνε πέταγμα φαντασίας ζωγράφων μὲ καλαίσθησίαν καὶ μὲ βα-

Βυζαντινὸν φόρεμα διὰ βράδην
Φωτογρ. Επ. Σενθυπούσλου

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Άπομη ένας θάνατος είς τὰ Ἑλληνικά γράμματα, τούς Κωνσταντανίνου Χρηστομάνου. Διὰ τὸν πονητήν, ποὺ ἐκτάκτως ἔτιμης τὸ «Παναθήναια» μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ θά γράψιμεν εἰς τὸ ἑρχόμενον τεῦχος.

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκοίσια δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν διποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τὸν ἄλλων ἀπλᾶς ἀγγέλλεται ή ἐκδοσίς.

Τὸ τεῦχος τῆς 15' Οκτωβρίου καθιστέθησε ἐπὶ δύο ἑβδομάδας, διότι ἔβραδνε τὸ χαρτὶ τῶν «Παναθηναϊών» μὲ τὰς καθύρσεις. Ζητοῦμεν συγγνώμην ἀπὸ τοὺς συνδρομητάς μας.

Κατ' αἰτήσιν μερικῶν καλλιτεχνῶν παρατείνομεν τὴν προθεσμίαν διὰ τὸν διαγωνισμὸν τῆς προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ ὡς τὰς 30 Νοεμβρίου.

Η Αἴγυπτος ἀποδίδει ἔνα ἀπόμητον θηραυρὸν τοὺς «Ιχνευτὰς» τοῦ Σοφοκλέους, μὲ τοὺς πατέρους ποὺ τόσον κολὰ μᾶς διεφύλαξε.

Εἰς τὴν Βουλὴν δύναμαν μαλλιάδον τὸν νέον παθηγήτην τοῦ Πανεπιστημίου καὶ φίλατον συνεργάτην μας κ. Σίμον Μενάρδον. Τὸ ἐπίθετον καταντῷ τίτλος τιμητικός.

Η Βρετανὴ ἡ γαλλικὴ ἐπαρχία, ζητεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀπὸ τὴν γαλλικὴν κυριαρχίαν. Εἰς ἔνα πατητικὸν μανιφέστο προκηρύχτουν τὸν τέλειον χωρισμὸν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ βρετανικοῦ ἔθνους: ἡ Βρετανὴ εἰς τοὺς Βρετανούς.

Ο κ. Ροβέρτος Ρός, στενὸς φίλος τοῦ «Οσκαρ Οὐάιλδ

ἔφροντισεν τὸν ἀνεγερθῆ μνημεῖον τοῦ ἀληθομογήτου

ΓΕΔΟΙΟΡΓΑΦΙΑΙ

Ἐπειδὸν εἰκοσιτετρα ἑκατομμύρια περισσευμα εσθίουν... Καὶ μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐνδές μόνον δρθαλμοῦ... Βεβαίως θὰ είναι διπλάσιον ὅταν ζητεῖ καὶ τοὺς δύο δρθαλμοὺς· ἐν χρήσι... — «Ἀθῆναι».

ποιητοῦ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Πέρι-Λασέζ τῶν Παρισίων. Τὸ μνημεῖον εἶναι ἔργον τοῦ γλύπτου Ἰακώβου Έμποτσάν.

Τὸ ἑρχόμενον ἔτος εἰς τὴν Ἀγγλίαν θὰ ἐδριασθῇ ἡ ἐκπανταστηρὶς τῶν γεννεθλίων τοῦ μυθιστοριογράφου Καρδόλου Δίκενς.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐπιτρημονικὴ Ἐπετηρίδης 1910—1911 Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, Πρωτανεία Ἐμπ. I. Ζολώτα Αθῆναι.

Βυζάντιον καὶ Βυζαντίνος Πολιτισμὸς Μέρος B' Δ. K. Εσσελιγγ μετάφρ. Σ. K. Σακελλαροπούλου. Αθῆναι, Σύλλογος Θεοφέλιμων Βιβλίων δρ. o.60.

Τραγούδια, Τόνη Χριστίδη, Πόλη, Τυπογραφεῖον ἡ «Ἀνατολή» φρ. 2.

Κριτικῆς χρονογραφίας Ἐπιτομικὸς Δεκάλογος τῶν μετὰ Θεοφάνην A. Αθῆναι, Βιβλιοπωλεῖον «Ἐστίας» δραχ. 0,50.

Le Monde Encyclopédie Mensuelle Illustrée. Sommaire du 1er Octobre:

Un grand maître de la sculpture italienne. — Pour les émigrants, à bord des transatlantiques. — La question de l'opium. — Le canal de Panama et les Etats Unis. — Les Maoris de la Nouvelle Zelande à l'époque actuelle. — Le mystère de Zymbabiwe. — Une éducatrice qui accomplit des prodiges. — Le pape et la paix. — La femme et la race. — Incendies des forêts. — Les chiens parlants. — Formose : les sauvages et la colonisation japonaise. — La conquête de la lande. — Le présent par rapport à l'avenir. — Oscar wilde à Paris.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000 — ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διεύθυνσις τηλεγραφική
«Αθηναϊκή»

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΕΝ ΕΛΛΑΣΙ: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ, Καλάμαι, Τριπόλει, Βόλῳ, Λαρίσῃ, Αγρινίῳ καὶ Καρδίτσῃ.

ΕΝ ΚΡΗΤΗ: Ἐν Χαντού, Ησπαλείω καὶ Ρεθύμνῳ.

ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: Ἐν Κων/πόλει (Υ/μα ἐν Γαλατᾷ μετὰ Πρακτορείον ἐν Σταμπού), Αμισῷ, Τραπεζούντη, Κερασσούντη, Πάφρα, Σμύρνῃ, Χίῳ, Μερσίνῃ, Αδάνοις, Ταρσῷ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλῃ, Ξάνθῃ, Δεδεαγάτῃ καὶ Τσαρνίνοις.

ΕΝ ΑΙΓΑΙΟΠΤΩ: Ἐν Αλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραγρήματος ἐν τῇ ονομασίᾳ Midan), Καΐρῳ, (μετὰ παραγρήματος ἐν τῇ ονομασίᾳ Mousky), Ζαραζικῷ, Μαρσούνῳ, Μιτ-Γιάμρ, Τάντη, καὶ Μπενί - Σουέρ.

ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ (Νο 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΑΜΒΟΥΡΓΩ (Domhof, Mönckeberg Strasse 18).

ΕΝ ΔΕΜΙΣΣΩ (Κύπρου), ἐν ΔΙΜΕΝΙ - ΒΑΘΕΟΣ (Σάμου), ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ καὶ ἐν ΔΙΜΕΝΙ ΣΟΥΔΑΝ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1911

Διαθέσιμα:

Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρ' ἐγχωρίοις Τραπέζαις	Δρ. 9,637,237.37
Παρό Τραπέζῃ, ἐν Ενδρῷ καὶ Σματα ἐν χαρτοφυλακίῳ	21,919,915.32
Προεξοφλήσεις καὶ Προκαταβολαὶ Εγχωριατίων	44,670,287.77

Ηγυγημένοι λογαριασμοὶ:

ἐπὶ ἐνεχόφῳ χρεωγράφων	67,469,731.10
δι' ἐμπορ. καὶ ἀλλων ἐγγυήσεων	80,576,201.38
ἐπὶ ὑποδίκῃ ἀκίντων	10,441,189.01

Τρέχοντες λ/σμοὶ χρεωστικοί	41,734,174.16
Όμολογίαι Ἐθνικῶν Λαγείων, Λιμενικῶν Ταμείων καὶ Ανωνύμων Εταιριῶν	21,847,984.49
Χρεωγραφαὶ καὶ τοκομερίδια	10,179,078.08

Συμμετοχὴ εἰς ἐπιχειρήσεις	5,362,088.60
Υποκαταστήματα	5,169,751.21
Κτήματα Τραπέζης	4,861,385.46

Ἐγκαταστάσεις, ἐπιτλα, χρηματοκιβώτια κτλ.	1,232,103.28
	Δρ. 325,100,227.23

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφαλαιον Εταιρικὸν	Δρ. 50,000,000.—
-------------------------------	------------------

Κεφαλαιον τακτικὸν Αποθεματικὸν	5,480,000.—
---	-------------

Αποθεματικὸν Προνοίας	5,000,000.—
---------------------------------	-------------

Καταθέσις ὄψεως	Δρ. 54,916,810.90
προθεαμίας	54,474,841.05
πολυετεῖς καὶ μὲ προειδοποίησιν	30,130,695.55

Ταμιευτήριον	18,686,018.26
------------------------	---------------

Τρέχοντες λ/σμοὶ πιστωτικοὶ	30,453,032.52
---------------------------------------	---------------

Ἐξωτερικοὶ λ/σμοὶ	50,448,836.25
-----------------------------	---------------

Προσωρινοὶ λ/σμοὶ καὶ διάφορα	25,509,992.70
---	---------------

	Δρ. 325,100,227.23
--	--------------------

Ο Γενικὸς Διεύθυντης
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ο Γενικὸς Επιθεωρητής
Φ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η Τράπεζα Αθηνῶν ἐπειδεῖ πάσιν τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἥτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν χρεωγράφων καὶ συναλλαγματικῶν, Προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων παντὸς εἰδοῦς χρεωγράφων, φροτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, χρεωγράφων ἐστωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Επειδεῖς ἐπιταγάς, πιστωτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολὰς πληρωμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ. Ανοίγει τρέχοντας λ/σμοὺς ἡγυγημένους. Δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων ποδὸς φύλαξιν ἀντί ἐλαχίστων δικαιομάτων καὶ ἐνοικιάζει διαιρεσίματα χρηματοκιβώτων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ δρους λίσταν ενοικίους διὰ τὸ κοινόν.

Η Τράπεζα Αθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζικούς ματίας (chèques) ἐπὶ τῷ ἐξωτερικῷ όρους λίσταν ενοικίους.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἶναι ἀποδοτέαί εἰς δὲ εἰς ἐπιτογῆς (chèques) δροιῶν ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπέζης ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἔξαρτην ἀπὸ τῆς πρώτης Τουλίου ἑκάστου ἔτους.

Ταινιεύτοινον μὲ ίδιαιτέον υποποείσιν λειτουργεῖ καθ' ἔκστον.

"Εναέτις έγραφων 20 Ανδρών στου
μαθημάτων 15 Σεπτεμβρίου

IH' Ακαδημαϊκὸν ἔτος 1911—1912

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

ΣΧΟΛΙΑ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ

Πρόσδεις έντιχυσιν τῶν τεχνικῶν σπουδῶν
τὰ δίδακτρα ἡλιατῶθσαν εἰς τὸ $\frac{1}{3}$ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους

Γνωριαὶ δεκταὶ καὶ μαθήται

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΜΑΚΡΗ Τ. ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΚΑΙ Δ. Φ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὸ «Ελληνικὸν Εκπαιδευτήριον» εἶναι σχολεῖον μόνον ἔξωτερικῶν μαθητῶν παρέχον ἐκπαίδευσιν ἀρτίαν καὶ βάσιμον.

Τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον, τὸ Ελληνικὸν καὶ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Εκπαιδευτήριου εἶναι πάντα αὐτοτελῆ καὶ τελείως ἀνεπτυγμένα.

Τὸ Εκπαιδευτήριον λειτουργεῖ ἐντὸς δύο κτιρίων. Εἱ τούτων τὸ δὲ εἶναι τὸ κυρίως Διδακτήριον, νεόδμητον εἰδικοῦ σχεδίου κτίριον, τὸ δὲ ἔτερον περιλαμβάνει τὴν Βιβλιοθήκην, τὸ Αναγνωστήριον καὶ τὸ Εργαστήριον αὐτοῦ.

Τὸ «Ελληνικὸν Εκπαιδευτήριον» τιμᾶται ἴδιαζόντως ὑπὸ τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν τὸ μὲν διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν συγκρότησιν καὶ δρθῆν κατὰ πάντα διάταξιν τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνυπέρβλητον καθαριότητα καὶ παραδειγματικὴν τάξιν αὐτοῦ.

Ἐκτενέστεραι πληροφορίαι ἐν δδῷ Ιπποκράτους δ παρὰ τὴν δδὸν Παγεπιστημίου ἀπέναντι τῆς Βιβλιοθήκης.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητής τῶν «Παναθηναίων», δόποιος ἔγγραφει ENA νέον συγδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλει, τὸ τίμημα τῆς ἔγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩΝ δραχμῶν βιβλίαν ἐκ τοῦ κατωτέρω κατασταλόγου.

Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν. Άλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ κατασταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ἓντος τοῦ διττούτου βιβλίου μᾶς ἡγεμονίην ἀλλ' υπερβαίνοντας τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐτησίαν ἔγγραφήν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἔνα στενὸν φίλον ἢ συγγενῆ φιλιαναγώστην, διοτεδειμένον γάλιτοστηριξῆ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενῆ δὲ θελήσῃ νῦν τὸν ἔγγραφην εἰς τὰ «Παναθηναῖα». Οἱ τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητάς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἔναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗΝ διμος θά τηναι ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόσδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Πρόσδεις δρ. 1 ἑκατονταριῶν

Ν. Επισποπότουλος Εὐημερ. ψυχές, δράμα.
Κώστας Λαδόπουλος Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Στύρος Μελάς Ό Γυνός τοῦ Ιστού, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης Σάν Ζωή καὶ σάν Παραμύθι.
Α. Μαυρουδῆ Τραγούδια.
Παντελή Χάρον Μελάχρω, δράμα.
Παύλος Νιοβάνας Γλωσσική αὐτοβιογραφία.
Παύλος Νιοβάνας Αρχιτεκτων Μάρθας, δράμα.
Παύλος Νιοβάνας Τέχνη καὶ Φρενοτάβεια.
Παγή Λαλέουσα ποιήματα.
Τό Χελιδόνη, δράμα.
Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα.
Γ. Στρατήγης Τραγούδια τοῦ Στυτιοῦ.
Λεύκωμα «Παναθηναίων» 20 καλλιτεχν. εἰκόνες.

*Αγις Θέρος Δημοτικά Τραγούδια, εἰκονογραφημένα Δρ. 3.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χρονοδέδει 100, 200, 400, 600,
700, 800, 900, 1100, 1300 Δρ. 4.

Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα Έκδ. Παραδηρ. Δρ. 4.